

muusika

Nr 6
juuni 2005
hind 25.90

**Eesti Muusika
Päevad**

**Pierre Boulez:
alalhoidlikkus on
hävitav**

Eduard Tubin

Eduard Tubin 100

Vana kala, milles on konks?

E⁶ Fm Gm A⁶ E⁶ Fm B⁶ E⁶ Fm Gm A⁶ E⁶ B⁶ E⁶
 Va - na, va - na, va - na ka - la, va - na ka - la ah - oi; va - na, va - na, va - na ka - la, va - na ka - la ah - oi;

B⁶ A⁶ E⁶ B⁶ F⁷ B⁶
 Mil - les on konks? Mil - les on konks? Va - na ka - la, mil - les on konks? Mil - les on konks? Mil - les, mil - les on konks?

D⁶ E⁶ A⁶ D⁶
 Oi - la, oi - la va - na ka - la kõi-ges! Va - na ka - la kõi-ges! Va - na ka - la kõi-ges!

D⁶ E⁶ A⁶ D⁶
 Oi - la, oi - la va - na ka - la kõi-ges! Va - na ka - la kõi-ges! Jee!

KAVA

SOOLO

2 Avo Sõmer. Tubin stillipöördel, 1950–1954
Jüri Reinvere. Seitsmes element. Tubina
muusika arhetüüpe

AARIA

9 Ants Johanson. Tõsiselt?

BAGATELLID

10 Mailis Põld. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOONID

12 Tiia Teder. Eesti muusika päevad – festi-
val liikumises

14 Mirjam Tally. Ajarituaal kellade ja jää-
skulptuuriga

15 Malle Maltis. Elamusi mammutlikult
"Mammutkontserdiit"

16 Mari Vihmand. Arvo Pärt ja Eino Tamberg
– taevase ja maise armastuse apostlid

18 Tõnis Leemets. Põhjaeurooplasena
"Jazakaarel"

19 Tui Hirv. Noorte akadeemikute varakeva-
dine ooperimäng

21 Liisi Laanemets. Rahvalikust kandlest
elektrikandleni

RUBATO

22 Mailis Põld. Väitlusaldis Pierre Boulez

JUBILATE

25 Tiiu Tosso. Improvisatsioon valgetel klah-
videl. Alo Põldmäe 60

FESTUM

27 Kaie Tanner. IX rahvusvaheline koorfesti-
val "Tallinn 2005"

KIIKS

29 Erkki Luuk. Reis Elgaland-Vargalandi

POP&ROCK

31 Margus Kiis. Kas eesti pop- ja rock-
muusika on piisavalt omanäoline?

BAGATELLID

33 Uudiseid Eestist

MELOMAAN

36 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

38 Valik juuni muusikasündmusi

Intro 6/2005

Vahel tundub millegipärast, et eesti klassikuid on raske seostada kaasajaga. Justkui oleks meie muusikaloos läbi elatud nii palju ajastuid ja stiile, et sild nende vahel kipub kaduma.

Loovad kõhklused peavadki tekkima, alalhoidlikkus on hävitav, ütleb Pierre Boulez. Eesti klassikud on pealegi nii noored (kuigi mõnel neist täitub 100 aastat). Neid seostab kaasajaga juba see, et nende püüdlused ja pinged ei erinenud arvatavasti tänase päeva püüdlustest ja pingetest. Nad pole jõudnud oma inimlikkust minetada, ausambaks tarduda.

Ia Rimmel

muusika

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Mirjam Tally** mirjam@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Tõnu Kaalep** tonu@ekspress.ee
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus

Toimetuse aadress: Rävälä pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon (0) 6675 788
Kodulehekülg: muusika.kul.ee
Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Tel 6662535, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus 21 krooni number
3 numbrit 63 krooni
6 numbrit 126 krooni
Aastatellimus (11 numbrit) 230 krooni.
Välismaale tellimisel lisandub postikulu.

EDUARD TUBIN
FOTO EINO TUBIN,
JAANUS ORUSALLI

Tubin

stiilipöördel, 1950–1954

AVO SÖMER

*Heliloojate pürgimus saavutada oma teostes kaasaegset helikeelt võiks tunduda vaid tühi-
ne moehaigus, millel puudub sügavam tähtsus, ent ometi on heliloojad sellest peaaegu kõikjal
nakatunud. 20. sajandi Euroopa muusikaloos pretendeerivad igal ajajärgul kaasaegsusele mitu
hoopis erinevat loomesuunda ja tundub olevat meelevaldne, isegi illusoorne otsustada, milli-
ne neist on kõige autentsem. Helikeel pole kunagi midagi vältimatut või üldkehtivat nagu ehk
loomulik keel kõnelejale, helilooja seisab alati keeruka valiku ees.*

Eduard Tubin meenutab kahjutundega, et tema õpilasaas-
tail Tartus “nii vähe võimalusi oli kaasaegse muusikaga tiheda-
malt kokku puutuda”¹. Oma õpetajalt Heino Ellerilt pärib ta
ladusa kompositsioonitehnika hilisromantilisest stiilist; Tubina
Klaverikvartett (1930), mida võiks pidada Elleri kooli diploma-
tööks, meenutab kujukalt Brahmsi-Francki-Dvořáki ajastu he-
likeelt, lauseehitust ja arenguprotsesse. Esimeses sümfoonia-
s (1934) kõlab tugev annus Skrjabini rahutut harmooniat ja kirg-
likke kulminatsioone, kuigi mitte “Ekstaasi poeemi” kõrgepin-
get. Tihti vohab sümfoonia tihe polüfooniline faktuur, mille-
le on raske leida paralleele, välja arvatud ehk Mahleri viima-
ses sümfoonia. Ainult harva kajab Tubina Esimesest sümfoo-
niast leebelt dissonantset kaasaegset helikeelt, meenutades ehk
Hindemithi. Juba 1932. aastal külastab Tubin moodsa muusika
festivali Viinis – ilmselt selleks, et jõuda lähemale oma kaasaja
stiiliuundustele, et “näha kaugemale meie tollaegsest pisike-
st horisondist”²; kuid kaasaegne Euroopa siiski osutub asetse-
vat kaugemal, kui oleks võinud arvata.

Järgmine välismaareis, 1938. aastal Budapesti, toob kaasa
kontakte Kodályga, lühidalt Bartókiga ja tekitab intensiivse hu-
vi eesti rahvamuusika sugemete käsitlemise vastu sümfoonilistes
teostes; Bartóki eeskujuga aga peitub ehk ainult balletis “Kratt”.
Samas eemaldub Tubin üha rohkem Euroopa uue muusika loo-
mesuundadest, mis on osalt muidugi põhjustatud sõjaegsest
isoleeritusest. Esimene viiulikontsert ja Kolmas sümfoonia (mõ-
lemad lõpetatud 1942) tõstavad esikohale traditsioonilise dia-
toonilise helikeele modaalsete varjunditega. Viiulikontserdis
seostub see virtuoosliku dekoratiivsusega, sümfoonia ohtra-
te polüfooniliste võtetega. Maailmasõdadevaheline neoklassit-
sism tundub olevat siit hoopis kaugel, Tubin näib püüdvat saa-
vutada pigem “põhjamaist”, Sibeliuse või Nielsenini hilisemaid
teoseid meenutavat helikeelt. Mitte et see oleks Tubinat takis-

tanud loomast väärtuslikke helindeid; tema Eesti-aastate küp-
setest suurvormidest tunduvad olevat eriti haaravad Sümfoonia
eesti motiividel (1940) ja Neljas, “Lüüriline” sümfoonia (1943).
Sümfoonia rahulik, intiimne looduslühirika meenutab Ernst
Enno värse – karjasepasun, valgusmängud, hõljuvad või nur-
gelised rahvatantsuviisid. Neljas sümfoonia, kajastades Sibeliuse
vaimu, nagu peegeldaks sügavalt isiklikke elamusi. Siin peitub
lembeluulet – lainetavat, ülevoolavat õnne, midagi pigem Marie
Underi vaimu laadset. (Tubin kasutas oma lauludes noil aastail
nii Enno kui ka Underi luulet.)

Kas poleks Tubin võinudki sirgjooneliselt jääda püsima oma
kodu-Eesti viimaseil aastail saavutatud rahvusromantilise stiili
juurde, olgugi et see seisis kaugel tollaegsetest Euroopa
uuenduslikest muusikavooludest? Kas “modernistlik” helikun-
sti alustugede kallal kangutamine, põhisihide ümbermääratle-
mine peaks olema alati tingimata heliloomingu kõrgeim väärtus?
Esimestel Rootsi aastatel tundubki, et Tubin jääb rahulikult
oma tuttava-harjumusliku väljendusviisi juurde peatuma, nagu
ilmneb tema Kontsertiinos klaverile ja orkestrile ja Teises viiuli-
kontserdis (mõlemad aastast 1945).

*

Tubina läbimurre uue helikeele suunas toimus võrdlemisi äkit-
selt Teises klaverisonaadis (1950). Otseselt võis teos küll ol-
la inspireeritud meeldejäävast virmaliste elamusest Stockholmis,
kindlasti olid aga sel ka sügavamad, tähendusrikkamad muusi-
kalised alged. Viie aasta jooksul (1945–1949) oli Tubinal olnud
võimalus tutvuda Rootsi kaasaegse muusikaeluga, Rootsi kau-
du ka muu Euroopaga. Viies sümfoonia ja Kontrabassikontsert
aga pakuvad stiilipöördest vaid juhuslikke eelaimusi, kohati kõ-
lab varasemast tugevam annus dissonantse, kulminatsioonihetki
kaldumine polüharmooniate suunas. Aasta enne klaverisonaa-
ti komponeeritud Teine viiulisonaat lubab aga vaevalt ennustada

radikaalset stiilimuutust, olgugi et juba siin esineb hilisema "virmaliste" teema figuratsioon.

Mida tähendas kaasaegne muusika Tubinale noil aastail? Otsustusvõimeliselt eemaldus helilooja Darmstadti koolkonna avangardismist: Stockholmis pidi Tubin ju kindlasti olema kuulnud Boulezi, Stockhauseni, Berio või Nono teoseid. Samuti eemaldus ta sõjaelsest, siin-seal ikka veel leegitsema kippuvast, Stravinskile ja Schönbergile keskendunud neoklassitsismi-modernismi vaidlusest. Atonaalsus Tubinat siiski ahvatles, olgugi et ta taunis dodekafoonilist serialismi ja tal puudus tõsisem kalduvus ekspressionistlikule tundelaadile. Samal ajal Stravinski tembutamine baroksete, klassikaliste ja romantiliste vormidega, traditsioonilise lauseehituse ja tonaal-funktsionaalse harmooniaga ("Apollon Musagète", "Capriccio") ilmselt jättis Tubina suhteliselt külmaks.³ Kas ta taotles niisiis stiililoolist evolutsiooni, vältides äärmusi, pöördudes tagasi maailmasõdadevahelisele heliloomingulisele peateele, nagu seda olid määratlenud Prokofjev, Honegger, Hindemith?

Teise klaverisonaadi mõtteviis on küll terviklikuks sulandunud, kuid teose kõlalised ja väljenduslikud juured moodustavad hämmastava koosluse. Kõigepealt torkab silma kalduvus atonaalsusse, mitte ainult esimese osa "virmaliste" teemas või õigemini, teema meloodiaga kaasnevas saatepartii, vaid laialivalgunult ka kõikjal mujal, välja arvatud teises, aeglases osas. Atonaalsed elemendid seostuvad ähmaselt tonaalsete käikudega, tekib "vabatonaalsus", kus harmoonia on radikaalselt eemaldunud traditsioonilistest funktsioonide lahendustest. Kolmandas osas seostub helikeel šamanistliku, ägedalt trummeldava rütmifiguuriga, meenutades Bartóki Klaverisonaati või tsükli "Vabas õhus" (mõlemad aastast 1926); Bartók näib olevat inspireerinud ka Tubina sonaadi faktuuri tihenemist ja dissonantside kokkuhjumisi.

Sonaat üllatab oma grandioosse retoorikaga, teatraalselt, kohati paatoslikult ülepausutatud kõneviisiga. Kaasaegsele Euroopa muusikalisele modernismile on selline grandioosus hoopis võõras, väljenduslikkust tasakaalustab seal ikka iroonia, skeptilisus, mänglevad kontrastid. Oleme sunnitud Tubinale paralleele otsima hilisromantismist, esmajoones Skrjabini teostest, näiteks Viienda klaverisonaadi (1907) lõpulehekülgedelt (*vertiginoso con furia, con luminosità, estatico*). Rabava üllatusena aga avastame vaimusuguluse isegi Liszti Dante-sonaadiga "Après une lecture du Dante" (1858). Tubina emotsionaalselt ülespiitsutatud sonaadis nagu lavastuks meeletu võitlus väljenduslike eesmärkide ja vahendite vahel; tundub, et kõige võimsamategi jõupingutuste kiuste ei suuda klaver öelda kõike, mida helilooja tegelikult öelda tahaks.

Kõige olulisemaks uuenduslikuks avastuseks Tubina Kuuendas sümfoonia (1952–1954) kujuneb "värvikompositsioon" – mitte ainult silmatorkavalt uudne orkestratsioon, vaid eelkõige rütmi ja meloodia tardumine, kordumistest tulenev paigalseis, kus elemendid lahustuvad "värvideks", meeletuvarjunditeks. Fookusse ei kerki mitte teemade varieerumine või areng, mitte lauseehituse liikuvus, olgugi et need traditsioonilised võtted sümfoonia siiski püsivad. Tähelepanu keskendub teose faktuurile.

Staatiliselt korduvad, sädelevad meloodiakillid, rõhulised rütmimustrid, ostinaatofiguurid ja helikobarad koonduvad helilipvedeks, kirevateks kõlamassiivideks. Saatepartii loob terava

konflikti meloodilise teemaga.⁴ Sümfoonia esimene ja eriti teine osa paisuvad korduvalt maruliseks tormiks, seda aga vaidlustab "sihitu", ostinaatofiguuride kammitas hoitud, atonaalsusse kalduv harmoonia. Moodustuvad jonnakalt tammuvad, vahel otse trampivad, teravalt kontrastsetest värviplokkidest ehitatud terrassid. Sümfoonia võimutseb motoorsus, mis meenutab Honeggeri varasemaid teoseid ("Pacific 231"). Esimese osa lüüriline, igatsev avateema taganeb masinlikus kontekstis kõrvaliseks, nostalgiliseks meenutuseks.

Kuuenda sümfoonia "skandaali" aga põhjustab selle eksootiline materjal – "ladina" või "kariibi" rütmid ja džäss. Džässirütm toetab tuttav, 1930ndate "swing band'i" faktuur, sammuv või jooksev bassipartii, saadmaks pikkades tõmmetes kulgevaid meloodiajooniseid. Kohati valitseb kabareemeeleolu, siis jälle kõlav "vulgaarsed" tänavamuusika katkendid, vahel mingi motori-seeritud valss. Eksootilised materjalid vastanduvad suurele sümfooniaorkestrile, see aga põhjustab materjali teisenemise paroodiaks. Meenub Eduard Viiralti graafika, mitte niivõrd "Põrgu" hullunud toimumised, vaid pigem "Elu tants" (1931).

Sümfoonia esimese osa lüürilise avateema ja teise osa "virmaliste" teema (siin oluliselt teisenenud)⁵ vastandumine eksootikale loob stiilide, väljenduslike maailmade provokatiivse konflikti. Esimese osa üllatavalt tagasihoidlik saksofoniteema uitleb vahepealsel ekellegimaal. Sellist polüstilistilist teost, sümfonismi ja popmuusika mikstuuri aga ei saa võtta naljana, see pole vaid vaimukas pettepilt. Kuues sümfoonia on surmtõsine, Tubin käsitleb materjali oskuslikult, dramaatilise väärikuse ja hoolega. "Tahaksin kuuendat sümfooniat kujundada väga tõsiseks filosoofiliseks arutluseks"⁶; arutluse mõistmiseks aga tuleb vaadelda sümfooniat kui tervikut, võttes eriti arvesse kolmanda osa – *chaconne*'i hoopis asjalikumat, Tubinale tüüpilisemat muusikalist mõtlikkust, konstruktsioonilembust.

Džäss-, kabaree- ja tänavamuusika sugemete kasutamine sümfonismis viib Tubina modernismipüüdlused tagasi maailmasõdadevahelise aega. Meenub, et samalaadse materjaliga tegeles tollal Honegger (Esimene sümfoonia, 1930), samuti Ravel, Poulenc ja Milhaud. Kuid džässi vastu tuntu huvi mujalgi, hiljem ka Rootsis. Tubina kaasaegse helilooja Karl-Birger Blomdahli Kolmandas sümfoonia (1950) on džässielemendid teisenenud ja rafineeritud, saavutades vaimuka modernismi variandi, millega Tubingi tuttav pidi olema.⁷

*

Meie muusikud kipuvad Tubinat kõrvutama 20. sajandi suurkomponistide Stravinski, Bartóki, Sibeliusega⁸, kuid tundub, et oleme õigustatud vaatlema Tubina muusikat pigem siiski tema Põhjamaade kaasaegsete taustal.

Kui Karl-Birger Blomdahl oli avatud Euroopa uuematelegi vooludele, siis taani helilooja Vagn Holmboe modernism oli märkimisväärselt iseseisev, samas olulisi traditsioone säilitav. Kui Blomdahli Kolmandas sümfoonia on muusikaline teema ja selle loogiline arendus radikaalselt asendunud meloodiakildude või viibete närvilise koreograafiaga, siis Holmboe toetub renessansspolüfoonia faktuurile, rakendades seda suurepärase kujutlusvõimega. Holmboe on paljugi ühist Tubinaga, tema kromatismist ja oktaatoonikast küllastunud modaal-tonaalne helikeel nagu jätkaks Carl Nielsen traditsiooni, kuid meenutab samas tihti ka Honeggeri Kolmanda, "Liturgilise" sümfoonia loomesuundi. Stiililoolise kaasaegsuse skaalalt vaadates tundub Tubina Kuues sümfoonia asuvat kuskil Blomdahli sähviva modernismi

Abikaasa Erikaga.

ja Holmboe monumentaalse uusklassitsismi vahepeal.

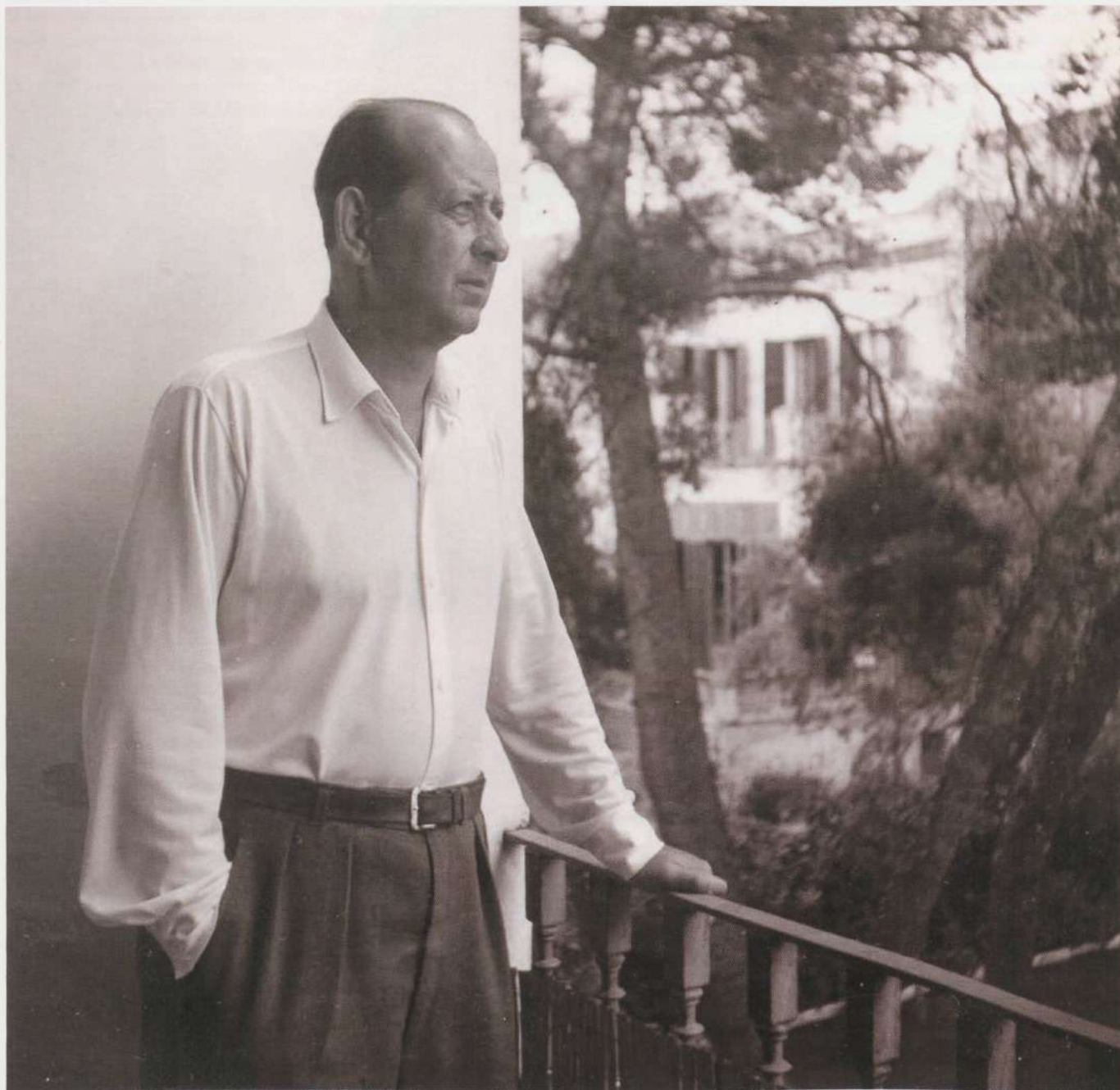
Holmboe Seitsmes (1950) ja Kaheksas sümfoonia (1951) ning "Sinfonia in memoriam" (1954) on arhitektuurilised helidid; nende värvikompositsioon loob nurgelisi, polüfoonilisi ruumikujundeid. Tubina muusikalised ideed seevastu on põhiliselt laululised, olgugi et dramaatiliselt teineteisele vastandatud. Kuues sümfoonia on ooperlikult sündmusrohke. Kuulajad ongi püüdnud seda teost programmiliselt tõlgendada, nagu toimuks siin heitlus "jumaliku ja saatanliku" vahel.⁹ Holmboe sümfooniad aga kehatavad rahulikult, "saatuslikult" kulgevad, põhiliselt abstraktset muusikat, kus looduse taustal avaneks nagu inimelu traagika; ideede orgaaniline metamorfoos viib kataklüsmiliste kulminatsioonideni, kontrastiks õrnüüriliselt helendavad helikujundid. Tubina Kuuendas sümfoonias seevastu võimutsevad toored polüstilistilised konfliktid; sümfonismi, džässielementide ja "ladina" tantsurütmide vahel puhkeb meeletlik võitlus, vahel lausa kõrvulukustav lahingumüra. Alles kolmanda osa traditsiooniliselt ranges *chaccone*'is, eriti kooda melanhoolsetes lausetes, vaibub teose pinge, olgugi et valulised dissonantsid ja mingi vastamata küsimus jäävad kõlama lõpuni.

*

Tubina "kaasaegne" kõneviis püsib kaks aastakümnet, atonaalsus, vabatoonaalsus ja dodekafoonilised teemad esinevad Seitsmendas ja Kaheksandas sümfoonias; kuid püsimine tähendab aja jooksul ka modernismist eemaldumist. Tubin loobub eksootilistest džäss- ja "kariibi" muusika sugemetest, loobub üldiselt oma kaasaegsetest helikeeltest: "algab lihtsustumine ja selginemine, helilooja värvigammasse tuleb üha rohkem helgeid toone"¹⁰. Võrreldes varasema loominguga on "Tubina hilisperioodi lihtsus märksa omanäolisem ja sügavam"¹¹, samas aga on ka hajunud see naiivne autentsus ja intiimne lüürilisus, mis tegid eriti haaravaks nii Sümfonieti kui ka Neljanda sümfoonia.

Viited kirjandusele:

- ¹ Eduard Tubin. "Kiri ühelt õpilaselt". Heino Eller sõnas ja pildis. Tallinn, 1967, lk 23.
- ² Sealsamas, lk 22.
- ³ Tubin oli kuulnud "Capricciot" juba Tallinnas, Stravinski külalis-kontserdil 1937. aastal; vt Vardo Rumessen, "Vestlus Eduard ja Erika Tubinaga", Rahvusvahelise Eduard Tubina Ühingu Aastaraamat 1, Tallinn, 2001, lk 81.
- ⁴ Konfliktile tausta ja teemade vahel on varem tähelepanu juhtinud Merike Vaitmaa 1966. aastal; vt Mart Humal, "Märkmeid Eduard Tubina sümfooniast", Teater. Muusika. Kino 1986, nr 12, lk 36.
- ⁵ Margus Pärtlas. Eduard Tubina sümfooniad. Eesti Muusikaakadeemia, Tallinn, 1995, lk 153.
- ⁶ Sealsamas, lk 22.
- ⁷ Tubin tundis Blomdahli ooperit "Aniara"; vt Eino Tubin, Teisal, Tallinn, 2000, lk 30.
- ⁸ Vt Neeme ja Kristjan Järvi, Yearbook of the International Eduard Tubin Society 4, Tallinn, 2004, tagakaanel.
- ⁹ Vardo Rumessen. "Eduard Tubina sümfoonilisest muusikast". Alba CD, 2000.
- ¹⁰ Mart Humal. "Märkmeid Eduard Tubina sümfooniast". Teater. Muusika. Kino 1986, nr 12, lk 39.
- ¹¹ Margus Pärtlas. Eduard Tubina sümfooniad. Eesti Muusikaakadeemia, Tallinn, 1995, lk 23.

Seitsmes element

Tubina muusika arhetüüpe

JÜRI REINVERE

I kordan kordan

Tubin on kordamise meister. Kui mõelda nende üleülluse peale, peab imestama, miks tema muusika ei muutunud minimalismi eelkäijaks.

Ta kordab kõike: väikest motiivi, rütmimotiivi, üliväikest

motiivikest, ühte nooti, suurt motiiviplokki, suurt rütmiplokki, meloodiafraasikest, terveid teemasid, akordijärgnevust, järgnevuste kolonne. Tema meloodiad koosnevad kordustest, nende saatepartii koosneb ostinaatodest. Tema kulminatsioonid on kestvad ja lõpuks üksteisest üle uhtuma hakkavad ostinaatod. Tema eemaldumised kulminatsioonidest on terved ostinaatode

paisjärved.

Korduse sees muudab ta iseenesest väga harva midagi. Küll aga vahetab vajadusel kohe korduse asukohta, väga kergesti ka korduva elemendi pikkust. Seetõttu, ehkki varieerimata, kuid läbi klassikalise dramaturgia, jääb ta muusika loomulikult minimalistidest väga kaugele.

II

kiirtekimbud

Väga tugev dramaatiline võte on keelpillide koraal, mis avaneb lõpuks laiaks kangaks – noorel Tubinal kõrges, vanal Tubinal keskmises registris. Sellest sai kohe pärast tema Teist sümfooniat midagi epideemiataolist, terve eesti muusika võttis selle üle oma põhielemendiks.

Idee iseenesest on arvatavasti laenatud Sibeliuse “Tapiolast” ja kui ka mitte temalt, siis on see kindlasti üks vähestest otsesest seostest Sibeliuse ja Tubina muusika vahel.

Keskealine Tubin viib kiirtekimpe juba mujale kui teose sõlmkohtadesse ning asub tasapisi ühendama neid ostinaatodega. Kolmandast sümfoonias peale kujuneb sealtkaudu välja üks tema tüüpiline muusikaline stseen: oboe või inglissarv mängib aeglast meloodiat, mille all tõukleb rahumeelselt keelpillide ostinaato. Kui kõik on juba viimseni hämar, liandub neile veel timpan.

III

kaks meloodiat

Tubina kaks põhilist meloodiajoont võiksid olla: “hüpe-keerdsõlm-passaaž” ja “täituv kaar”. Noorel Tubinal ei esine kumbagi neist puhtal kujul, kuid mida aeg edasi, seda rohkem tundub kõik tuginevat ühele neist kahest.

“Hüpe-keerdsõlm-passaaž” koosneb hüpest, keerlemisest ning äkilisest kadumisest mingis teises suunas. Seda kasutab ta kas meloodia endana või moodustab mudelist motiivi ja aheldab motiivid üksteise järel pikaks ketiks. “Täituv kaar” moodustub orelipunktist, väljahiilimisest ning ettevaatlikust koondumisest tagasi põhihelisse.

Vahel kasutab ta neid lõiguti, enamasti vahetult enne kuuekümnendaid. Seejärel hakkavad nad ta loomingu lühemena: kõigepealt kaob hüpe, seejärel 70. aastatel haihtub ka lõpp. “Keerdsõlmede” hulk teostes suureneb, kuni lõpuks taandub kogu meloodiatüüp Kümnennda sümfoonia takerdunud metsasarvesignaaledeks.

“Täituv kaar” esineb Tubina loomingu tunduvalt harvem. See on ilmselt sündinud algselt kontrapunktitunnis, selle kujud viitavad tugevalt sisseharjutatud maneeridele. Selle kõige ehtsam esinemisvorm on Kolmanda sümfoonia peateema. Pärast viiekümnendaid tundub Tubin aga järk-järgult sellest meloodiakujust loobuvat ja tuleb oma põhivormeli juurde päriselt tagasi.

IV

pankranniku eri kihid

Tubina suurim tugevus pole variatsioonitehnika (ta kasutab vaid primaarseid varieerimisvahendeid ja neidki mitte eriti leidlikult). Tema esmaklassiline külg avaldub hoopis polüfoonilise mõtlemise vallas. Kohe algusest peale on see tal niivõrd

täiuslikuks arenenud ning jõuline, et enamik tema muusika suurepärasusest toetubki sellele oskusele.

Otsest, fuugalaadset imitatsiooni kasutab ta iseenesest harva, vaid töötluste käivitamiseks enamiku nende 19.–20. sajandi vahetuse heliloojate kombel, kes ei tee äärmuslikke vormieksperimente. Polüfoonia peamist ehituskivi, sekvents, kasutab ta samuti üllatavalt harva – Tubin piirdub endiselt ostinaatodega. Seepärast on tulemus seda leidlikum.

Nähtavate, kergesti tabatavate polüfoonianihete loomisel on ta ületamatu, luues oivaliselt värvikaid kokkupõrkeid. Varjatud polüfoonias töötab ta sama eksimatult: peegeldades, augmenteerides, kasvatades eri häälte vahel tekkivat energiat õli tulle kallaja täpsusega.

Teine, veelgi erandlikum oskus avaldub tema kihistute loomises, mis liiguvad erinevas tempos ja mille kasutamine nii läbi viidult nagu Tubinal, ei ole iseenesest väga levinud. Seda on peetud üheks kõige raskemaks oskuseks ning ainult väga suurte polüfooniamestrite pärusmaaks. Tubin liigub siin ringi uskumatu kergusega nagu baleriin, kes vaid õhkkergelt maad puudutab, nagu Kolmanda sümfoonia esimese osa lõpus pidurduvate-ägenevate tempodega või Kaheksanda sümfoonia kulminatsioonis kõigi oma viie kihistuga.

Et siis äkitselt maha jahtuda – täielikuks vaikuseks.

V

laviin

Teine Tubina haruldane täppisoskus on ehitada kulminatsioon, vallandada saalis enneolematuid jõude. Siin mängib kaasa “kasuks” pöördunud “kahju”, materjali vähene töötlemine enne kulminatsiooni. Mida toorem on materjal, seda enam mõjub ta äkklaviinina. Kuid Tubin läheb siin kaugemale, muudab enne tipp-punkti saabumist muusika iseloomu, nagu armastusakti, mis hetk enne eufooriat muutub vägivaldaks. Vastandid muutuvad üksteiseks, vahetoonid hävinevad.

Kulminatsioonid viib ta alati lõpuni ning toob tavaliselt pinnale kõik teoses kasutusel olnud vahendid (mida paradosaalselt peetakse üldiselt odavaks kombeks). Vähe sellest: Tubin kroonib tipphetke mõne aktsendiga, kas militaartrummi, timpanite või hiigelunisooniks ühtinud keelpillidega. Tihti – kõigiga neist.

Kulminatsioonide lähimaastikul, saabudes kulminatsioonidesse, toob Tubin taustale kolmest langevast akordist koosneva järgnevuse, mis võib-olla on mingit laadi järelkaja kuulsast Beethoveni “Lebewohli”-motiivist. See on peamiselt eraldi seis element tema loomingu, väga harva seotud teose ülejäänud motiivistikuga.

Üldiselt on alla liikumine hea, kuid ohtlik mõte. Iga vähenõudlikum helilooja saabuks kulminatsiooni suunaga üles, saades niimoodi ühe pingestaja muusikase juurde. Tubin aga otsustab vähendada harmooniate teravust ja laiendab pingeruumi kulminatsioonile läbi ohtrate tagasilanguste, mis viib muusika lõpuks välja nendesse kolme akordi.

Kulminatsioonide läbiviimine muusikas on samuti tulearg pind. Selles avaldub kõige varjamatult emotsionaalsus, mis niigi on kõige intiimsem ja raskesti-seletatavam osa kogu helikunstist. Tubina

*Tubina suurim tugevus
pole variatsioonitehnika.
Tema esmaklassiline külg
avaldub hoopis polüfoonilise
mõtlemise vallas.*

Isiklikku Eduard Tubinast

Olev Sau:

Kuula, Peipsi kohiseb –
kohin kandub üle Tartu
üle Tallinna, üle mere
ja pudeneb säravaiks kildudeks
maailma kohal

Veljo Tormis: Mulle meenub kõigepealt Esimene viulikontsert, unistus endisest, lapsepõlve Eestist, siis Viies sümfoonia – erutav loominguline plahvatus ja Kümnes sümfoonia – viimane hüüe kodumaa poole, jumalagajätt.

Erkki-Sven Tüür: Eduard Tubin on eesti sümfonismi Rajaleidja, Nurgakivi ja Tuletorn.

Krista Sildoja: Eduard Tubin tähendab midagi väga ammust, mida koolitunnis sai igasuguse emotsioonita õpitud ja kuulatud. Hetkel ootan võimalust temaga taaskohtumiseks, et vahepeal kogetu aitaks kaasa tema paremale mõistmisele.

Eriti huvitavad mind rahvamuusika tsitaadid.

emotsionaalsus on rõhutatult talupoja emotsionaalsus. Ilmselt seetõttu ei leia ta enesele kergesti laia rahvusvahelist publikut ja peab vastu võtma samasuguseid vastuargumente nagu Brahms omal ajal.

VI kahaneb ajas

Pärast Eestis käimist, 60. aastate algusest hakkab Tubina loomingus maad võtma teatav ahenemise ja tardumise suund. See on aeg, kus Tubin on oma kuulsuse teisel stabiilsel positsioonil – esimest korda Rootsis ja on tänu kuulsusele ka niivõrd-kuivõrd aupaklikult vastu võetud. Leigelt küll, kuid ilma draamadeta.

Draama toimub mujal: sümboliks kujunemine janunevatele kodueestlastele, käik Nõukogude Eestisse, tagasitulek Rootsi, karistamine väliseestlaste poolt. Usutavasti kogu sellele järgnenud topeltisoleerumisel (või isegi kolmekordsel isoleerumisel, kui mõelda, et tema eraldatus rootsi heliloojaskonnast oli samuti küllaltki suur) oli tema loomingule tugevam mõju, kui pealiskaudselt tundub. Nii või teisiti tundub tal kaduvat jalge alt stiimulite ja uute ideede pind ning muusika materjal isegi võtab maad järkjärguline kokkupressimine.

Vormides, mis siianiigi polnud kuigivõrd komplitseeritud, toimub väga selge liikumine raamistumise suunas; meloodika amplituudides toimub aga juba väga silmatorkav muutus, hüpete järkjärguline ärajäämine, kuni lõpuks, 70. aastatel on meloodiad kägardunud ühe heli ümber “sõlmedeks”, mis justkui ei suuda end enam kusagilt vabastada.

Minu arvates on see tungivaim joon kõigis tema teostes, mis loodud pärast tehniliselt kõige rikkalikumat teost, Kuuendat sümfooniat.

Kahe rolli vahel

Tubinal on erandeid, imelisim neist Neljas sümfoonia, mida ta ise pidas kõige ebaõnnestunumaks. Kuid siiski, tänu kergusele ja lahtisele hingele on Neljas sümfoonia nagu üks kaunis järv tema loomingus. Samas kirjutab ta palju tagasihoidlike nõudmistega muusikat pagulaskonna vajadusteks: laule kooridele, muusikat üksikutele sündmustele, kajastusi kõikjal nende ümber õhus olevale koduigatsusele.

Suure osa oma elust elas Tubin küllalt kõrvalisest poleemikast läbi imbutunud kultuuriõhustikus, kus tõusid pinnale teemad “et olla kuulus, peab kirjutama Darmstadtis stiilis” või “suured heliloojad on Sibeliuse-laadsed sümfoonikud”. Kui vaadata Tubina muusikat, jäävad nii Darmstadt kui ka Sibelius võrdselt kaugele. Ja samas on nad võrdselt lähedal, Tubina muusikas on samu jooni nagu neil. Küsimus on ainult kokkukuuluvuses, selle puudumises või soovis kokku kuuluda. Tubina integratsioon on tema enda ainuosa, ühelt poolt eesti soine ja järvine talupojakultuur, teisalt intuiitiline lähedus funktsionalistliku neoklassitsismi aadetega, tol ajastul kas või Dutilleux’, Honeggeri või Lutoslawskiga. Kõik need kolm esindasid palju miniatursemat ja õhulisemat mõtlemist kui hilisromantiline sümfonism. Neist ühestki ei tulnud rahvusliku suurkuju nagu näiteks hiljem Pendereckist. Ükski neist polnud lihtsalt see tüüp.

Kuuluvust otsides võib kergesti nähtamatuks jääda see, mis on Tubina puhul tõele vastav ning iseloomulik just talle. Mitte kellelegi teisele.

AARIA

Tõsiselt?

ANTS JOHANSON

Kui andsin jah-sõna ning riskisin oma mõistukõnega siia asjatundlike inimeste silme ette tulla, siis ainult selleks, et julgeda hästi kõva häälega ammust imestust imestada, et ikka kuuleb vahel, kuidas muusikainimesed ise hoiavad järjekindlalt kiile “tõsise” ja “kerge”, “klassikalise” ja näiteks “levi” muusika vahel. Ikka veel.

Kui publiku enamik muusikat seda telge pidi kipub lahterdama, siis on see mõõdalaskmine hariduses, aga selle lihtsustamise vallasäästjateks on olnud küll muusikakorraldajad ise. Kui meie muusikaelu prominentes otsustajad ise selliseid vahesid teevad, ehk küll mitte otsesõnu ajakirjanduses, siis ei oska muud arvata, et jutlustades ajatu muusika õilistavast mõjust inimesele, ollakse tegelikult kõigest igapäevased muusikapoliitikud.

Imtingimata polegi asi endale suurema eelarvetüki kahamises, mis on kindlatele kategooriatele näpuga näitamise abil oluliselt efektiivsem – mida põlistatumad need jaotused on, seda parem. Või teise marjamaale pääseda tahtja tõrjumises. Põhjus ei pruugi olla ka oma valitud tee, oma töö ja palga õigustamises. Maitse-eelistuste kaitsmises. Omandatud hariduse õigustamises. Või õpetajalt kuuldu unustamises.

Asi on hoopis selles, et äkki polegi kunagi muusikaga kokku saadud. On küll väiksest peale, sageli hambad risti, harjutatud, ebameeldivaid valikuid tehtud, paljust loobutud, pabistatud, pingutatud, filigraansust otsitud, aga muusika on mõnikord mattunud kõige selle eelneva alla.

Ning nüüd tulebki otsuseid teha – ainult väliste tunnuste alusel (vaegkuuljana?) otsustades: “rosolje”, “tümpts”, “viilivingutamine”, “primitiivne”, “vali” jne.

Kutsun üles tuldud teed kujutlusis tagasi minema ja oma kunagist muusikaisu üles otsima. Harjutamise, esinemise ja korraldamise kõrval lihtsalt pilli või häälega järele mõtlema, mõne sõnaga oma unistust või mälestust laulma...

Aga näib, et sellist lahterdamist on hakanud ka veidi vähemaks jääma. Muusikahariduski ületab julgemalt noid piire. Seda valusamalt üllatab kusagilt aeg-ajalt kuluaaridest purskuv “kastiviha”. Või on see “küüneviha”?

Sest kes on muusikaga kohtunud, see teab, et üks lühike lauluke võib vahel rohkemgi raputada kui oratoorium.

P. S.

Mind lohutab teadmine, et see ümbernurgajutt (ei oska/julge ju lühidalt, selgelt ja lõõvalt väljenduda) ei tee vist kellelegi haiget. Sest niikuinii me kuuleme kõik seda, mida kuulda tahame. Ja muu libiseb mööda.

* Arturo Benedetti Michelangeli nimeline rahvusvaheline pianistide festival kesken- dub Brahmsile * Pianist Grigori Sokolov pelgab rambivalgust * Intriigid La Scalas

• 23. aprillist – 12. juunini kestab Bergamos ja Brescias Arturo Benedetti Michelangeli nimeline rahvusvaheline pianistide festival. Festivali peateemaks on Johannes Brahmsi sümfooniad ja kontserdid, kammer- ja klaverimuusika. Festivali kunstilise juhi Agostino Orizio sõnul tahetakse Brahmsi monograafiaga alla kriipsutada ajaloolisi pöördetehki muusikakultuuris. Brahmsi tegevus 19. sajandi teisel poolel langes aega, mil Kesk-Euroopas hakkasid tooni andma püsivad orkestrikollektiivid, kujunes välja tihe muusikaühingute võrk ning reaalse sisu sai kalendriliselt paika pandud kontserdihooaeg. Muusikaelu organiseerumisega murdis heliloojate argiteadvusse ka autoriõiguste mõiste, mis omakorda andis tõuke vabakutselise muusiku staatuse väljakujunemisele. Brahms oli üks esimesi, kes suhteliselt vähe kirjutades ning oma sümfooniaid dirigeerides ja klaverikontsertides soole-rides tegutses vabakutselise muusikuna.

2005. aasta festivalil astuvad Ivan Fischeri, Lorin Maazeli, Pier Carlo Orizio, Lü Jia käe all üles Budapesti festivaliorkester, Toscanini filharmooniaorkester ja Itaalia-Šveitsi orkester. Brahmsi esimese sümfoonia ettekandel lõövad kaasa autentsed mustlassolistid. Brahmsi klaverikontsertides soleerivad Andrea Lucchesini, Louis Lortie, viiulikontserdis Uto Ughi, topeltkontserdis Marco Rizzi ja Wen-Sinn Yang. Brahmsi kavaga astuvad üles pianistid Gerhard Oppitz ja Lilya Zilberstein, vennad Renau'd ja Gautier Capuçon ning Martha Argerichi leidlapseks tituleeritav Nicholas Angelich (kuigi lapseeas on too 1970. aastal sündinud ning Backhausi ja Brendeli traditsioone jätkav ameeriklane siiski väljas). Argerich esineb duos Nelson Freire'iga, vabakavaga astuvad üles Murray Perahia, András Schiff ja Grigori Sokolov. Viimaseid ongi raske kujutada kahekesi üksnes Brahmsiga. Kui Perahia on Itaalias suhteliselt harv külaline, siis päikeseline Schiff on siin sage, Richteri ja Gilelsi mõõtu legende loov Sokolov aga unustamatu käija. Grigori Sokolov on vist rambivalguse-pelglikumaid pianiste üldse. Ja seda nii otseses kui ülekantud tähenduses: ta mängib hämaruses ja kinnisilmi (end niigi vähese valguse eest peites), ta ei pilla naeratusi ega anna intervjuusid. Intervjuudest keeldumise asjus on ajakirjandus jõudnud järeldusele, et Sokolovi kitsidust ei põhjusta ükskeelsus (sest vene keele oskajaid leidub Itaalias ju küll), vaid läbib eluhoiak: pühendada end vaid klaverimängule. Muusika ja elu on tema jaoks sünonüümid, klaverit tahab ta mängida üksi ja publikule. Lindistused ja kõik muu on tema jaoks kõrvaline, intervjuud aga suisa kuritegelik ajaraiskamine. Ühel sellisel kriminaalsel ajaraiskamise hetkel on Sokolov intervjuueerijale Piero Rattalinole öelnud, et ta mängib vaid seda, mida süda igatseb. Seegi põhimõte on vastuolus nüüdisaeg-

ses *star-system*'is valitseva eneseitamise printsiibiga: nii üks kui teine reaktiivinterpret kurdab, et tahaks mängida seda, teist ja kolmandat, ent tellitakse hoopis neljandat teost. Sokolovi hiigelrepertuaar johtub aga kahest lihtsast tõsiasiast: talle meeldivad paljud heliloojad ja tal on kogu aeg tahtmine mängida.

• Tänavune Michelangeli festivali preemia laureaat on dirigent Riccardo Muti, kellega seoses tuleks rääkida ka La Scalast, arusaamatustest, lahkumistest ja uutest tulekutest. Ligi kakskümmend aastat La Scala peadirigendina tegutsenud Muti esitas oma lahkumisavalduse 2. aprillil, sama päeva õhtul jättis siinpoolsusega hüvasti paavst Johannes Paulus II. Kui paavstist on vist kokku kirjutatud rongitais artikleid, siis La Scalat ja Mutit puudutav materjal mahuks kupeesse ära.

Ülimalt range Maurizio Pollini, kes inimeste kohta avalikkuse ees harva mõne sõna poetab, eelistades ka verbaalset mõtteavaldusis süüvida pigem muusikasse (ja maalikunsti), leiab 4. aprillil Leonetta Bentivogliole antud intervjuus, et viis, kuidas Muti sunniti lahkumisavaldust esitama, on lihtsalt alatu. Ja Pollini meelest ka ootamatu, arvestades, et ajalooline Piermarini, mis detsembrist jälle töökorras, tagab kollektiivile kõik tingimused tulevikuplaanide elluviimiseks. Piermarini taasavamisest osalenud Pollini arvates on teatri akustika renoveerimisega ainult võitnud ning avaetenduse, Antonio Salieri "Europa riconosciuta" erakordselt kõrge tase näis viitavat kollektiivi entusiastlikule koostöötahtele. Seda enam kurvastab Pollinit teatri langemine järjekordsetesse skandaalidesse, kus kollektiivi mõjutavad kellegi erahuvid, mille võimutsedes unustatakse teatri tegelikud valupunktid. Pollini seostab La Scala kriisi üleüldise, riiklikul tasemel päev-päevalt ilmneva juhtimiskultuuri allakäigu ja olematu kultuuripoliitikaga, soovides võimul olijate peatset vahetust, millega avaneks ehk võimalus pöörata uus lehekülj.

Ent hoopis vastupidisel seisukohal on alati diskussioonis osalev Franco Zeffirelli. Kõikvõimalikel puhkudel, ja peaaegu ikkult inimjuhtudel (Luchino Viscontist Karol Wojtyłani) arvamust avaldav Zeffirelli leiab, et Muti lahkumine oli vältimatu. Zeffirelli meelest oli La Scalast kujunenud erateatri mõõtu asutus, mis tegutses Muti karjääri sillutamise huvides.

Segadused La Scalas osutusid sedavõrd mõistatuslikuks, et loomekollektiivi sõlmejooksud suhete ja finantsküsimuste harutamisse tuli kaasata Milano prefekt Bruno Ferrante (ametühingud tunnistasid vahemehena vaid õigusorganite esindajat). La Scala telenovellilik argipäev on juba mitu aastat ekraanil ja ajakirjanduse veergudel, et huvilisel oleks võimalik end kurssi viia, kes kellele ooperitemplis mida ütles, kuidas rünnatu rea-

Riccardo Muti lahkus La Scala peadirigendi kohalt, ooperis käärivad skandaalid.

FOTO CORBIS/SCANPIX

geeris, mida vastu kostis... Söakate kooriliikmete ja orkestrantide mässud pole teatrites ju tegelikult harv nähe! Ikka leidub keegi, kes nähvab peadirigendile stiilis: sa võid siin ees ju vehkida, aga ega su taktikepist meieta häält välja tule. La Scala suguses institutsioonis kullatakse ja karratakse lihtlabased repliigid aga minevikuga üle ning torgatakse ka nii: sa pole väärt seisma puldis, kus on juhatanud Toscanini. Milano peaprokuröri ametit pidanud melomaan Francesco Saverio Borrelli leiab, et Muti lahkumisest halvemat uudist on raske ette kujutada. Borrelli meelest mängiti teatris näotut mängu, kusjuures mängijad varjasid oma mahhinatsioone sedavõrd hästi, et linnavõimud on sunnitud tõdema: kriisi tegelikud põhjused jäävad arusaamatuks. Ent 3. aprilli Corriere della Sera veergudel annab ajakirjanik Paolo Isotta tabavalt mõista, mis võiks olla mässu ajend. Nimelt inimlik piiratus. Ligikaudu kaksikümmend aastat kestnud ühistöö on piisav aeg, et kollektiiv hakkaks tajuma, kui paljus on ta peadirigendile tänu võlgu. Tänutunne hakkas võlglast liigselt koormama ning muutus lõpuks talumatuks.

Riccardo Muti esinemisgraafik pole La Scalast lahkumise järel hõrenenud. Aprilli keskpaigas dirigeeris ta New Yorgi filharmoonikuid, soostumata Itaalias toimunu kohta andma ühtki intervjuud. New Yorgi esinemisi kommenteerides meenutab Financial Times, et juba 1999. aastal tehti Mutile ettepanek asuda filharmoonia peadirigendi kohale. Toona loobus maestro põhjendusega, et soovib jäägitult pühenduda La Scalale. New Yorgi filharmoonikute juhtkond kordas ettepanekut nüüdki: pakutu võiks jõustuda 2009. aastal, mil lõpeb leping Lorin Maazeliga. Muti lubab ettepanekut kaaluda, kavatsetes järgmised kolm aastat igal aastal ühe kuu töötada New Yorgi filharmoonikute külalisdirigendina. Ent maestro tulevik võib olla seotud ka Chicago sümfooniaorkestriga, mil-

le peadirigent Daniel Barenboim jätab koha vakantseks aastal 2006. Muti on öelnud, et tulevikuotsused on saatuse kätes ning tema mure on vaid argipäev: kevadkontserdid Viini Filharmoonikutega, "Võluflööd" Salzburgi festivalil, pedagoogitöö Attergrau rahvusvahelises orkestriinstituudis (11.–27. augustini). Vastuoluderohkel ajal ei unustanud Mutit ka kodulinn Napoli: 20. aprillil omistas Friedrich II Hohenstaufeni nimeline Napoli Ülikool talle *laurea honoris causa*, nimetades Mutit eurooplaseks napollaseks, kes ühendab endas tolle ainulaadse aja- looga rahva parimaid jooni.

Kokkuvõtlikult oleks siis La Scala hetkebilanss selline: 1990. aastast alates direktoriks olnud Carlo Fontana lahkus ametist veebruaris, kuna suhted peadirigendiga olid jõudnud surnud faasi. Fontana kohale asunud Mauro Meli, keda orkester "tervitas" esietenduste ärajätmisega, on nüüdseks samuti lahkunud, sest orkestri ja koori esindajad teatasid, et Fontanast nad taga ei nuta, aga Melit ka ei taha. Sardiiniast teatri igapäevaelu sättime kutsutud Meli mainib tagantjärele, et ei saanud päevagi oma ametiülesannetega tegelda, sest pidi lakkamatult vaigistama varem üleskõetud kirgi. Pikka aega teatri kunstilise konsultandina tegutsenud muusikateadlane Sergio Sablich on aga hoopis 7. märtsil lahkunud teispoolsusse. Teatris hellitatakse lootust, et ehk saab La Scalast nüüd taas paljude tippdirigendide paraadlava, kuhu aeg-ajalt saabub külla ka Muti. Vahepeal on La Scalas võimu näidanud ka vandaalid – renoveeritud teatriruumid ujutati veega üle. Ent teoks sai seegi, mis oli juba ammu õhus: esmakordselt hakkab itaallaste ooperikantsi juhtima välismaalasest teatridirektor, Ungari emigrantide poeg, 1953. aastal Pariisis sündinud Stéphane Lissner, keda saatust on siiani vaid soosinud ja keda teatringkondades kutsutakse "kavalpeast haiks".

Vanema põlvkonna heliloojatele (René Eespere) on jõuliselt kuklasse hingamas noorem põlvkond (fotodel Liis Jürgens, Age Hirv, Mari Vihmand).

Eesti Muusika Päevad – festival liikumises

TIIA TEDER

Eesti vanimaid muusikafestivale Eesti Muusika Päevad on toimunud juba kakskümmend aastat. Traditsiooniliselt oli EMP Heliloojate Liidu aastasündmus korralise kontserdiseria, kus tuli esietekandele palju teoseid väiksearvulisele publikule. Saalis viibisid, nagu mõnikord ironiliselt öeldi, “helilooja ja lähemad omaksed”. EMP staažikad külastajad on aastaid mõtteid mõlgutanud, kuidas Eesti Muusika Päevad võiks olla eesti tähtsaim festival, kus esinevad parimad muusikud ja kõlab huvitavaim kodumaine looming.

Viimastel aastatel on festival noorte heliloojate Timo Steineri ja Ülo Kriguli korraldamisel jõuliselt selles suunas arenenud. 2005. aasta EMP-l esinesid Eesti tähtsaimad kollektiivid ERSO, NYJD Ensemble, Tallinna Kammerorkester ja Filharmoonia Kammerkoor, puudus vaid ooperiteater. Festivalihelilooja Arvo Pärt oli ise kohal, külastas kontserte ja kohtus üliõpilastega. Muusikapäevade mitmekeesine kava oli avangardfestivali sarnane ja isegi vaheldusrikkam kui mullune NYJD-festival. Kuulajaidki oli mõnel kontserdil rohkem kui saali mahtus.

EMP korraldajad teavad, et nemad juhivad küll festivali, aga publikut juhib televisioon. Üks televisioonimaja on aga kitsas. Oli suur saavutus, et Eesti Televisioonis festivali mitut moodi kajastati. “Terevisioonis”

keetsid ja küpsetasid mitmel hommikul noored heliloojad. Huvitavalt filmitud heliloojad mõtlesid erisaadetes. “OPis!” oli festivali lõppkontserdist pikk lugu ning ühte-teist näitas “Muusikaelu”. Väga tähtis tendents festivalil, mis pole küll EMP kunstiliste juhtide teene, on esitustaseme oluline tõus. Tänavu ei sattunud ma kontserdile, kus tulnuks igavuses kannatada ja piinlikkust tunda. Kui mõned aastad tagasi oli uue muusika mängimine justkui ainult NYJD Ensemble’i asi, on praeguseks peale kasvanud terve hulk häid interpreete, kes tahavad ja suudavad end uues muusikas teostada.

Vorm on see, mis silma paistab, aga tegelikult on olulisem muidugi sisu, st kõlanud muusika. Noorema põlvkonna heliloojatel oli tänavu palju võimalusi. Pole küll statistikat käepärast, kuid Eestis ongi praegu ilmselt heliloojate keskmine vanus erakordselt madal. Jõulisele 30-aastaste põlvkonnale (Helena Tülve, Mari Vihmand, Tõnu Kõrvits jt) on kuklasse hingamas 20-aastaste põlvkond, kus tooni annavad Helena Tülve ja Toivo Tulevi õpilased.

Uudne eesti koorimuusika

Kui eesti heliloojad tavaliselt koorile kirjutavad, siis on neil mõttes lähemal laulu pidu kui eksperiment. Kord 1990. aastate keskel külastas mind hollandi heliloo-

ja ja raadiomees Robert Nasveld. Ta otsis oma saate jaoks uut eesti koorimuusikat. Tõin fonoteegist salvestisi ja ta kuulatas üht linti teise järel, kuid ei leidnud, mida vajas. Pakutud teosed olid tema saate kontekstis liiga traditsioonilised. Näiteks Lätis on loodud viimastel aastatel palju uuenduslikku koorimuusikat tänu Läti Raadio koori aktiivsele tegevusele ja silmapaistvale tasemele. Tänavu ilmutas Eesti Filharmoonia Kammerkoor initsiatiivi uue repertuaari saamiseks ja korraldas kooriloomingu konkursi. See võiks olla ahvatlev võimalus, sest Paul Hillier on ju eesti koorimuusikale maailmas järjest uksi avanud.

Žürii valis konkursiteoste hulgast ettekandmiseks kolm lugu. Liis Jürgensi “Unelaul” oli energiast laetud, hõõrduvate tämbrite ja kahekõnedega helitöö. Heliloojal oli idee teha Kersti Merilaasi luuletustele laul laulus, kus altidele kirjutatud itkulaadset “Maga, mu armas” saab ka iseseisvalt esitada. Natuke kriipis kompositsiooni juures kõrva sõna ja muusika rütmiline vastuolu, kus tekstist moodustus tundmatuid foneetilisi üksusi, mis ei veennud.

Tõnis Kaumanni “Meditatsioon IV” lähtus kirikumuusika traditsioonidest. Ladusa akustilise ülesehitusega, sujuvalt melismaatiline ja harmooniline ning

Tõnu Kõrvitsa, Margo Kõlari ja Kristjan Kõrveri maskuliinsed ja lüürilised helimaailmad.
FOTOD KAUPPO KIKKAS, HARRI ROSPU, MARILIIS VALKONEN

emotsionaalne muusika. Tehniliselt võiks lugu kättesaadav olla ka vähem professionaalsetele kooridele.

Kui Tõnis Kaumanni lugu võiks nimetada neokonservatiivseks, siis Age Hirve "Detail" meenutas eksperimentaalset koorimuusikat 1960. aastatest. Teos baseerus hingamisest tekkivail õhuvõnkeil: esmalt hääletu, siis häälekam, sügavam, kähisevam, vilistavam ja kiirem rütmiseeritud hingamine ning lõpupoolle kerged oigeklastrid. Lugu oli tõsiselt mõeldud ja võib-olla peitus selles suurem füsioloogilis-psühholoogiline tarkus, kui esimesel kuulamisel oli võimalik aru saada. On ju "terveks hingamine" omaette teadus ning osa joogakunstist.

Filharmonia Kammerkoori kontserdil tegi kaasa Rascher Quartet, esitades Galina Grigorjeva uudisooopuse "in quattro quarti" ja koos kooriga Erkki-Sven Tüüri "Meditatio". Grigorjeva teoses oli animaalselt energiat ja kaalutuse tunnet. Õhulised kihid, vibratsioonid ja foonid kasvasid ekspressiivseteks atakki-deks.

Mulje Tüüri "Meditatiost" oli erinev ja värvilisem võrreldes Saksa raadiokoori esitusega mullu sügisel. Filharmonia Kammerkoor laulis teose dramaatiliseks ja traagiliseks. Koori ja kvarteti vaheline hõõrdumine täitis suure akustilise ruumi, kvarteti muusika meenutas tuule häält lagunenud kiriku oreliviledes.

Tallinna Kammerorkestri uued teosed
Tallinna Kammerorkestrilt kõlas festivali lõppkontserdil 14. aprillil nelja uue

eesti helilooja teose veenev esiettekanne. Orkestrit juhatas esmakordselt Lauri Sirp, debütandid olid ka solistid Mihkel Poll ja Andres Kaljuste.

Margo Kõlari "Loojang" on tänuväärne raadiolugu, mis truult püsib keskmisel helinivool ja pulsagedusel. Rõõmsameelne ja optimistlik teos rajaneb palju korduval lühidal teemal. See on popmuusikaline lugu, aga ilma salmi ja refrääni vaheldumiseta. Punktteeritud motiiv korjas kihte juurde, harmoonia rändas veidi, aga teema püsis. Materjali hulga kohta näis teos liiga pikk. Oli ootusi, et teema lõpuks väljub oma raamidest, kuid puändi asemel motiiv pisendus ja viimaks kustus. Kordusele rajatud muusika eeldab mängijailt rütmitäpsust, nii pianist Mihkel Poll kui ka orkester said sellega laitmatult hakkama.

Timo Steiner valdab üha paremini kompositsioonitehnikat. Tema uus oopus "Aga pilved tulevad vahele, ei näe täpselt..." viiulile ja kammerorkestrile "istus" hoogsalt orkestris. Kõigil pillidel oli mängimist ja ka solistil Andres Kaljustel hea partii, kus sai näidata nii tehnikat kui ka meloodiat. Väljendusvahendite juur meenutas neoklassitsistlikku stilistikat: selged kordused ja süsteemsed rütmid, harmooniliselt klaar ja heakõlaline muusika, mis kulgeb lineaarselt. Autori fantaasia rändas nagu kaamera ja helindas pilte, mis ei pruugi seonduda, vaid kulgevad kaadritena üksteise järel. Tegelikult vastas Steineri lugu hästi sisuseletusele vaatest pilvede vahelt Eestimaa ja mõne muu maa peale, nii mõnigi pilt oli ära-

tuntav. Isegi vendade Johansonide helget stringivat helimaailma oli Steiner mõnda kaadrisse transponeerinud.

Tõnu Kõrvits jätkas uues teoses "...neis aedades" oma viimaste aastate poeetilist orientaalset ja ornaamentaalset stiili, milles on ruumi ka eesti rahva-muusika intonatsioonidel. Teose kõlakeha oli õhuline, ülemhelide kobaraist, melismidest ja kristalseist sillerdustest täidetud. Meloodiline saksofon jutustas lugu. Kui meenutada tuntud teooriat soolopilli ja orkestri kui isiku ja ühiskonna suhteist, siis isik oli selles loos traagilisem kui teda ümbritsev maailm. Virgo Veldi mängitud solistipartiis võis tajuda mõjusid Tõnu vanadelt lemmikutelt džässimaailmast.

Kristjan Kõrveri teos "co" löökpillidele ja kammerorkestrile oli instrumentaalkontserdi moodi solisti ja orkestri energialoomine ja vahetus. Kõrver on andekas dramaturg ja oskab energiaga ehitada. Pärast ägedat algust suundus lugu pingestatud hämarolekusse, kus oli liikvel haakuvaid teemakatkeid, tekkis kõlamust-reid, ning kerkis lõpuks jõumaailma tagasi. Teos kulges hoogsalt ja takerdumata, nagu oleks tal sees magnet, mis hoiab kuulaja tähelepanu enda küljes. Vambola Krigul mängis keerulise soolopartii ha-sartselt ning artistlikult.

Heliloojaid õnnitletakse alati esiettekannde puhul, sest see on autori jaoks tähtis hetk. Kuid esimesest ettekandest tähtsam on teine ettekanne, muusika elujõu mõõt. Mõnega EMP 2005 uudisteostest kohtume veel.

“Boill!” liitis tervikuks heli- ja videokunstnike nägemuse ajast. Fotol “Boilil!” heliloojad Ülo Krigul, Malle Maltis ja Tatjana Kozlova.

Tänavune EMP jõudis rohkem rahva hulka, ja seda ka sõna otseses tähenduses – noored muusikud kehastusid tänavamuusiku- teks (Villu Vihermäe ja Andreas Lend).

Ajarituaal kellade ja jääskulptuuriga

MIRJAM TALLY

Eesti Muusika Päevad: “Boill!” 9. aprillil kell 19.15 Kinomajas.

Kujundus: Kirke Kangro. Videokunstnik: Daniel Doyle (Irimaa). Helirežii: Raul Aan. Elektrooniline taust: Tatjana Kozlova, Malle Maltis. Teosed: Malle Maltis “Jäälilled”, Ülo Krigul “Ajakeevitaja”, Tatjana Kozlova “Converting into stream”.

Muusikud: Riivo Kallasmaa, Jandra Puusepp, Virgo Veldi, Helen Saarniit, Karl Laanekask, Olga Voronova, Helen Normet, Ardo Västrik ja Jüri Lepp.

Teos on lugu ajast, aja kulgemisest. Kellad kui kodustatud ajamasinad, inimese suhestumine ajaga. Daniel Doyle'i video näitab kelli õige mitmekesises olekus, osi nendest, seierilööke, hammasrataid ülisuures plaanis, kelli keemas ja auruvines... Kõik see sobitub peenelt looduslike tekstuuridega, jää ja lumega, inimese kehakurdudega. Ajamõõtjad ja inime saavad visuaalselt üheks, osaks loodusest. Teose lõpuosas rändab alasti naisfiguur talvisel maastikul ja kisub talvisest maastikust välja rohelisemat aastaaega. Ehk reisisõnu – moodsa digitaaltehnoloogia trikk, mis osutub ühtäkki leidlikult sümboliseks.

Muusikaline helikangas tihenes

hõredatest tiksatustest sidusamaks koeks ja elektroonilised löigud vaheldusid väga sujuvalt akustiliste teostega. Tagantjärele tundub isegi, et tervik oleks võinud olla ajaliselts pisut kompaktsem, ja seda võib-olla just elektroonilise materjali arvelt. Või ehk oleks võinud elektroonilisi löike veelgi rohkem kokku miksida akustiliste teostega, need olid küll otsapidi kokku sulatatud, aga minu arvates võinuks ka pikemat aega paralleelselt kõlada. Samas pakusid akustilised teosed head vaheldust elektroonilisele kõlamaailmale.

Kinomaja saali ilmestas skulptor Kirke Kangro jääskulptuur, mis tasahilju sulas – nagu ka aeg, mis kulub just nõnda märkamatuks, tilk-tilgalt. Akvaariumides ootasid kellad jää sees oma aega. Jää sulas nende ümber vaikselt veeks. Kellade keema hakkamist paraku ei järgnenud. Kahju, et tehniliste viperuste tõttu kujunes akvaariumikelladest vaid pelk dekoratsiooniefekt, kuigi algselt oli tõesti plaanis need ka keema panna.

Elektrooniliste taustade heliallikad on kohati tõesti kummalist päritolu. Kõikvõimalike kellahelide kõrval on kasutatud ka näiteks veekeetja keemishäält, mida on madalamaks transponeeritud; õige kummalisi ja muusikalisi helisid sal-

vestati klaasist ananassi abil. Veel on läbi kõrre veepuhumist, kokakoolapudeli avamist, linnahelisisid... Seega saab muusikaks ka algselt mittemuusika, müra, tarbeesemed.

“Boill!” kulgeb omas aegruumis, konkreetne tõtlik ajamaailm jääb sellest väljapoole. Aeg, inimeseks olemine ja kellad on tõstetud kõrgemasse, müstilisemasse staatusesse, teos on pigem nagu meditatsioon ajast, inimesest, kella-dest. Konkreetne, asine, urbanistlik kiirustamine “Boilil!” raamidesse ei mahu, see teos püüab haarata aega kui protsessi justkui linnulennult, kaugemalt ja üldisemalt, nagu vaataks kusagilt kõrgemalt, eemalolijana maailma tõtlikku siblimist.

Puánt on aga loo lõpus: pärast “ametlikke” lõputiitreid kostab kõlari-dest täiesti ootamatult flegmaatilist väljavenitatud kõne. Nagu ikka, jääb teose jaoks vajaliku helimaterjali salvestamise kõrval alati lindile ka naljakaid dialooge, ja just nendest kõnejuppidest ongi kentsakas kooda kokku pandud. Asja võtab kokku uimane lõpulause: “Mul ei tule enam ühtegi mõtet.” Siin lõpeb ka aeg ja saab otsa kellade tiksumine. “Boilil!” absurdne lõpp justkui viitab sellele, et ka ajalik kiirustamine ei vii õieti kusagile välja, vaid on puhas fiktsioon. Kiirustades, ent kuhu?

Helilooja Märt-Matis Lilles on ilmselt ka tubli annus lavastajat.

Helilooja Peeter Vähi DJ-puldis.

Elamusi mammutlikult “Mammutkontserdilt”

MALLE MALTIS

11. aprillil külastas Muusikaakadeemiat järjekordsete Eesti Muusika Päevade mammut, põnevusega oodatud kontserdihüglane.

Uudse ideelahendusena oli kontsert osaliselt interaktiivne: videosüsteem võimaldas publikul olla justkui mitmes punktis korraga. Nii võisid kõikidest kontsertidest ja intervjuudest osa saada ka need kuulajad, kes näiteks saali ei mahtunud (nagu juhtub pahatihti ooperistuudio kontsertide puhul), või need, kes eelistasid aega koridoris veeta. Samuti võtsid “Mammutkontserdist” osa heliloojad isiklikult, ja üsna vahetul moel. Nimelt enne teose ettekannet kadusid nad enamasti salapäraselt saalist ning ilmusid mõne hetke pärast taas publiku kriitilise pilgu alla, projitseerituna suures plaanis ekraanidele – seda tänu videoülekandele Elleri klassis, kus nad Ülo Kriguli ja Timo Steineri küsimustele vastates pidid oma “tegude” kohta aru andma. Heliloojaile, kes võib-olla harjunud rääkima rohkem muusika keeles, on enda muusikat sõnadesse pan-na hoopis teist laadi kogemus.

“Mammutkontserdi” esimese, peamiselt duodest koosneva paneeli avaloona kõlas Arvo Pärdi “Pardipoegade tants”, mida publik võis jällegi jälgida vaid videokaamerate vahendusel, kuna teost

esitati Elleri klassis, vanal, üpris häälest ära Beckeri klaveril, mis aga iseenesest ei kahandanud sugugi muusika väärtust. See oli kinnituseks samal hommikul Elleri klassis toimunud kohtumisele Arvo Pärdiga, mil ta ütles: hea muusika on hea muusika igal juhul, ka siis, kui ta kostab läbi pisikese krapa või siis nagu antud juhul, kui seda esitatakse häälest ära klaveril. Selline avalugu andis kogu kontserdile pigem pisut vallatu kui akadeemilise hoo.

Mari Vihmandi “Labürint” kahele klaverile köitis nii muusikas sisalduvate pretensioonikate kujundite kui ka delikaatsusega, millega helilooja oli neid käsitleanud, samuti loogika ja selgusega, mille järgi olid korraldatud motiiviarendused ja muusikaliste sündmuste järgnevus.

Kahele tšellole kirjutatud loo “Sarvikud sõnelevad” puhul ei saa kuidagi märkimata jätta selle autori Mirjam Tally suurepärasest otsustusvõimetest sidemete loomisel pealkirja, instrumendivaliku, karakteri ja mänguvõtete vahel. Teose elementide ilmekas ja õnnelik kooslus on teinud “Sarvikuteist” nauditava ja tih-ti mängitud loo, mida tõendas ka see, et lugu ei kõlanud kontserdil mitte esiettekandena.

Lauri Jõehele “Concordia” kahele kitarrile kuulub muusika hulka, mille üks

olulisemaid väärtusi on hulk peeni kõladetaile. See on nii kitarrimängu- kui ka kompositsioonitehnika seisukohalt nõudlik teos, mis annab tunnistust autori süvenemisvõimest ning kõlataotlusest, mille kriteeriumiks on muusika ise. Erinevad mänguvõtted on eelkõige muusika teenistuses. “Concordia” loomise eelduseks on olla kitarrist ja helilooja ühes isikus. Mind pani siiralt imestama, kui palju kõlavärve ja emotsioone leidub neis ainulaadsetes kombinatsioonides, mida saab tekitada kahe kitarriga.

Seni vokaalheliloojana silma paistnud Aare Kruusimägi üllatas seekord löökpilliduole kirjutatud “Laava lauluga”. Tämbri muutustele üles ehitatud teos sisaldas müra-vaikuse, regulaarse-irregulaarse elgantset vastandamist ning julget pillikasutust. Muusikaline looduspilt, nagu helilooja ise on oma teost iseloomustanud, lõppes ootuspäraselt kooskõlas loodusreeglitega: korraliku “maavärinaga”, mis tingitud trummide madalatest sagedustest.

Terve teise paneeli “Mammutkontserdist” moodustas helilooja Märt-Matis Lille, lavastaja Ardo-Ran Varrese ja kunstnik Pärtel Talli viljaka koostööna sündinud lavastuslike elementidega teos “Kurb rõõm”. Helilooja Märt-

Koha "Kaubamaja" lavastusest kumas vastu tegijate siiras lillelapselik rõõm.

FOTOD KAUPU KIKKAS

Matis Lilles on ilmselt ka tubli annus lavastajat, tema nägemus luulet lugedes ei piirdu vaid muusikaga. Sellega kaasneb ka tegevus, persoonid kirevates kostüümides, lauljate hääled, emotsioonid, sosinad, karjed, kajad. Võimalik, et see oli tõesti helilooja esmamulje luulega kohtumisel, mis nüüd kuulaja ees realiseerus. Inimesed saalis istusid ringina kobaras ruumi keskel, tegevus toimus liikumises ümber nende. Vaevalt leidus publiku hulgas kuulajaid, kes etenduse jooksul poleks muretsenud kas või pisutki selle pärast, mis toimub samal ajal selja taga, kuhu silm ei ulatu ja pea ei pöördu; kas ehk ei jää midagi ilusat ja väärtuslikku nägemata, vaatamata kavalate peeglite abil loodud pildiprojektsioonile. Etenduse meeleolu täiustas Pärtel Talli eriliselt kaunis kujundus ja Mär-Matis Lille üsna nappide väljendusvahenditega muusika, mis see-eest oli küllaldasel määral sisukas, et luua pooleks tunniks ennastunustav ajarännak keskaega.

"Mammutkontserdi" kolmanda paneeli täitis vokaalmuusika: Tõnis Kaumanni Rossini-vaimus kirjutatud "Mi lagnerò tacendo", Mart Siimeri tasakaalustatud kõla ja hea ansambli tunitusega esitatud "Hetk voolavast ajakangast", Pille Kanguri paarist kooli pealt lindile "korjatud" vilest välja kasvanud muusikalisel materjalil ja Indrek Hirve tekstil põhinev "Ka üleval on külm" ning Olav Ehala "Vaikuse laul".

Kontserdi kahe viimase paneeli meeldejäävaimad teosed olid Peeter Vähi kummaline, musta muusikalist huumorit ja omamoodi absurdi pakkuv "Wrong Username Or Password!" ja Age Hirve "Sanguine". Klaveri ja saksofoni laiendatud kõlavõimalusi rakendades lõi Age Hirv kõlapildi elusolendist, kelle süda tuksles klaveri sisemuses ja kes hingas saksofoni helide kaudu. Fantaasiarikas visioon hoolikalt valitud helidest oli niivõrd küllaldane, et esimene klaveri klahvil mängitud noot justkui haavas muusikat. Ajapikku võisid kuulajad osa saada teose esimestest rahulikest elumärkidest, tema kasvamisest, äkilisest karakterist ja hääbumisest. "Mammutkontserdi" viimase teosena kõlas Toivo Tulevi "Leave, Alas, This Tormenting" löökpillitriole, sopranile ja elektroonikale. Teose omapärane kõlamaailm aitas rikastada kuulaja tämbriteadvust uute värvidega.

Arvo Pärt ja Eino Tamberg – taevase ja maise armastuse apostlid

Mõeldes Pärdi ja Tambergi juubelikontsertidele Eesti Muusika Päevadel

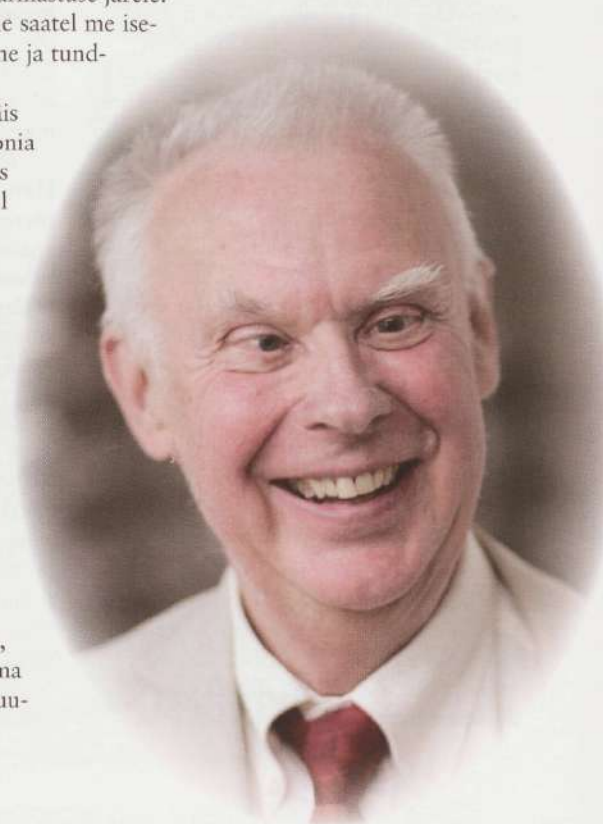
MARI VIHMAND

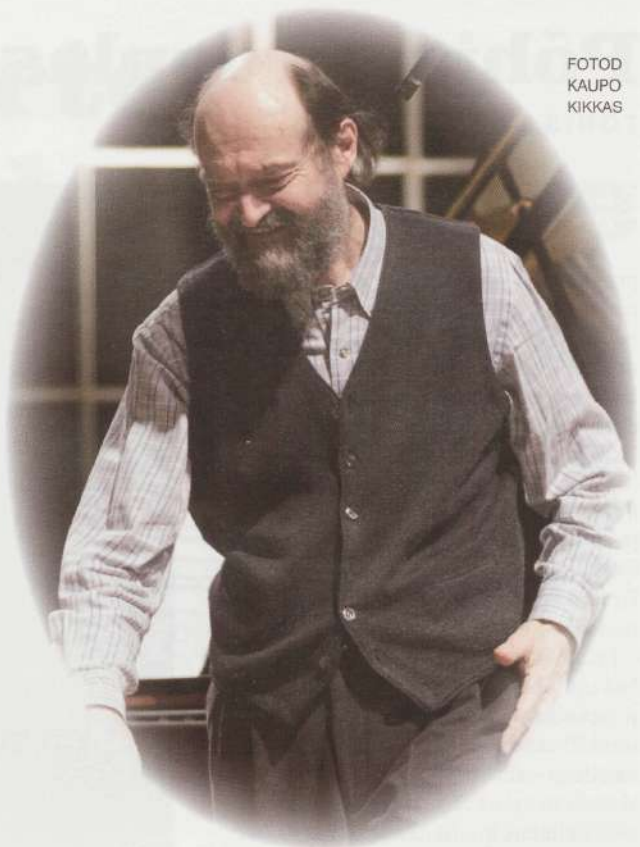
"Minu jaoks on muusika kirjutamine nagu sisse ja välja hingamine," ütleb Arvo Pärt. Niikaua kui elan, niikaua hingan; niikaua kui hingan, voolab minust välja muusika. Muusika, mille kaudu ei ole vaja midagi saavutada, seletada, näidata või tõestada, vaid mis lihtsalt on, sest ilma ei saa. Nagu hingamine. Hingamist on aga mitut moodi – rahulik hingamine, lõõtsutamise, murelik ohe, suurest erutusest hinge kinnipidamine, sügav hingetõmme enne sukeldumist, meeldiva lõhna naudinguga sissetõmbamine...

Pärdi *tintinnabuli*-muusika on hingerahu leidnud inimese tasakaalustatud hingamine. Aeg-ajalt natuke dramaatikat, mis aitab sellele eelneval või järgneval rahul paremini nähtavale tulla. Nagu lukuauk ukstes, mis avaneb nähtamatusse ideaalmaailma, kus ei ole kiirustamist ega rämpsu. Maailma, kus on meie igavene kodu. Muusika, mis ühtaegu õhutab ja leevendab meis igatsust armastuse järele.

Muusika, mille saatel me ise-ennast kuulame ja tundma õpime.

Kui saalitäis kuulajaid Estonia kontserdisaalis 8. aprilli õhtul püsti seistes aplodeeris, siis oli tunne, et tegemist oli millegi enama kui lihtsalt kontserdiga. See oli Pärdi kui inimese tagasitulek Eesti muusikaellu. Maailmamees, kellest noorema põlvkonna muu-

sikud vaid legende olid kuulnud, oli lihas ja luus olemas selles ruumis, kus alatised siinolijad end koduselt tunnevad. Ka kogu järgneva festivali jooksul oli märgata, et ta on siin mitte enam kui põgus terendus, vaid tõeliselt osaline.

Võib liialdamata öelda, et eesti muusik välismaal on sunnitud end identifitseerima Arvo Pärdi kaudu. Kui küsimusele “Kust olete pärit?” vastata: “Eestist”, siis jätkub vestlus üheksal juhul kümnest sõnadega: “Ahhaa! Arvo Pärt!” Mõnel juhul järgneb sellele paikapanevale repliigile kiidulaul, mõnel juhul tõrva mine. Igal juhul peab olema valmis oma arvamuse avaldamiseks. Patoloogilise vasturääkijana olen püüdnud ülistajatele selgeks teha, et kogu Eestis kirjutatav muusika ei kõla nagu Arvo Pärt ja et tagasitulek tonaalsuse juurde on vaid üks võimalus ning me ei tohiks jalaga panna neile, kes muusikalist kõlaruumi laiendada ja uuendada üritavad. Samamoodi võitlen Pärdi eest kui emalõvi nendega, kes näevad temas allaandnud modernisti, kes on läinud kommertsliku edu taotlemise libedale teele.

Ei tohi unustada, et oma *tintinnabuli*-eelsetes teostes kasutas Pärt dodekafooniat ja kollaažitehnikat omamoodi hinnangulisel viisil. Laias laastus koorus välja midagi niisugust: dodekafooniline = paha, kolmkõlaline = hea. Kolmkõlaline, mis puhastab meid räpast ja rahutusest. Mingil hetkel jõudis Pärt oma sisimas tõdemuseni, et prügikasti ei ole vaja näidata, ning loobus nii-öelda “mustast” materjalist. See oli tema isiklik vajadus.

Objektiivselt võttes ei pruugi aga asju tingimata niimoodi vaadelda. Miks mitte rollid vahetada ja öelda näiteks: dodekafooniline = vaba, kolmkõlaline = ahistav. Dodekafooniline, mis vabastab meid (ajaloo)kammitsatest. Kas näiteks Morton Feldmani muusika on räpane? Kindlasti mitte. Võimalusi on palju ja on küllalt heliloojaid, kes üritavad ühendada neid vastandeid mingi hoopis suurema kupli alla selliseid hinnanguid andmata, nii et kolmkõlaline ja dodekafooniline lakkavad üleüldse olemast vastandid. Tegelikult on see ehk vaid pilgu suunamise küsimus. Millisele osale olemasolevas heliruumis keegi oma tähelepanu teravdab, oleneb tema isiklikust maitsest ja vajadusest, võib-olla millestki täiesti mittemuusikalisest tema hinges, mis muusikas endale kooskõla ja väljendust otsib.

Teleintervjuus saatele “Elus helid elus” räägib Eino Tamberg, et teda huvitab eelkõige muusika, kus on arengut ja muutusi. Kui muusika on pikka aega ühesugune, siis hakkavat tal igav.

Võib-olla on olemas üks suurem hingamine, kus tambergilik muusika oleks sissehingamine (erutav) ning pärdilik muusika väljahingamine (rahustav).

Tamberg on rahutu hing. Tema hingamine on armunud inimese ihalev õhkamine. Mäletan neilt päevilt, kui olin tema üliõpilane, kuidas ta meile vaimustunult oma epikuurlikust elufilosoofiast jutustas. Väärtustatud on kõik, mis meie hinge liigutab, suured emotsioonid, ükskõik siis millise märgiga. Ka kannatus on lõbu. Ainuke tõeliselt taunitav olek on staatika, rahulolu.

Tamberg ei näita meile irratsionaalset ideaal maailma, vaid seda, mille järele me siinpoelses olemises igatseme. Maine armastus mehe ja naise vahel. Armastus, mida me tajume kehaga ja mille intensiivsus meile hoopis käegakatsutavamalt vahendab... võib-olla ikkagi ka seda suurt ja taevast. Ei suuda ette kujutada suuremat õnne kui saavutada armastuses jumala vastu niisugune intensiivsus, nagu esineb armastuses mehe ja naise vahel. Omakorda õilistab maist armastust kiindunute ühine soov tajuda taevaliku jõu voolamist. Spirituaalne ja seksuaalne on

ühe medali kaks külge.

Inimene on üks vastuoluline olevus. Niisamuti nagu ta igatseb stabiilsuse ja rahu järele, vajab ta aeg-ajalt ka “läbiraputamist” ja muutusi. Võib-olla on olemas üks suurem hingamine, kus tambergilik muusika oleks sissehingamine (erutav) ning pärdilik muusika väljahingamine (rahustav).

Või vastupidi. Või läbiseigi. Või üks teise sees.

Põhjaeurooplasena “Jazzkaarel”

TÕNIS LEEMETS

“Jazzkaar” ei pakkunud aastal 2005 nii säravaid tähti kui mullu (John Scofield!).

Kindlasti on viimastel aastatel festivali programmis oluliselt vähem eksperimentaalset muusikat kui algusaegadel. See-eest turgutas tänavune festival meeldivalt minu eurooplase-identiteeti. Mitu väärt kontserti jäi kahjuks kuulamata, aga kuuldutest avaldasid parimat muljet eurooplaste, eriti põhjaeurooplaste omad.

Pohjonen ristab akordioni ja arktilist hullust

Esmalt esmaspäeva, 25. aprilli õhtul Draamateatris “Prantsuse õhtu” lõpetanud duo koosseisus Kimmo Pohjonen – Eric Echampard. Need kaks eurooplast on lummuvalt erinevad. Pohjoneen rõhutatult põhjamine (põhi on tal nimeski!) ja tumemeelne ning ristab jätkuva eduga kaht ehtsoomlaslikku nähtust, akordioni ja arktilist hullust. Tema senisest Tallinnas kuulnud kontsertidest oli see kõige raskemini kuulatav, puhas eelnevate kokkulepeteta impro. Pohjoneeni lavalist olekut vaadates tekkis küsimus, kuidas tuleks tõlkida ingliskeelset sõna *presence*. Kohalolek? Ei tea. Pohjoneeni *presence* oli väga tugev ka siis, kui ta ise paistis kaugel ära olevat. Olen varemgi öelnud, et kui ma üldse tean tänapäeval pillimeest, kes “ratsutab” oma pillil nii, nagu šamaanid muiste trummil transsi ratsutasid, siis on see Kimmo Pohjonen. Ja kui see on šõu, siis on see hea šõu – on tänapäeva traagiline tõsiasi, et transs on ka hea meelelahutus.

Parajaks vastandiks Pohjoneenile oli prantslaslik, rüütellik-kenitlev Echampard, üliintellektuaalne trummi-virtuoos, kelle pausid on sama nauditavad kui sünkoobid, passaažid ja biidid. Meeste vahel puudus püüdlilik kokkumäng, aga kohati said nad kokku küll, ja need hetked (näiteks lisaloos) olid eriti nauditavad. Ning kvadrofoonilist heli ja rohketelektroonikat kasutati tollel kontserdil just selleks, milleks vaja – et aktsente rõhutada, pilti avardada, kuulajat kaugemale ja sügavamale viia.

Teised “Prantsuse õhtul” esinenud koosseisud – laulev ja trompetit mängiv

Vastandlik duo, šamaanlik Kimmo Pohjonen ja rüütellik-kenitlev Eric Echampard viisid kuulaja sügavamatesse kõladimensioonidesse. FOTO KAUPU KIKKAS

elektroonik Médéric Collignon ja ansambel Thôt – olid küll ka ilmselt euroopalikud, aga märksa kahvatumad. Palju elavamalt mõjus neljapäeval Sakala väikeses saalis esinenud kvartett koosseisus Jacques DiDonato, Taavi Kerikmäe, Rivo Laasi ja Mart Soo, samuti põhjamine-prantsusmaine vaba impro koosseis. Kui osaliselt kõrgelt haritud meeste improvisatsioon on akadeemilisusest nii prii, et jääb kohati mitmeks minutiks pidama *fortissimo*'s funky-riffidesse, ja samas oskab ansambel kontserdi nii õigel hetkel lõpetada, nagu oleks tegu hoolikalt üles ehitatud kompositsiooniga, siis jääb üle ainult müts maha võtta.

Armsalt vahetu Tys Tys

Pohjoneeni–Echampard'i duo kõrval jagab minu elamuste esikohta siiski laupäeva pärastlõunal Sakala keskuse suures saalis (pisut vale aeg ja vale koht?) esinenud Taani bänd Tys Tys, kes vastandus meeldivalt eelmisel õhtul samas kuulnud

“multikultuursele” duole Dhafer Youssef – Paolo Fresu. Tys Tysi solist Maria Lauretta Friis on vokalistina peaaegu eba-professionaalne (alguses tema intonatsioonivead lausa ehmatasid mind). Aga ta pole oma elu ka mitte lihtsaks teinud, ta omaloodud viisid on keerulised nagu, nagu ... akadeemiline kammermuusika ja tema lavaline *presence* on tuhat korda armsam kui Dhaferil, kes on oma jumalikust häälest ilmselt liigagi teadlik. Et ennetada süüdistusi soolistes eelistustes, märgin, et sama armsalt mõjusid ka “the boys” – Tys Tysi bändipoisid oma (enam-vähem) unisoonis taustalaulmisega. Armsamalt kui mitmel, ka tänavusel “Jazzkaarel” kuulud supertechnilised vokaalgrupid.

Elektroonika kasutamine (analooogsüntesaatorid! luuperid! *micro-synthesizer*!) oli sel kontserdil jälle loomulik ja kogunud, vastandina (jälle) duole Youssef–Fresu, kellest eriti esimese puhul tekkis küll küsimus, miks peab imelaps kasutama luuperit, mida ta pealegi eriti

Noorte akadeemikute varakevadine ooperimäng

TUI HIRV

hästi ei valda, kui ta võiks lihtsalt kõlada lasta oma häälel.

Tys Tysi lauludes aga sisaldus peale vaieldamatu euroopalikkuse kummalisel kombel ka parim osa ameerika muusikast, viidates ajale, kui jazz oli popp: Fitzgeraldi ja Sinatra aeg, mil kõigile jazzisõpradele tuntud standardite originaalversioonid said tegelikult tihti tuntuks ka tänu Tin Pan Alley geniaalsete tekstiloojate peadpöörilavalt vaimukatele sõnamängudele; popilikus kui laiahaardelisus/kõikihõlmavus; popmuusika kui kõlaideaal, heakõlalisus – minu poolest võiks Tys Tysi viisijuppe lisaks varemgi meedias mainitud Kurt Weillile võrrelda ka Burt Bacharachiga, mis jääb koos tekstileidudega kummitama ka päevi pärast kontserti (“it’s just little me and little You – but we’ll make a giant dinosaur, yoo-hoo!”).

Ekh siis: muidugi meeldib mulle eksootika. Meeldib, kui kuulen festivalikontserdil midagi, mida ma pole veel kunagi kuulnud. Aga mul on seda raske hinnata, sellega suhestuda. Hinges naudin ma rohkem seda, kui tuttavad klotsid on senikuulmatul viisil kokku seatud. Kui laulutekst liigutab mind, kuna ma saan sellest aru – hoolimata sellest, et ma saan sellest aru. Kui saan aru, kui siiralt laulja neid sõnu laulab.

Ja muidugi on tähtis ka esineja ja kuulaja temperamentitüübi sobivus! Kogu eesti publik pole küll ehk nii flegmaatiline kui mina, aga eesti publiku identiteet on põhjaeuroopalik. Kahjuks tähendab see tihti ka seda, et kaifitakse iga ECMi klooni modaalsust kajasoustis, sest teatakse, et see ongi nüüd see põhjamaine kargus. Aga ka seda, et ei armastata kaasa laulda; et aplausiga ei saada alguses hästi vedama ja pärast pidama. Ja seda, et kui Maria Lauretta Friis küsib enne lisa-lugu: “Do you want a slow one or a slow one?”, kõlab saalis mõistev naerumühin.

Eesti Muusikaakadeemia ooperistuudio diplomietendus Mozarti “Võluflööt” 10. aprillil Salme kultuurikeskuses. Dirigent: Ari Angervo (Soomes). Lavastaja: Thomas Wiedenhof (Saksamaal). Kunstnik: Siiri Taimla (Eesti Kunstiakadeemia). Kontsertmeisterid: Ene Rindesalu, Piia Paemurru, Ave Sikk. Osades: Pamina – Maris Liloson, Tamino – Roland Liiv, Papageno – Rene Soom, Öökuninganna – Angelika Mikk, Sarastro – Arvo Kukka, Kolm daami – Ludmilla Kõrts, Julia Botvina, Hille Kurm-Sillaots, Papagena – Pirjo Püvi, Monostatos – Aivar Kaseste, Kõneleja – Sergei Grinkov, Kolm poissi – Kätlin Värton, Kersti Nahkur, Anne Prommik-Laiapea, linnud-loomad – lapsed Helen Oru ja Liina-Grete Lilenderi juhendamisel.

Selle põhjal, mida te EMA lauluosakonnast teate, võib tunduda, nagu seisaks nende diplomietendusel halva rühiga lauljad kolm tundi järjest keset lava ja pa-sundaksid musti noote. Aga kui te tõesti nii arvate, siis eksite rängalt. Selle tüki eest võib diplomeid jagada küll.

Saal pimeneb ja algab avamäng. Viulid saevad Ari Angervo järgi innukalt ja oboe lisab paar asjalikku repliiki. Orkester kõlab nagu matuserongkäigu kapell: väikese loginaga, kuid hingestatult. Laval musta kasti otsas istub kolm musta daami. Laes ripuvad valgust peegeldavad sööklarulood. Kohanäitajalt ostetud eestikeelsest libretost (!) saan teada, et teatrilava on kaljune paik, kus siin-seal kasvavad puud ja mõlemal pool on mä-gised jalgrajad. Puud ja mäed on ilmselt

nähtamatud. Tuleb Tamino, riietatud uh-kesse eksootilisse jahirüüsesse, vibu käes, teda ajab taga madu. (Siinkohal vudib trobikond kardinasse mähitud rüblikuid mädinal üle lava. Nelja-aastaseid ooperi-külalisi läbib kahin.) Tamino kukub keset lava kõhuli ning kolm seelikusabupidi kokku seatud daami laulavad kerge vene aktsendiga saksa keeles heroilise trio, mis kohati ei häälestu ega lähe orkestriga päris kokku, kuid toob esile daamide hästi välja joonistatud karakterid.

Järsku ilmub lavale oranži tüllist sabaga tulesäde ja laulab nagu noor jumal. Tulesädeme nimi on muidu Rene Soom, täna õhtul Papageno. Ta lohutab ehmunud olemisega Taminot ja vajub daamide pilke all põrmu nii veenvalt, nagu oleks veetnud kogu oma eelneva elu sõnateatris. Au ja kiitus lavastaja Thomas Wiedenhoferi-le, tänu kellele lähevad sak-sakeelsed laulud täie enesestmõistetavusega üle eestikeelseteks vahetekstideks ja vastupidi. Papageno, tõeline nukuteatri-staar, hoiab kaenlas linnukostüümis pli-katirtsu, kes krääksub nii, et naera her-neks. Taminol on ilus hääel ja hästi väl-ja arendatud vokaaltehnika, kuid puudu jääb mozarlikust kergusest artikulatsioonis ning dünaamikast pikkadel nootidel. Dirigendi viiped pole ka ilmselt üheti mõistetavad.

Kõlaritest kostab plekine kõuekõmin ning saabub Öökuninganna, näost sinine, ja kurdab heliseval häälel tütre kadumise üle. Tema tütar Pamina on lurjusliku Monostatose haardes lohutamatu ja jääb selleks etenduse lõpuni. Üks kuulus soome lavastaja on öelnud, et tugevat tunnet

IMPRESSIOONID

tuleb väljendada läbi vastandliku emotsiooni – ma usun, et Pamina natuke väsinud ja ükskõikne kurbus mõjuks väikese viha alatooniga ehtsamalt. Tema juba Nargen Operast tuttav hääli oli seevastu sillerdav, täpne ja kõlav, kui läbi sõrmede vaadata arpedžosid õhutanud häälikutele. Papageno ja Pamina stseen on lavastuse üks südamlikumaid hetki.

Poisid on nagu inglised ja suhtuvad oma lühikestesse stseenidesse väga tõsiselt. Nad häälestuvad omavahel hästi ja elavad orkestriga samas aegruumis. Poisid juhatavad Tamino Sarastro lossi, mille uksehoidja moodustavad kolm preestrit Kõneleja isikus. Sarastro ja Kõneleja ei mõju veenvalt, nad nagu ei mõistaks sõnu, mida lausuvad. Monostatos seevastu särab kahe eest.

Vahepeal on orkester muutunud julgemaks ja hakanud tege-ma paremat koostööd. Koor lava taga on aga endiselt pool tak-ti maas. Tekkinud raskemeelsust leevendab vanaeideks maskeerunud Papagena, kes oli ülemängimise piirini vaimukas. Kui ta veel laulma hakkab, kliriseb ta kõrge sopran üle orkestri vaata et paremini kui Öökuningannal tema kuulsas arias.

Eriti irooniline on stseen, kus murest murtud Pamina laulab vaiki-mistõotuse andnud Taminole, et tal ei jää muud üle, kui surra, samas kui Papageno pugib ennastunustaval üminal viinamarju, nii et rootsud taga. Kui libreto järgi peaks kangelasi hirmutama kuus lõvi, keksivad nende ümber aga jänes, rebane ja siil II b klassist.

Et tegu on õpilastükiga, ilmnes lavastaja ja kunstniku ideede koos-kõlastamatuses. Arusaadav, et eelarve oli väike. Aga ei ole ka vaja vä-ga keerulisi vahendeid, et väljendada, kas lavastus on kaasaegses või klassikalises võtmes. Antud juhul olid näitlejad pandud käima mõõda traditsioonilist nõõri, lava aga nägi välja nagu Rotermanni soolalao interjööri ning kostüümid olid kokku laenatud üsna erinevatest ajas-tutest.

Nii lavastuslikule kui ka muusikalisele küljele paneksin hindeks neli pluss. Tegelikult ei tohiks need aspektid üldse eristuda: oope-ris peaks kunstiliikide integreerumine aitama sõnumil jõulisemalt esi-le tulla. “Võluflöödis” aga kulus mitme osatäitja võhm laulmise pea-le ära. Kunstide sünteesi tasandini nad aga kindlasti veel jõuavad, sest ega kooli lõpetamisega õppimine kaugeltki lõpe.

EMA diplomietendus, Mozarti “Võluflöödi”, tekitas vaatajais küsimuse, kas lavastus on kaasaegses või klassikalises võtmes.

FOTO MAREK VILBA

Eesti Muusikaakadeemia kontserdid juunis 2005

4. juuni kell 16.00

EMA kammersaal
magistrikontsert
VLADIMIRA LJUTOVA
(klaver, interpretatsioonipeda-gogika)

5. juuni kell 16.00

EMA kammersaal
magistrikontsert
HELEN NORMET (viul)
klaveril Lea Leiten

8. juuni kell 18.00

EMA kammersaal
magistrikontsert
HELE-RIIN UIB (lõõkpillid)
klaveril Ralf Taal

10. juuni kell 18.00

EMA kammersaal
magistrikontsert
EVA-MAARJA MÄGILA (viul)
klaveril Lea Leiten

12. juuni kell 16.00

EMA kammersaal
doktorikontsert
IRINA ZAHHARENKOVA
(klaver)

12. juuni kell 18.00

EMA kammersaal
magistrikontsert
LIENE ANDRETA KALNCIEMA
(klaver)

13. juuni kell 18.00

EMA kammersaal
magistrikontsert
NATALIA FERRER CALVO
(viul)
klaveril Thea Nestor

22. juuni kell 17.00

Estonia kontserdisaal
EMA lõpetajate pidulik
KONTSERTAKTUS
EMA sümfooniaorkester
Paul Mägi (dirigent)

Rävala pst 16
Info 667 57 58

Rahvalikust kandlest elektrikandleni

IX rahvusvaheline kandlefestival 1. ja 2. aprillil Pärnus.

LIISI LAANEMETS

Aprilli algul toimus kevadises suvepealinnas üheksas rahvusvaheline kandlefestival. Tegemist on üle kahe aasta toimuva üritusega, kus osalevad kandlemängijad Soomest ja Baltimaadest. Kannelt ja kandlemuusikat on Eestis üha enam kuulda ja näha, kuigi tavapubliku jaoks on kannel ikka veel pelgalt rahvapill. Kandlefestival on siiani olnud üsna tegijatekeskne, nii publiku kui ka esinejate hulgas on ikka need, kes on asjaga ise tihedalt seotud või lihtsalt fännid. Sel aastal aga võttis ühe kontserdi korraldamise enda kanda ka Eesti Kontsert, mille võrra sai kandlefestival tavapärasest suurema kõlapinna.

Kaks päeva ja viis kontserti – siinkohal teen juttu vaid meeldejäävamaist.

Avakontserdil 1. aprillil Pärnu raekojas esines pärast ametlikke sõnavõtte üle-eestiline õpilaskandleorkester Sotto Voce (eestvedajad Ruth Kuhi ja Ella Maidre). Orkester koosneb lastemuusikakoolide ning Otsa kooli kandleõpilastest, kes käivad kolm korda aastas erinevates Eesti paikades koos harjutamas ning kontserte andmas. Kuigi kõik ei tulnud ehk perfektselt välja, oli laste mängus tunda suurt musitseerimisrõõmu ning mängulusti.

Festivali üks kaalukaim üritus oli traditsiooniline tudengikontsert 2. aprilli hommikul Pärnu Kunstide Majas. Sel kontserdil sai näha-kuulda, mis teistes kõrgkoolides toimub, ning mängijail oli võimalus vahetada repertuaari. Kontserdi avas Regina Väiśnoraitė Leedust, mis-järel mängisid Ritva Koistineni üliõpilased Sibelius Akadeemiast. Nii Tuuli Lukkarinen (Erkki Salmenhaara “Legend”) kui ka Mirva Minkkinen (Henri Büsseri “Prelüüd” ja “Tants”) jäid meelde nüansirikka esinemisega, kus kõik väiksemadki detailid olid läbi mõeldud. Eesti Muusikaakadeemiat esindasid Kristi Mühlingu kandleklassi üliõpilased Ruth Kuhi koos Inga Maasinguga flöödil (Heino Elleri “Orus”), Ella Maidre (Valeri Kikta “Igatsev Oitona”) ning Maarja Maasing koos õega flöödil

(Astor Piazzolla pala “Ööklubi 1960”). Tõstaksin esile viimast duot, mis jäi meelde eelkõige oma väga hea ansamblitunnetusega. Kontserdi esimese poole lõpetas Edita Lapinskaitė Leedust. Teises pooles esinesid läti kandlemängijad. Märkimisväärne oli duo Ieva Aukšmuksta – Liga Ančevska (Mara Vanaga kandleklassist) esitatud Ieva Aukšmuksta “Hällilaul” nr 2. Liga Ančevska mängitud “Liblikas” Jukka Linkola süüdist “Suvejutud” jäi oodatust kahvatumaks, võib-olla seetõttu, et veel on eredalt meelles Eva Alkula sama süüdi teiste osade särav interpretatsioon neli aastat tagasi. Kontserdi lõpetasid Gita Andersone ja Ingrid Spalinskaitė.

Kõige eklektilisemaks kujunes festivali lõppkontsert Kuninga tänava põhikoolis, kus kõlasid kõrvuti rahva- ja klassikaline muusika. Näiteks Aivar Arak mängis rahvakandlel avaloona rahvaliku pala, selle järel esitas Sibelius Akadeemias õppiv Hedi Viismaa Francis Poulenci VII improvisatsiooni. Mõlemad olid küll omas žanris väga hästi mängitud, aga kas just kõrvuti? Kirevas kavas domineerisid eelkõige ansamblid. Meeldejäävaim oli Teiksmä Jansone kandleansambel Lätist ning nende esitatud Kristine Ojala “Tuleväravad, parafras Vita Ruduša heliteose “Tulering” teemal”, mis kõlas jõuliselt ning veenvalt.

Festivali naelaks kujunes 2. aprillil Pärnu kontserdimaja kammersaalis toimunud multimeediaetendus “Väinämöise nägu”. Tegu oli soome ühe tuntuima professionaalse kandlemängija Timo Väinäneni soolokontserdiga, kus kaastegevad olid tantsija ja koreograaf Päivi Järvinen, fotograaf Ilari Ikävalko ning helirežissöör Mika Autere. Kui kromaatilise kannel on eesti klassikalise muusika kontserditel juba rohkem esindatud, siis sellisel tasemel elektrikannel oli siinmail esmakordselt. Timo Väinänen, kes õpib Sibelius Akadeemia doktorantuuris, võttis ühena esimestest kasutusele uue kandletüübi – elektrikandle. Kontsert koosnes

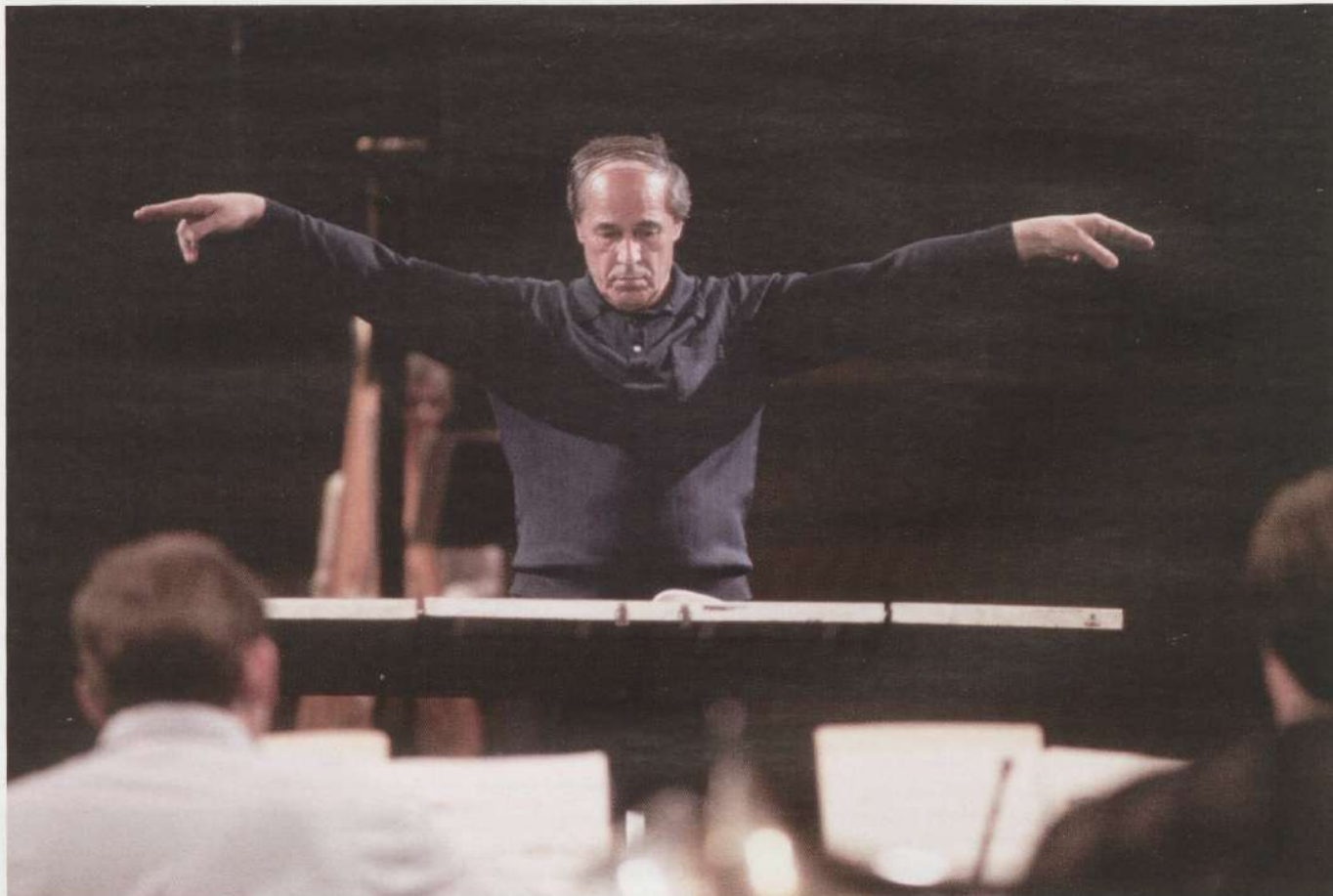
ki doktoriõpingute ajal sündinud muusikapaladest elektrikandlele ning tantsijale, kus nii mõnigi kord olid mõlemad laval viibinud kunstnikud ka tantsija rollis. Kontsertetenduse kulminatsiooniks riputati raamile sada nelikümmend neli minneviiku ja tänapäeva kandlemängija portreed (sealhulgas ka kaks eesti kanneldajat, Kristi Mühling ja Hedi Viismaa), millest kokku moodustus Akseli Gallen-Kallela kuulsa maali “Väinämöise nägu” kujutis.

Kuigi rahvusvaheline kandlefestival pole just laialt reklaamitud üritus, näitas Timo Väinäneni kontsert, mille algus viibis saali toodavate lisatoolide tõttu mitu pikka minutit, et huvi (elektri)kandle vastu on suur.

Tänu Timo Väinäneni kontserdile sai kandlefestival tavapärasest suurema kõlapinna.

FOTO INTERNETIST

Pierre Boulez – nüüdismuusika paljukäeline Višnu.
FOTO CORBIS/SCANPIX

RUBATO

Väitlusaldis Pierre Boulez

26. märts 1925 Montbrison

Oma monograafias “Pierre Boulez” on Dominique Jameux võrrelnud tänavust juubilaril paljukäelise Višnuga. Jameux loetleb neid eri valdkonnas liikuvaid jumalkäsi üles terve tosina ning lisab, et loetelu pole lõplik, kuna “siin-seal tegutseb neid veelgi”. Keda eelistada juubeliportreel? Kas heliloojat Boulezi, kelle teoste kataloog sisaldab nüüdeks ca 50 teost ja kes oma loometeel on ammutanud dodekafooniast, atonaalsusest ja muusika kõiki parameetreid hõlmavast totaalsest serialismist; kes pärast aastat 1948, mil valmis Teine klaverisonaat, pole eales naasnud minevikus kanoniseeritud vormide juurde, vaid lähtunud põhimõttest, et iga teose puhul valagu idee endale ka vorm; kes on lasknud end haarata *work in progress*’i filosoofiast, mille võrratu näide oleks aastal 1957 alustatud “Pli selon pli”, Mallarmé muusikalise portreena mõeldud teos, mis püsis avatuna ligi kolm aastakümnet; kes alates kaheksakümnendatest töötab ja orkestreerib pidevalt ümber varasemat, võttes kunagistest partituuridest vaid juure ja kasvatades tundmatuse niit; kes hooli-

mata elektroonilise heli vastu tuntavast tõmbest tõdeb, et tegelikult kirjutab ta laua taga, mõtleb oma helid välja, kuuleb neid oma sisimas, kahtluste korral pöördub aga hoopis klaveri poole; kes ei tunnista minevikunostalgiat ja ütleb, et kogu elu on teda köitnud tundmatu: “Kui ma teaksin, kuhu ma oma eksperimentidega välja jõuan, ei võtaks ma neid ettegi.” Või eelistada dirigent Boulezi, kelle väikeste, otsekui geomeetrilisi kujundeid joonestavate käte all hakkab ka vägevaim sümfooniaorkester kõlama analüütiliselt, ilukõnelise vohavuseta ning täppisteaduslikult fikseeritud tämbrisuhetes. Samavõrd kui Boulez on helilooja, on ta ka dirigent. Kui sama mõtet veidi varieerida, siis: Boulez pole helilooja, kes juhatab orkestrit, kuna pole suutnud loobuda meelitatavast dirigendipuldist; ega ole ka dirigent, kes on andnud järele ahvatlusele kirjutada muusikat ja lasta sel kõlada oma käe all. Ta on helilooja, ja ta on dirigent. Või rääkida muusika elu kaasajastajast, poleemilisest võitlejast, kes president Charles de Gaulle’i ajal, kui Prantsusmaa kultuuriminist-

riks oli André Malraux, löi pärast tulutut lävepakkude kulutamist kabinetiüksed enda järel kinni ning läks vabatahtlikult pagulusse: Inglismaale, Ameerika Ühendriikidesse, Saksamaale. Ta oli ära üle kahekümne aasta ja naasis koos Georges Pompidou'ga. Või rääkida nahaalsest intellektuaalist Boulezist, kes aastal 1965, kui Stravinskil oli turjal 83 ja Boulezil 40 eluaastat, veenis vanameistrit, et "Pulmade" partituuris on viga, mis t u l e b ära parandada (ja ta torakas hämmeldunud Stravinskile isegi pliiatsi pihku...). Boulezil, nagu ütleb Dominique Jameaux, on tosin ja enamgi kätt, ent neid kõiki paneb liikuma üks – uue, täna utopiilisena tunduva tuleviku nimel tegutsev teadvus.

"Pli selon pli"
FOTO INTERNETIST

Järgnevalt pakume lugeda Leonetta Bentivoglio intervjuud (26. märts La Repubblica), mille sissejuhatuses soovib ta vastsele juubilarile õnne v ä h e m a l t kolmel põhjusel! Et too kõneka muusikalise mõtte argipagevusest hoolimata ajab igipõlise väitleva idealistina oma jonnid ja seisab hea nüüdis mõtte väljaitlemisest eest. Et ajal, mil muusika saatust on usaldatud habraste institutsioonide kätte, ei loobu Boulez organiseerimast ja tagant torkimast, ette võtmast ja ellu viimast. Ja et ta vägeva elutarga vana-na suudab hoiduda iseenese õndsaks kuulutamisest.

Kas 80. eluaasta on hiilgav või ängistav verstapost?

Üksnes võimalus näha vahemaad, mis lahutab mind algusest ja lõpust. Võimalus vaadata üle, mida olen teinud, mida pole teha suutnud. Märksa rohkem oleksin tahtnud tegelda heliloominguga – seda kahetsen kõige enam. Kuid elu oma pingelisuses nõuab sekkumist. Poleks ma loomingu arvelt aega näpistanud, ei eksisteeriks täna selliseid institutsioone nagu Ensemble InterContemporain, Pariisi La Cité de la Musique, uudse helitehnoloogia uurimiskeskust IRCAM. Praegu on mul käsil niioelda ajutise bilansi visandamine. Aga ma ei klammerdu mälestuste külge.

Kas mälestused koormavad?

Igas suhtes. Mida lühemaks jääb tee su ees, seda tühisemaks muutub minevik, tulevik seevastu on elav ja ahvatlev. Ahvatlus, mis ei paina, vaid annab hoogu ja lubab mul end tajuda liikumistrajektoril. Ma ei vaja ankruid, vaid raskusjõu puudumist. Mis mõte oleks minevikul, kui see takistaks edasiliikumist? Nagu ülemäärane mälu pidurdab maailma, nii halvab ka pidev läbielatu üle järelemõtlemine teovõimet.

Te pelgate ülemäära alalhoidlikkust?

Alalhoidlikkus on hävitav. Tsiivilisatsioon, mis suunab kõik oma ressursid mälestuste katalogiseerimisse, kardab iseenast. Või hakkab hinge heitma. Elujõulisimaks on osutunud need kultuurid, mis on julgenud minevikku olevikuga asendada. Renessansiajal ei kantud gooti kirikute säilitamise eest hoolt, võimaluse korral kujundati katedraalid hoopis ümber. Aktiivne kultuur ei pelga lõhkumist ega unustamist.

Kas siit tärkabki teie usk kaasaegsesse? Ükski muusik pole nüüdisloomingu propageerimisel olnud samavõrd aktiivne ja

võitlusvalmis kui teie.

Olen seda meelt, et mida häbelikumalt me pakume, seda vähem kõidame publikut. Tuleb olla äärmuslik, provokatiivne ja veendunud. Kui pakkujal pole kindlat veendumust, kuidas suudab ta siis teisi veenda? Uue muusika ja publiku distantsjohtub enamjaolt interpretide hirmust, kes ei julge riskida. Isiklikke eelistusi varjates, mõnd kaasaegset teost tuntud ja populaarse repertuaari vahele surudes muudetakse aga kuulaja kõhklevaks. Ent tuleks pakkuda uut repertuaari ja sellele lausa julgunult ruumi teha.

Aga mis mõttega välistada emotsiooni ja kuulamisnaudingut? Nüüdismuusika, mis tihtilugu osutub rängaks ajude raginaks, jätab need küljed täiesti unarusse?

Iga uus arusaam peab kõlapinna võitmiseks kultuuri juurduma. Emotsioonide vajakajäämist on ju pahaks pandud ka Debussyle, Bartókile ja Stravinskile. Ma suhtun umbusklikult passiivsuse ja naudingu võrdsustamisest. Märksa lõõgastavam on vaadata telerist seebiooperit kui jälgida Shakespeare'i draamat või Beckett'i näidendit. Publiku kontakti nüüdismuusikaga ei raskenda üksnes interpretide laiskus, vaid ka tõsiasi, et teosed, mida ei komponeerita valmisdetailidest, on keeleliselt keerukamad. Võrreldes 20. sajandi algusega on publiku arv tohutult kasvanud. Ühest küljest on tulemuseks massi inertsus, teisalt liialdatud spetsiifilisus, kultuur aga hingab huvide paljususes ning probleemi püstitamise julguses.

Aga mis seisus tundub praegu olevat muusikaline loovus?

Mina olen alati olnud utopist: utopia on mulle hapniku eest. Aga kui sundida end realistlikult olukorda hindama, siis minu meelest edeneb kunstivaldkond väga visalt. Viiekümnendail aastail, kui enam polnud midagi kaotada, kui sõda oli kõigele kriipsu peale tõmmanud, oli põnevat eksperimenteerimist märksa enam. Kogu ühiskond kulges mingi vulkaanilise hinguse tõukel. Täna maailm on selline tuim omaette tukkumine. Konfliktid on julmad, kuid nad on kaugel ega tekita tugevaid reaktsioone. Me tajume toimuvat, otsekuji projitseerisid sündmused ekraanile; me hallitame end hüperboolses kultuuri- ja võimaluste segus, kaitstes end tolles hübrüüdis massis lahustumise eest kultuurilise eripära ning minevikukultuse relvaga. Sellest ka filoloogiline paine ühes Bach'i *revival*'i ja baroki müütidega, karikatüüri võidukäik, mis sisuliselt tähendab seda, et matkitakse – kusjuures halvasti – läinud sajandite kujutluses sündinut. Piisab, kui mõelda neohellenistlikele jubedustele arhitektuuris ja postmodernistlikele talumatustele muusikas.

Mis põhjusel pole te eales lindistanud Bach'i, Mozartit, Verdit?

Sest minu meelest on olnud pakilisem vajadus salvestada autoreid, keda on vähem mängitud ja lindistatud. Näiteks Stravinskil ja Bartókil. Mu loometee olulisimaid kohtumisi on Stravinski. Aga ka Mahler, kelle avastasin hilja. Inspiratsioonirikkuse ja sümfonia narratiivsuse tõttu pole kuidagi võimalik temast mööda minna. Siis veel Uus-Viini koolkond ning üle kõige muidugi Webern. 20. sajandi esimese poole loojate hulgas on ta oma vaimuteravusega isikupäraseim au-

tor. Publik vajab muusikasse sisseelamiseks aega. Sama lugu on Mondriani maalidega: ristikülik, joon, värv. Kujund vormub nii kiiresti, et jääb mulje, nagu ei peitukski nähtu pildis, samal ajal annab Cézanne'i ja Pollocki löuendeil maad ja ilma kokku vaadata. Mõistagi määrab mu valiku ka hingesugulus. Päris kindlasti pole näiteks Wagneri looming vajanud, et just mina seda lindistaksin ja propageeriksin. Mina olen hoopiski Wagneri muusikat vajanud.

Ja mispärast siis?

Eks ikka tolle impulsi tõttu, mida ta keele arengule on andnud. Romantikutega samalt stardijoonelt alustades teostas ta erakordse, avarduva ja tulevikku projitseeritud sünteesi. Wagneri looming on muusika keelde ja vaimu jätnud igavese jälje.

Kas wagnerlik ideoloogia pole teiesugust vaba ja sõltumatut inimest häirinud?

Ei. Rassipoliitika ja muusikateatri mõte elavad Wagneris iseseisvalt. Ühiskonnategelane ja loovisik ei puutu omavahel kokku.

Omal ajal, viiekümnendail kuulutasite ikonoklasti raevuga, et ooperiteatrid tuleks maha põletada. Vaadates La Scalas valitsevat kaost, meenub nagu iseenesest too teie kunagine mõte. Kas ooperimajadel on tulevikku?

Vaid juhul, kui nad suudavad uueneda. Tihtipeale kujutavad

ooperimajad endast tardunud ja raskepäraseid asutusi, kus valitseb minevikku kinni jäänud jäik haldus- ja repertuaaripoliitika. Teatrid peavad muutuma paindlikumaks ning pakkuma mitmekesisemat repertuaari. Seitsme-kaheksa niinimetatud "populaarse" tükiga piirdudes on kriis paratamatu.

Dirigendi ja orkestri suhted on alati müstilised ja problemaatilised. Kuidas lepitate oma autoritarismivaenulikkust hoiakut dirigendiga võõrandamatult kokkukuuluva autoritaarsusega?

Tasakaalu on raske leida ja selle nimel tuleb välistada kõik tunnetesse puutuv. Dialoog peab toimuma üksnes mõistuse pinnal. Liati teab iga dirigent, et eales ei pälvi ta orkestrantidelt saja-protsendilist tunnustust. Nagu poliitikas: parimal juhul küünib tunnustus 60 protsendini valijaskonnast. Ning tolle enamuse ülesandeks on vähemusele selgeks teha, et dirigent tegutseb institutsiooni huvides.

Lühendatult vahendanud Mailis Pöld

klaver
klavessiin
orel

akordion
pop-jazzmuusika erialad
koorijuhtumine

Georg Otsa nimeline Tallinna Muusikakool
Vabaduse plats 4
10146 Tallinn

vastuvõtuinfo tel 6447451

vastuvõttueksamid 27.06-02.07.2005

dokumentide esitamine 30.05-22.06.2005

TAHAD KUULSAKS SAADA? TULE OTSAKOOLI!

kuulsaks saab aadressil www.otsakool.edu.ee

küsimused vastatakse otsakool@otsakool.edu.ee

www.otsakool.edu.ee/vastuvott

keelpillid
puhk- ja löökpillid
klassikaline laul (keskkoolibaasil)
muusikateadus
helindaja (põhikooli baasil)

konsultatsioonid:
04.01-06.01.2005
21.03-23.03.2005
20.06-22.06.2005

kutsekeskharidus, õppeaeg 4 aastat, õppekeel on eesti keel

Improviseerimine valgetel klahvidel

Alo Põldmäe 60

TIIU TOSSO

22. mail oma kuuekümnendat sünnipäeva tähistav helilooja Alo Põldmäe on äsja lõpetanud mono-ooperi "Kontrabass-kuningatütar", mis on kirjutatud spetsiaalselt laulja Villu Valdmaad peaosatäitjana silmas pidades. Heino Elleri muusikapärandi jätkajana ja Elleri viimase lõpetanud õpilasena tähistavad tema eluteed õige mitmekesised muusikastiilid: džäss kõrvuti avangardiga, instrumentaalkammermuusika kõrvuti ballettide ja kammerooperitega. Põldmäe võib uhke olla ka tõsiasja üle, et tema on kirjutanud eesti muusika ajalukku esimese oboekontserdi ja löökpillikontserdi.

Oled oma õpilastele tihti öelnud, kui te ei tea, kuidas hakata improviseerima, siis alustage valgetest klahvidest. Millega sa seda põhjendad?

Sellega, et mitte tunda tarbetut hirmu mustade ees. Kõige tähtsam on leida ilus kujund ja õige rütmiline pulss. Algaja improviseerija kardab eksida, selleks tulebki kasutada julgustusvahendit. Nagu mägimatkal. Õpilase piiramine valgete klahvidega annab talle julguse minna edasi. Klaver on ju nagu improviseerimiseks loodud!

Kas loominguõpetaja on range järelevaataja või pigem julgustaja ja nõuandja?

Eelkõige muidugi innustaja ja nõuandja, variantide pakkuja. Et õpilane ei piirduks esimese pähe tulnud ideega. Loomulikult peab jälgima seda, et ei mindaks kerge- ma vastupanu teed, sel juhul peab olema nõudlik ja range.

Kas noortele loomingu õpetamine nõuab ka kindlat metoodikat?

Minu õpetamismetoodika on välja kujunenud kahekümne kolme aasta jooksul. Alustasin õpetamist 1983. aasta sügisel Tallinna Muusikakeskkoolis, kus teen seda ka praegu, hiljem lisandusid veel Otsa kool ja Nõmme Muusikakool. Liikuda tuleb lihtsamalt keerulisemale. Alustada kõige lihtsamatest teemadest, nendega mängimisest. Näiteks annan õpilasele ainult neli nooti: nende najal tuleb üles ehitada terve pala. Teadlik piiramine sun-

nib otsima uusi kombinatsioone, varieerima. On üks põhitõde, mille omandasin oma õpetajalt Heino Ellerilt – iga motiiv peab kusagile välja viima.

Keda oma õpilastest meenutad kõige sagedamini?

Tõnu Kõrvitsat, kes oma teostega on ka mulle palju andnud; ta püüdis ühendada-sulandada džäss- ja popmuusikat akadeemilisega. Helena Tulvet, kes ka minu

juures õppimise ajal pidevalt otsis, ei olnud passiivne, rääkis oma huvidest. Tõin talle Olivier Messiaeni kompositsioonteooria, sellest võib-olla ka tema hilisem huvi prantsuse muusika vastu. Ta oli väga julge ja otsusekindel. Varalahkunud Rauno Remmet, kes oli väga hea fantaasiaga, kirjutas lõputööks klavessiinikontserdi. Mari Vihmandit, kes alguses ei saanud variatsioonidega otsa peale, kuid õige pea ilmses tema väga tugev komposit-

Helilooja Alo Põldmäe oma praeguses töökambris: Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis.

FOTO MARKO MUMM/EESTI PÄEVALEHT

sioonitaju.

Oled avaldanud sadu artikleid Sirbis, päevalehtedes, ajakirjas Muusika, esinenud saatesarjadega Klassikaraadios. Millega seostad seda valdkonda?

Eelkõige oma praeguse põhitöökohaga Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis.

On kaks põhiteemat, mille vastu olen hakanud huvi tundma just muuseumis töötades, need on eelkõige kontrabassi-virtuuos Ludvig Juhti elu ja tegevus ning eesti klaveriehituse ajalugu.

Improvisatsiooniks valgetel klahvidel võiks nimetada ka sinu sügavat huvi Eesti klaveriehituse vastu. Miks on Eestis tegutsenud nii palju klaverimeistreid?

Sellele küsimusele vastamist peaks alustama oreleehitusest. Oli aeg, kui vaata et igas külas oli oma orelimeister. Klaveriehitus on muidugi märksa keerulisem kunst. Kuid imekombel leidis päris palju hakkajaid mehi, kel oli tahtmist minna kas Peterburisse või Saksamaale pilliehitust õppima ja hiljem avada oma töökoda. Praeguseks on teada viiskümmend kaks eesti klaverimeistri nime! Kui Nõukogude võimu saabudes pandi kinni kõik pillitöökodad ja meistrid kaotasid üldjuhul oma töö, sai õnneks Ernst Hiis (Ihse), üks kogenenumaid neist, jätkata tööd Tallinna Klaverivabrikus, andes oma panuse Estonia väljatöötamiseks.

Eesti klaverite "kaardistamine" on ettevalmistus meie klaveriehituse laiemale teadvustamisele ja tähtsustamisele. Koostamisel on album eesti klaveritest. Mind veetleb idee klaverimuuseumist, mis kajastaks ka eesti pianismi ajalugu ja eesti klaverimuusikat.

Üks sinu hobidest, mägimatkamine, on kindlasti mõjutanud sinu loomingut. Kas on paiku, mis tunduvad eriliselt inspireerivad?

On kohti, mis võivad anda erilise loomingulise laengu. Näiteks üks minu esimesi menukamaid teoseid, Esimene viiulisonaat alapealkirjaga "Pühajärve panoraam" on sõna otseses mõttes inspireeritud Pühajärve ja Nüpli järve loodusest, eriti selle talvistest maastikest. "Ornamendid" oboele ja kammerorkestrile sündis Tjan-Šani mägede mõjul. Mägedes hakkasin käima Elmar Einasto ettevõtmisel ja juhtimisel juba muusikakooli päevil. Olen matkanud Dagestanis, Pamiiris, Kamtšatka, Kuriilidel (vulkaanid on mu nõrkus!), Altais. Mägedes on ürgse looduse olemus kõige selgemini tajutav. Mäetippudel kiristallpuhast õhku hingates tunned, et oled taevale ja jumalale lähemal. Niisugustel hetkedel tekibki soov luua muusikat. Mägedes käies ärkas sügav huvi Nikolai Roerichi kunsti ja filosoofia vastu. Temast inspireeritud on ka üks mu klaveriteos, "Kolm Roerichi maali". Olen Roerichi Seltsi auliige. Üks matkadest viiski mind temaga seotud paikadesse Altais.

Kui ma ei elaks Eestis, mis on kõige kaunim ja omasem paik maailmas, siis on veel kaks kohta, mille vastu tunnen erilist tõmmet – Katuni jõe org Altais ja Loire'i jõe org Prantsusmaal, ka Norra oma loodusega ja Lübeck.

Mind kutsuti Heliloojate Liitu tööle 1980. aastal. See oli väga loominguline ja murranguline aeg, mil kujunesid välja Eesti Muusika Päevad. Olin festivali sünni ja organiseerimise juures koos Lepo Sumera, Raimo Kangro ja Mati Kuulbergiga. Juhatuse esimees oli tollal Jaan Rääts. Heliloojate Liit kui institutsioon oli keskne organisatsioon, mis suunas kogu Eesti muusikaelu, alates laulupidudest kuni ajakirjanduseni; võeti osa üleliiduliste komisjonide tööst. Seega HLi roll oli praegusest mitmekordselt suurem.

Sinu elu ja tegevus oli päris pikka aega seotud tööga Heliloojate Liidus. Milline oli see organisatsioon 1980. aastatel võrreldes praegusega?

Mind kutsuti Heliloojate Liitu tööle 1980. aastal. See oli väga loominguline ja murranguline aeg, mil kujunesid välja Eesti Muusika Päevad. Olin festivali sünni ja organiseerimise juures koos Lepo Sumera, Raimo Kangro ja Mati Kuulbergiga. Juhatuse esimees oli tollal Jaan Rääts. Heliloojate Liit kui institutsioon oli keskne organisatsioon, mis suunas kogu Eesti muusikaelu, alates laulupidudest kuni ajakirjanduseni; võeti osa üleliiduliste komisjonide tööst. Seega HLi roll oli praegusest mitmekordselt suurem.

Juunis tähistame sinu õe Mare Põldmäe, ühe EMP eestvedaja viiekümnendat sünniaastapäeva. Milline on olnud perekonna roll sinu väljakujunemises?

Olen väga tänulik oma emale, kes märkas varakult minu musikaalsust ja suunas järjekindlalt muusikaõpingutele. Algusest peale oli mul kindel soov saada heliloojaks. Kuulasime kodus palju plaate, ka koos õega, ja nii kujunesid arusaamad muusikalistest väärtustest. Kui Mare õppis Tartu Muusikakoolis kompositsiooni ja mina olin juba oma õpingud konservatooriumis lõpetanud, vaidlesime tihti oma lemmikute üle. Sibeliuse suhtes olime küll alati ühel meelel. Usun, et temagi sai nendest vestlustest innustust lõpetada konservatoorium just heliloojana.

Sinu loomingus torkavad silma huvitavad ansamblikoosseisud. Kuidas need ideed tekivad?

Kuna mu esimene instrument oli oboe,

mõjutas see mu sümpaatiat puhkpillide, eriti puupillide suunas, näiteks kõik flöödid või bassklarinet. Oboele on omane pehme ja tundeline kõla. Orkestriteostes kasutatakse kõige lüürilisemates kohtades just oboesoolot, see kohe läheb hingge. 1974. aastal kirjutasin oboekontserdi, mis, nagu hiljem selgus, on eesti esimene. Kuna kõlavärv on mulle alati olnud tähtis, siis olen püüdnud tämbreid omaval kombineerida. Näen pillides isiksusi, kes helivärvide kaudu annavad edasi pillite, kujundeid, emotsioone... Värvid on mõnikord temaatikast tähtsamadki. Kuigi ka suur orkester meeldib, tundub mulle omasem intiimne väljenduslaad ja ansambli mäng, impressionistlik lähenemine. Üks minu unistusi on kasutada n-ö instrumentaalteatri põhimõtet, kus pillid oma kõlavärvide ja eripäraga osaleksid kindlas süžees.

Sinu uus ooper kannab pealkirja "Kontrabass-kuningatütar". Kas selleski on peidus teatav pillide personifitseerimise idee?

Täpselt nii. Ka muusikainstrumentide ühiskonnas on oma hierarhia, eelistused, armastused, tragöödiad ja komöödiad, unistused ja õnnehetked... Sageli põimuvad pillide saatused oma perekonnaste, pillimängijate omadega. Minu huvi kontrabassi kui veidi salapärase ja omanäolise pilli vastu on arenenud justkui märkamatu. Kindlasti on seda mõjutanud Ludvig Juhti uurimine. Ooperi aluseks on Peter Süskindi mononäidend "Kontrabass", mille ainetel Enn Vetemaa kirjutas libreto, leides faabulale hoopis isemoodi lahenduse. Ooperi idee sünnist alates pidasin peategelasena silmas mitmekülset lauljat Villu Valdmaad.

Milles võiks peituda edukuse saladus muusikas?

Vastan sellele küsimusele oma õpetaja Heino Elleri mõtte kaudu – kui midagi on viltu, siis tuleb pöörduda tagasi algtoedede juurde. Olen seda põhimõtet püüdnud ise rakendada ja soovitanud ka oma õpilastele. Nii nagu improviseerimistki tuleb alustada valgetest klahvidest.

FESTUM

IX rahvusvaheline koorifestival "Tallinn 2005"

KAIE TANNER

Kui Tallinna koorifestivali poleks, tuleks see välja mõelda. Alates 1972. aastast koore Tallinna koguv suursündmus on nüüdseks juba ammu traditsioon, kaubamärk, mida tuntakse ja teatakse.

Kes?

Muidugi on festival oma ajaloo jooksul ka väga erinevat nägu olnud. Algusaegadel tähendas "rahvusvaheline" rohkem sotsioloogide esindatust, 1991. aasta festivalist peale on osalejaid tulnud nii Euroopast, Aasiast kui ka Ameerikast. Seni vastavalt vajadusele korraldatud festivalile seati Kooriühingu poolt kindel intervall alates 2001. aastast, sealtpeale toimub festival üle aasta. Stabiilne korraldus on andnud ka stabiilselt suure osaleda soovijate hulga, kelle seast on võimalik osavõtjaid valida.

Kus? Miks?

Rahvusvaheliste koorifestivalide välimäärakas platseerub Tallinna konkursi kuhugi kahe viimase kategooria vahele. Tippfestivalile omaseid toetusi Eesti veel maksta ei jõua, tavalisest "torefestivalist" erineva kõrgema taseme ja konkursile eelneva sõela poolest. Peale selle on Tallinna festivalile omane tugev rahvuslik kallak ehk Eesti kooride suur osatähtsus. Miks nii? Väga lihtne – Eesti koorid laulavad paremini.

Ka sel korral laekus väliskooridelt rohkem osavõtusoove kui Eesti omadelt, kuid saadetud plaatide põhjal pidi kaugemalt tulijaid rohkem välja praakima. Seega lahendavad korraldajad ja kunstinõukogu iga festivali eel dilemmat, kas lähtuda valikul geograafilisest mitmekülgsusest või koori muusikalisest tasemest. Seni on jäädud viimase juurde. Ehkki nagu äsja lõppenud festival näitas – koori saadetud plaat ja tema reaalne esinemine võivad olla kvaliteedilt väga erinevad.

Kuidas?

Võistlusmoment on alati huvitav. Muusikud õhkavad ikka, et oh, oleks meil ka ometi võimalik sentimeetreid, sekundeid ja punkte lugeda, siis oleks koorimuusika sama põnev ja popp kui suusatamine või kergejõustik. Eesti koorid ja dirigendid saaksid olümpiamedaleid ja eripensioni, TV teeks ülekandeid ja "Aktuaalses kaameras" oleks eraldi muusikarubriik.

Kas just nii, aga Tallinna konkursil on tihti rohkemgi rahvast kui festivalikontsertidel, ehkki muusikalise elamuse saab pigem viimastest. Konkursilaval hakkab mängima dirigendi oskus koori kümne minuti jooksul kõige paremast küljest näidata ning huvitav on jälgida, kuidas ta seda teeb. Veel keerulisem on sama ülesanne sel juhul, kui kõik kümme minutit muusikat peab esindama üht stiili – nii see tänavusel konkursil oligi. Seega sai festivaliküllastaja kuulda huvitavaid kavu ning koorid õppida muusikat, mida nad muidu tõenäoliselt ette poleks võtnud (ühe osalenud dirigendi kommentaar). Võidaksid nagu kõik.

Päriselt siiski mitte, stiilikategooriates on eelisolukorras segakoosseisud, kellele nais-, mees-, laste- ja noortekoorid enamasti võrdset konkurentsi pakkuda ei suuda. Mitmed jäid seetõttu ka tulemata. Ning ehkki võitjate hulka jõudsid nii

"Tallinn 2005" grand prix' dirigent Risto Joost.
FOTO KAUPU KIKKAS

laste- kui ka meeskoor, oli tunnustust väärinute nimekiri palju pikem. Eesti lastekooride tugevat taset märkisid mitmed žüriiliikmed, paraku polnud ka eripreemiaid nii palju, et kõigile oleks jagunud. Aga konkursi puhul on see muidugi paratamatu.

Niigi võime rõõmustada:

* üle kaheksa aasta jäi Tallinna konkursi *grand prix* Eestisse; viimati sai selle Tallinna Kammerkoor Aivar Leštšinski juhatusel 1997. aastal.

* "Tallinn 2005" tõi välja mõned meie oma publikugi jaoks üsna tundmatud koorid – kas olete näiteks kuulnud kontserdisaalis Nargen Opera koori või Vanalinna Muusikamaja tütarlastekoori? Rääkimata muidugi vanadest tuntud headuses tegijatest.

* Tallinna festivalil on oma nägu, traditsioonid ja loomulikult maailma parim meeskond.

"Tallinn 2007" polegi enam väga kaugel.

Koorifestivalide välimääraja

Massifestival – suur üritus, kuhu sõidavad kokku kõik, kes vähegi tahavad. Koorid esitavad suurel staadionil või spordihallis ühiselt mõnd suurvormi (kõige tõenäolisemalt on see Mozarti “Reekviem”, Orffi “Carmina burana” või mõni Dvořáki missa) ja annavad kontserte. Kooride tase on kõikum, muusikalist elamust üldiselt loota ei maksa.

Massikonkurss – kogub samuti kokku kõik tulla tahtjad, kes siis võistlevad paaris kuni mitmekümnes kategoorias. Kooride tase võib kõikuda väga nigelatest kollektiividest tippasemel proffideni (viimased on sinna vahel ka spetsiaalselt kutsutud ja kinni makstud, et ürituse mainet hoida). Rahalisi auhindu enamasti ei jagata, vaid aetakse läbi kuld-, hõbe- ja pronksdiplomitega või mõne analoogse säästusüsteemiga.

Tuntumad esindajad: Kooriolümpia jt “Musica mundi” konkursid, Neerpelti konkurss Belgias, “Tampere sävel” Soomes.

Turismifestival/konkurss koorib osavõtjate käest suhteliselt kõrgeid makse ja kohustab elama kindla firma pakutud hotellides. Lisaks kontsertidele ja/või konkursile kuuluvad programmi ka ekskursioonid, lõunad rahvusrestoranides jms. Osavõtjate hulgas domineerivad jõukamate riikide ülekeskealiste koorid, lauluoskus pole määrav.

Tuntumad esindajad: Südasuve koorifestival Stockholmis, adventifestival Budapestis.

Koolitusfestival – kannab seminari, koorilaulupäeva, kooriakadeemia või laulunädala nime. Osalejatele korraldatakse seminare, õpikodasid, loenguid ja kontserte. Konkurssi ei ole, diplomeid ei jagata, küll aga võib saada koolitustunnistuse. Osavõtuhinnad sõltuvad korraldavast riigist, aga jäävad tavaliselt normaalsuse piiridesse. Osalejate geograafia, tase ja vanus on väga mitmekülgne, aga tegu on enamasti ärksama ja vahvama osaga koorimuusikutest.

Tuntumad esindajad: “Europa cantati” laulunädalad ja festivalid.

Torefestival/torekonkurss – sellel on keskmise suurusega osavõtjaskond ja keskmine tase. Mõnikord keskendutakse kindlale grupile või žanrile (veinilaulude festival meeskooridele Ungaris), osavõtjate tase ja arv sõltub aastast ja ürituse spetsiifisusest. Kui tegu on konkursiga, ootavad parimaid tihti rahalised preemiad, mis enamasti pole kuigi suured.

Tuntumad esindajad: Praha adventilaulude festival, Preveza, Rhodose ja Ateena festivalid Kreekas, Amici della Musica Sacra korraldatud festivalid Itaalias, Llangolleni festival Walesis (tugeva ja värvika folgikallakuga), Cantonigros Kataloonias.

Tippfestival/tippkonkurss – omab aastakümnetepikkusi traditsioone, vippidest patroone (kelle hulgas tihti ka mõni kroonitud pea või vähemalt kõrge kiriklik aukandja) ja suurfirmadest toetajaid. Enamasti tõsiselt konservatiivne üritus, mille logo ja bukleti kujunduski püsib aastaid muutumatuna.

Osavõtjaid valitakse plaatide järgi ning eelkuulamise läbinutele makstakse kohapeal viibimine kogu ulatuses või osaliselt kinni, heal juhul saab ka sõidutoetust. Koorid kirjutavad tihti eelnevalt alla lepingule, mis kohustab andma kindla arvu kontserte ja maksma trahvi nende ärajäämise/ärajätmise eest. Muusikaline tase on kõrge, tihti on esinejateks professionaalsed kollektiivid. Sellisel festivalil osalenule on see oluline märge CVs, kui aga tegu on konkursiga, näitab juba sinna pääsemine koori kuulumist maailma muusika koorekihti. Auhinnaline koht paigutab saavutaja tippude hulka.

Tuntumad esindajad: Takarazuka konkurss Jaapanis, Legnano festival Itaalias, Marktoberdorfi konkurss ja festival Saksamaal, Euroopa karikasarja konkurssidest Debreceni, Tours'i, Tolosa, Arezzo ja Gorizia konkursid, Corki konkurss Iirimaa, Maasmecheleni konkurss Belgias, Celje konkurss Sloveenias.

Võitjad:

Grand prix – Voces Musicales (Eesti, dirigent Risto Joost)

Renessanss- ja barokkmuusika

I – Kammerkoor Hiljaa Ensemble (Soome, dirigent Titta Lampela)

II – Kammerkoor Voces Musicales

III – Tallinna Ülikooli kammerkoor (Eesti, dirigendid Aivar Leštšinski ja Merike Aarma)

19. sajandi romantism

I – Coro Polifonico di Ruda (Itaalia, dirigent Fabiana Noro)

II – Estonia Seltsi Segakoor (Eesti, dirigent Heli Jürgenson)

III – Hämäläis-Osakunnan Laulajat (Soome, dirigent Esko Kallio)

Nüüdisaegne muusika

I – ETV lastekoor (Eesti, dirigent Lii Leitmaa)

II – Kammerkoor Voces Musicales

III – Hämäläis-Osakunnan Laulajat

Žürii: Venno Laul (Eesti, žürii esimees), Stephen Layton (Inglismaa), Seppo Murto (Soome), Maris Sirmas (Läti), Gustaf Sjökvist (Rootsi).

Festivali tugevalt nüüdismuusikale orienteeritud kontsertide intrigeerivaim teos oli Tõnu Kaljuste juhitud Berio “Coro”.

FOTO TOOMAS VOLMER/EESTI PÄEVALEHT

KIIKS

Reis Elgaland-Vargalandi

ERKKI LUUK

Kunst tähendab panustamist irrealsele. Asi pole ainult selles, et kunst kehtestab end juba traditsiooniliselt reaalsuse ja elu vastandina. Ka mis tahes originaalteos on juba oma loomult reaalsusse mittekuuluv, s.t. midagi sellist, mida vähemalt enne selle loomist, kuid parimal juhul ka pärast seda olemas ei tohiks olla. Midagi nii ekstraordinaarset, mis lubab kõnelda autentsusest ja enneolematusest. Samas tähistab reaalsus plussmäärgiga ratsionaalsuse ja efektiivsuse, mitte autentsuse. Ratsionaalsus ja efektiivsus on tunnetuslikult irrealsuse vastandid, kuid ka valdkonnad, mille kaudu irrealsus püüdleb oma kõige sotsiaalsemates emanatsioonides (niivõrd kui millegi sellise puhul üldse sotsiaalsusest võib rääkida) institutsionaliseerumise ja/või ametliku tunnustuse poole. Reaalsuse, sotsiaalsuse ja efektiivsuse üks võimsamaid, arhetüüpsemaid ja ratsionaalsemaid ilminguid on riik. Oma etteantud ratsionaalsuse ja reaalsusega on riik esiteks institutsionaalne ideaal, teiseks ideaalne vahend mis tahes, sh ka irrealse plaani, utopia või düstopia üldkäibivaks muutmiseks.

Umbes selline võiks olla teoreetiline sissejuhatus tänasele teemale, milleks on kahe rootsi kunstniku ja muusiku juba enam kui kümne aasta eest moodustatud Elgaland-Vargalandi kuningriik, mille täieõiguslikke kodanikke on nüüdseks üle tuhande. Kuningriigi nimi tuleneb võrdlemisi valutult kahe kuninga, Leif Elggreni (Elgaland) ja Carl Michael von Hausswolffi (Vargaland) nimest, viimati nimetatud kroonitud peaga valmis ka intervjuu. Esmalt aga põhjustest, miks neist üldse juttu teha ning kuningriigi eluoluga tutvuda. Nimelt korraldasid kümme ainult Elgaland-Vargalandi passidega kodanikku kuningriigi väljakuulutamise 10. aastapäeva tähistamiseks laevareisi Rootsi Eestisse.

Tsiteerin Leif Elggrenit sama tähtpäeva puhuks välja antud eksperimentaalmuusika kogumiku ümbriselt:

“Väike, kümnest kodanikust (565 olid kutsutud!) koosnev grupp üritas saada Eesti piirilt tagasi saadetud, kuid neil on seal kõrgendatud valvsus, nii et politsei nabis meid kinni ja süüdistas võltsi-

Kroonitud pead Leif Elggren (vasakul) ja Carl Michael von Hausswolff kuningriigi suursaatkonnas New Yorgis arutlemas uue maailmakorra üle.

tud dokumentidega riiki tungimise katses, hoidis meid kinni kogu päeva ja ütles, et võime sinna jääda ja aastaks vangid minna. Oletatavasti suhtlesid nad Rootsi politseiga ja said informatsiooni, et me oleme mingid hullud kunstnikud, sest nad panid meid samal õhtul laevale. Ma arvan, et kui me poleks olnud kunstnikud, istuksime seal siinamaani. Ja see poleks üldse lõbus olnud. Meie eesmärk polnud provotseerida piirivalvet. Meie eesmärk oli minna koju Elgaland-Vargalandi füüsilisele territooriumile: lasta end Eesti piirilt tagasi saata, minna tagasi ja lasta end tagasi saata Rootsi piirilt, tagasi Eesti piirile jne, igavesti. Nemad tegid oma tööd ja võtsid meie passid ära, nii et pidime Rootsi tagasi minema. Igatahes oli see huvitav kogemus. Kunsti ja reaalsuse vastasseis. Reaalsus, mis on tänapäeval muidugi miljonite inimeste igapäevane elu. Reaalsus, mis on täiesti ebaõiglane ja mida on meil kunstnike ja sotsiaalsete inimolenditena kohustus mõjutada, lootuses, et sünnib

ime. Me kavatseme sellest nüüd raamatu kirjutada. Üks kodanik filmis seda, nii et midagi ilmub niikuinii. Me kuulutame ka oma õigust passidele ja üritame neid tagasi saada, kuna need on (lisaks sellele, et tegu on kuningriigi ametlike passidega) kunstiteosed.”

Nõnda siis on Elgaland-Vargaland rohkem kui lihtsalt riik. See on ka kunstiprojekt, võib-olla isegi eri valdkondade kunstnike koondav platvorm või, kui eelnev liiga suurejooneliselt peaks kõlama, siis vähemalt mingit liiki esteetilise-ideoloogiline ühendus. Loominguliste erialade esindajaid “elab” selles riigis ilmselt protsentuaalselt rohkem kui üheski teises. Ühised on ka teatavad loominguilised väärtused, mida kommunikeerib seesama eelmainitud kogumik, millel on kuulsaid muusika-eksperimentaatoreid keskeltläbi rohkem kui kuulsate eksperimentaalmuusika plaadifirmade kogumikel. (Soov võimalikult hämara ja obskuurse lipu alla koguneda on kõiki eksperimentaatoreid

Elgaland-Vargalandi Kuningriigi lipp, vapp ja omariikluse deklaratsioon. FOTOD INTERNETIST

muidugi alati iseloomustanud.) Elgaland-Vargalandi (taga)maadest soostus kõnelema elektronmuusika pioneer, kuningas C. M. von Hausswolff.

The Kingdoms of Elgaland-Vargaland. Eri esinejad.

Ash International Ash 6.6

Jutt Elgaland-Vargalandist jääks poolikuks ega õigustaks täielikult ajakirjas Muusika ilmumist, kui ma ei annaks ülevaadet minuni jõudnud ebatavalisest helidokumendist, mida eelmainitud kuningriigi 10. aastapäevaks välja antud topeltkogumik endast kujutab. Plaadile on oma vaod küündnud paljud kuulsad eksperimentaalmuusikud: Mika Vainio, Ryoji Ikeda, John Duncan, Oren Ambarchi, Chris Watson, James O'Rourke, AER, Fennesz jt. Kuigi muusika on just selline, nagu oleksid võinud toota kuningad ise, on üllatav, et puuduvad just Elggreni ja Hausswolffi nimed. See ei välista muidugi võimalust, et nad siin valenimede all esinevad. Mitte just kõik lood kogumikul pole minu "teetass", küll aga leiab iga üllatuseks valmistuv kuulaja siit peaaegu vältimatult enda jaoks midagi uut ja huvitavat. Uut on mõnes mõttes isegi liiga palju, nii et pööran tähelepanu vaid sellele, mis tundub huvitav.

Sten Hansoni "Citizen Sit Down" jätab mulje, et salvestatud tekstikatkeid ("citizen sit down" jt) on lõigatud, töödeldud ja koondatud kohati haudvaiksesse, siis jälle digitaalselt pulisevasse ootamatusse kompositsiooni. Thomas Liljenbergi "March" on vaikne, kuuldavuse piiril marss, kuhu loetakse peale hulk kuulsaid nimesid (nt Messerschmitt, Rambo, Nastassja Kinski, August Strindberg, Mitsubishi jne).

Kuidas tulite ideele luua Elgaland-Vargaland?

See oli loomulik jätk mu varasemale koostööle Leif Elggreniga.

Kirjeldage lühidalt, millised olid teie eesmärgid.

Muu hulgas uurida sümbolite praktilist kasutust, konstrueerida "täiuslik" kunstiteos ja kritiseerida maailma poliitilist kaarti.

Mis oli pärast algset ideed esimene praktiline samm?

Elgaland-Vargalandi riigi ametlik välja kuulutamine.

Millal leidis aset kirjeldatud vahejuhtum Eesti piiril?

Oktoobris 2001.

Olete oma passid kätte saanud?

Ei.

Üritate neid veel kätte saada?

Üritame.

On teil meeles, kes Eesti poolelt asjasse olid segatud?

Julgeolekupolitsei. (KAPO? – E. L.)

Kas ilmub ka mõni seda juhtumit käsitlev dokument, raamat vms?

Algselt oli meil idee välja anda raamat – võib-olla tulevikus!

Mis on teile olulisem: Elgaland-Vargaland kui riik või kui kunstilise väljenduse platvorm, kui neid saab eristada?

Mõlemad, kuna need on kaks eri asja.

Kuhu te, kõige üldisemas plaanis, Elgaland-Vargalandi kuningriigi projektiga välja jõuda loodate?

Et see oleks autonoomne projekt, millega ei tegeleks ainult vähesed indiviidid.

Kas usute, et virtuaalsed identiteetid ja

B J Nilteni loost jääb mulje, et tegu on sadadest inimhäälest kokku lindistatud keskkonnamüraga. Kuna ta seda töötleb ja lõpuks hääli eraldi välja tuues ka fraaserib, on tulemus kompositsioonitaoline. Egneken Montgomery teeb ühe mitmekesise paranoilisevõitu trafo- ja summutatud lastehääli segava kombo. Ryoji Ikeda madala helikvaliteediga, eri allikaid ja salvestuskihte kombineerivat lugu dirigeerivad lintmaki klahvide klõmakad. Üks mu siinseid lemmikuid Henrik Rylander on teinud lühikese, hubiseva-pulbitseva, meeldivalt madalate kõlade-müradega loo. Mats Gustafssoni kuuldavuse piiril lugu segab välilindistusi konnaadest, raadiost, vinüülidelt, stuudiokõha jm, lugu areneb ootamatult segaseks ja tihedaks. Olgem ausad, raske on neid lugusid kuidagi eristada, kuna kõik ja igaüks nii erinevas suunas pürivad sihikindlalt kuhugi võssa. Jätan mainimata kõik igavad lood, samuti tavalise välilindistustel või lühidusel põhineva tumeda *ambient*'i, müra, *drone*'i, *glitch*'i jm eksperimentaalsi, mille kõigi näidete üleslugemine läheks pikale. Per Svenssoni "Royal Explosion" on eri toiteallikatest helilist pinget kruviv Grünberg-kohtublahvatusega-kontseptsioon. Lastepärase, meloodilise ja kauni, kuid ka digitaalselt "vigastatud" poole eest hoolitseb People Like Usi "The National Humm". Chris Watson on teinud talle iseloomuliku tiheda, teekonnana mõjuva kompositsiooni välilindistustest (mõistatuslikud süstemaatilised sahinad, madalad looma- ja linnuhääled jne). James O'Rourke saab

hakkama tema puhul harjumatu rütmilise müra tootmisega, AER on lindistanud umbkaudu käimist ja freesimist, kusjuures tulemus on hea. Ja uus lemmik Kent Tankred on teinud hubiseva *ambient*-loo "Information", milles kallerdavad juhuslikud, vaiksed mürad, leitud helid. Armsate rõginate ja tasaste sirinate peal töötab veel üks tähtteos, Bruce Gilberti monotoonne "Lullaby". Jean-Louis Huhta kümminutune lugu koosneb üksteisele pealtnäha juhuslikult järgnevatest kõrgetest helidest, mis loo edenedes üksteise sisse sulavad, kuni tekib ühtlane hele voogamine, mille taustal jorisevad madalad põrinad vähehaaval juhtimise üle võtavad. Üks paremaid, kindlasti väga meelde jääv on Edvard G "the first of" Lewise "Queen becomes...", absurdse vastuvõtuteremoonia heliriba, milles heerold rütmilise pasunamuusika saatel eksalteeritult kujutletavate külaliste tiitleid välja hõikab. Steven Travis Pope teeb kolmeosalise "tontliku" teose digitaalselt moonutatud häälestest, samplitest ja sünteesitud helidest.

Lisaks subjektiivsele huvitavusele ühendab kõiki eeltoodud näiteid kontseptuaalsus. Sellel kogumikul tähepanu pälvimiseks ei piisa enam helist, tekstuurist ja kompositsioonist, vajalik on ka kontseptsiooni olemasolu, et sellises, mitte ainult formaalselt, vaid juba orgaaniliselt ülieksperimentaalses keskkonnas silma paista. Omamoodi raske, kuid huvitav ja rikastav stiilipurgatoorium.

digitaalsed territooriumid on meie kõigi või vähemalt paljude tulevik?

Jah, osaliselt.

Ja et Elgaland-Vargaland on nende üks põhilisi, kui isegi mitte esimesi pakkujaid?

Võib-olla eelkäija, aga mitte "tõeline", sest meil puuduvad kapitalistlikud tendentsid.

Kas, kust ja kuidas plaanite leida Elgaland-Vargalandile formaalset või isegi juriidilist tunnustust? ÜRO-lt.

Olete juba saanud mingit liiki formaalset tunnustust? Ei!

Kas Elgaland-Vargalandi plaanides on ka laieneda füüsilistele territooriumidele? Kui nii, siis millal ja kuhu, kui see saladus pole?

Need laienevad kuidagi iseenesest, ilma meie vahelesegamiseta... (Kuningas viitab ilmselt kodanikkonna kasvule. – E. L.)

Kas kõik artistid Ash 6.6 kogumikul on Elgaland-Vargalandi kodanikud?

Jah. Need on inimesed, keda me tunneme, austame ja usaldame.

Millised on järgmised suuremad, hoomatavas tulevikus toimuvad Elgaland-Vargalandi kampaaniad?

Hetkel mitte miski (v.a miski Tbilisis). Sel aastal on meil olnud üsna kiire. Usun, et järgmisel aastal tuleb rohkem projekte.

Oletame, et keegi kritiseerib Elgaland-Vargalandi projekti kui snobismi ja pretensioonikat elitaarset löbustust. Mis te talle vastaks?

Sellele pole vastust. Võib-olla see on snobism ja pretensioonikas elitaarne löbustus. Selle projekti aadressil tuleb meilt endilt pidevat kriitikat, eelkirjeldatu kaasa arvatud. Usun, et ainus võimalus nende asjadega toime tulla on olla sageli teadlik ja ärgas.

Rohkem informatsiooni:

<http://www.krev.org>

<http://www.ashinternational.com/html/releases/ash6.6.html>

POP JA ROCK

Kas eesti pop- ja rockmuusika on piisavalt omanäoline?

MARGUS KIIS

Muidugi võib rocki ja popi kohta väita, et nagu kapitalil, pole ka sellel rahvust ega kodumaad. Et üks massikultuur kõik. Nagu selliste üldistuste puhul ikka, ei vasta see üldjuhul tõele. Rahvuslikud eripärad on toiminud seniajani, lisades eri maade kultuurile omad elemendid. Võib vastu vaielda väitele, et kas rock ja pop (kaasa arvatud nende satelliitnähtused) ikka kuuluvad kultuuri alla, aga see selleks.

Samas on igal rahvusel oma kalduvused ja "kiiksud": soomlaste vaimukus ja vormiline lihtsus käib käsikäes hämmastava ebumusikaalsusega, sakslaste tehnofiilsus lausa jälkide maitsevääratustega, prantslaste elegantsed lahendused stilistilise tohuvabohuga, rootsi poppi ja rocki iseloomustab lääguseni küündiv ideaalilähedus, venelasi totaalne lüürika ja monotoonsuse rõhutamine, jne. Aga mis on eestlaste eripära? Väga raske küsimus.

Ikka nõukaaeg süüdi

Eestlaste suhe muusikaga on kahetine. Ühelt poolt peame ennast laulurahvaks – tõsi ta on, loomupärane musikaalsus on meile omane. Samas on üldisel tasandil arendatud väga väheseid muusikalisi traditsioone, peale koorilaulu suurt mitte midagi. Alati on muusika meil olnud kirjanduse ja teatri järel kolmandajärguline. Enamik tänapäevaseid kultuuritraditsioone on meil pärit N Liidu ajast, mil kõige tähtsam kultuurivorm oli kirjandus. Ka ennast ise rahvusliku rocki esindajateks pidavad ansamblid (näiteks Ruja) lähtusid oma helikeeles enamasti briti, harvem USA, Hollandi vm piirkonna mõjutustest. Üldiselt jäi eesti popi-rocki foon väga anglofiilseks, leidmata mõjutusi isegi naaberriigist Soomest. Sealne muusikaareen hakkas meile mõju avaldama 1980ndate algul, inspireerides pula-rocki tõusu: Sleepy Sleepers on vaimseks isaks Propellerile, Päratrustile, Vanemõele ja

sealtkaudu ka meie punkmuusikale.

Üksikud katsed teha rahvuslikku levi-muusikat

Kuigi rahvuslikkust siinsed võimud pigem kartsid kui soodustasid, üritasid mõned rühmitused siiski segada rahvalaulude elemente rocki ja jazziga. Kui Laine ponnistus Raivo Diksoni juhatusel võib pidada ametliku kultuuripoliitika väljenduseks, siis näiteks vokaalansambel Collage (liider Arne Vahuri) tegi ikka tõsisemaid vastavasisulisi katseid. 1970ndatel salvestati mitu plaaditait muusikat, kus ehe folklaul ühendati psühhedeelse rockmuusika ning ka täiesti originaalsete vormikatsetustega – arhiivisalvestiste sämplimine, erilised rütmistruktuurid ja kõlaefektid jne. Kuigi Collage'il õnnestus välja anda ka plaate, unustati ansambel pärast laialiminekut hämmastavalt kiiresti.

1980ndate algul ühendas Rein Rannapi – Peeter Volkonski projekt Hõim rahvalaululemendid ja regivärsi *reggae*-muusikaga. See, mis tänapäeval on suhteliselt levinud võte, oli tollal harukordne kogu maailmas. Kahjuks jättis ka Hõim pärast tegijate loobumist muusikamaastikule vähe jälgi.

Uus rahvusliku muusika buum tuli 1980ndate lõpul, inspireerituna teadatud sündmustest. Ka Alo Mattiisen kasutas isamaaliste laulude tsüklites mõningaid regivärsi elemente. Põhjalikumalt hakkas sellega tegelema Tartu grupp Pantokraator, mis ühendas pseudojoige, needusi, murderiime jm *hard*- ja progressiivrockiga. Pantokraator saavutas populaarsuse nii Eestis kui ka väljaspool, ent läks sisetülide tõttu 1990ndate aastate algul laiali.

1990ndate algul ühendas Alo Mattiiseni ja Henry Laksi duo põhiliselt 19. sajandil kogutud rahvalaule kaasaegsete sünteetiliste kõlade ja industriaalsete rütmidega. Duo piirdus paraku ka umbes paariaastase tegutsemisega.

Oort ühendab pseudoregivärsi rocki jõulise väega.

FOTO PILLE-RIIN PREGEL/EESTI PÄEVALEHT

Viimaste aegade arengud

1990ndatel aastatel viis eesti popmuusika tootmine kommertsialiseerumise hoopis saksastumiseni, eriti selle maitseleageduse poolest. Alles uuel sajandil algas ka eesti levimuusikas “oma näo” otsimine, nagu ka individualiseerumine üldisemal tasandil. Samas on see omamoodi paradoksaalne, sest mitmete maade kogemus ütleb, et maailmaturul on lihtsam läbi lüüa, kasutades standardvõtteid, mitte alati originaalsusega silma paista. Näiteks viimase kümne aasta jooksul Euroopas läbi löönud Soome grupid HIM, 22 Pistepirkko, Bomfunk MCs, The Rasmus jt ei kasuta mitte mingeid soome traditsioone ega rõhuta oma rahvust. Sama kehtib ka Läti Brainstormi ja Eesti Vanilla Ninja kohta.

Kahekümne esimesel sajandil on toimunud popmuusika kiire killustumine ning deentraliseerumine paljudeks väikesteks *scene*’ideks, samas kui superstaari staatuse püüdlemine muutub järjest kahtlasemaks ettevõtmiseks. Lihtsam ja reaalsem on end “sisse süüa” mõnda väiksemasse (aga samas võib-olla lojaalsemasse?) huvigruppi.

Kuid vajadus omapära järele eesti popmuusikas on endiselt aktuaalne, kuna inimestel on komme jätta asju meelde mingite kindlate seoste ja märkide kaudu.

Otsingud toimuvad mitmel rindel. Kõige varem algas rahvuslike elementide kasutamine (üsna loogiliselt) folkmuusikas, keskuseks sai Viljandi Kultuuriakadeemia ning loomulikult ka iga-aastane Viljandi pärimusmuusika festival. Eesti rahvamuusikat populariseerivad grupe on kümneid, nad tulevad ja kaovad. Päriskonkreetsed tulemusi veel ette näidata pole, ikka ollakse tugevasti skandinaavia, briti jm mõjude all. Lõkõriq ühendab üsna mänguliselt setu, vene, võru folkloori elemente rockiga. Erinevaid liine arendavad Hilisejad, Mantra Gora jpt.

Muidugi üritatakse ka *metal*’is päris palju rahvuslike omapärasid esile tuua. Tavaliselt kujutab see siiski paganliku-germaaniliku *metal*’i rikastamist rahvuslike pillidega (Raud Ants), pseudoregivärsi kasutamist (Oort), lihtsalt vastavate pooside ja maneeride võtmist (Tharapita, Loits). Teistest edukam on seni olnud Metsatõll oma krabivaba ja humoorika suhtumi-

sega ning paljude rahvapillide kasutamisega.

Kuid samas ei pruugi eesti muusika eripära seisneda üldse rahvuslike elementide kasutamises, vaid hoopis mingi uue nähtuse, kas või koolkonna loomises. Sellega tegeldakse kaudselt kõige rohkem. Koolkonna näiteks võib tuua eesti elektroonilise muusika viljelejaid, kes on väljaspool Eestit saanud juba üpris olulist tunnustust. Samas mingit nõõ distinktiivset elementi, mille põhjal saaks igaüks öelda, “jaa, ma tean – see kõõlab nagu eestlaste tehtud”, pole seni välja kujunenud. Muidugi, see ei pruugi üldse võimalik olla. Kuigi nii võidi arvata ka 1970ndate algul Saksamaal või Prantsusmaal. Kohvirecordsi all on kujunenamas koolkond, kus folgilik kergus ja literatuurisus on ühendatud elektrooniliste võimalustega (Pastacas, Kago)

Nii et mingeid eripärasid võib eesti rock- ja popmuusikal siiski olla, kuid sellist märki, nagu “äratuntavalt eesti”, kahjuks pole. Oleme vaimustavalt ebaoriginaalsed.

Viies Eesti noorte pianistide konkurss

PILLE TANILOO

22.–26. aprillini toimus Tartus viies Eesti noorte pianistide konkurss. Osavõtjaid oli 79, esineti kolmes vanuseastmes. Pianiste hindas väga kogenud žürii – esimees Hui-Ying Liu-Tawaststjerna (Helsingi Sibelius Akadeemia); liikmed: Lilian Semper (EMA), Lembit Orgse (EMA, G. Otsa nimeline Tallinna MK), Ülle Sisa (G. Otsa nimeline Tallinna MK) ja Ruth Ernstson (H. Elleri nimeline Tartu MK).

Konkurss andis ülevaatliku pildi Eesti noorte klaverimängijate tasemest, tõi esile uusi andeid ja heade tulevikuväljavaadetega muusikuid. See on siiani ainuke nii nõudliku repertuaariga võistlus Eestis, kuhu pääsevad esinema kõik lapsed, kes vaid kava omandada suudavad.

Konkursi peakorraldaja, H. Elleri nimelise Tartu MK direktori Kadri Leivategija üldmulje oli positiivne: “On rõõm näha, et meil on nii palju fantaasiarikkaid ning väga töökaid õpilasi ja õpetajaid. Selle konkursi populaarsus pole nende neljateistkümnepäevase jooksul (esimene toimus 1991. aastal) sugugi vähenenud! Taas võisime veenduda, et õpilaste tehniline tase ja muusikast arusaamise võime on väga kõrge ja igati lugupidamist vääriv.”

Konkurss on noortele inimestele alati suureks stiimuliks. Küllap on oma edas-

pidisele muusikuteele siit esialgset innustust saanud ka varasemad laureaadid Marko Martin, Hanna Heinmaa, Sten Lassmann, Age Juurikas, Hando Nahkur, Mihkel Poll, Jaan Kapp, Jaan Ots jt.

Žüriil oli hea meel tõdeda, et järelkasvu on nüüdki tulemas, erksaid ja võimekaid noori, kel on hea ettevalmistuse kõrval ka hulgaliselt lavasarmi. Hui-Ying Liu-Tawaststjerna seadis mängijate hindamisel esikohale lapse omapoolse suhtumise esitatavasse muusikasse. Oluline oli ka jõukohane kava, mis eeldas stabiilset esitust mõlemas voores.

Žürii sõnul oli eriti keeruline hinnata kõige noorema vanuserühma lapsi, keda oli kokku 32. Arutati kaua, püüti näha lapse väljavaateid tulevikus. Tublisid ja toredaid pianiste oli siin palju ja tunnustust jagati rohkesti. Pianistliku taseme poolest oli teistest kaugemale jõudnud Daniil Gretšnev Narva Muusikakoolist, lavalise eredusega võlus Keila Muusikakooli õpilane Joosep Teppo. Keskmine vanuserühm oli samuti arvukas (30 pianisti). Tore oli näha Ruslan Strogit arengut (Narva MK, osales ka eelmisel korral), kes on saavutanud silmapaistva taseme. Vanemas rühmas (17 mängijat) oli mitmeid sisukaid esitusi, küll aga jättis paljudel mõlema voores viimistlus-

Keskmise vanuserühma võitjat Ruslan Strogit õnnitleb žürii esimees Hui-Ying Liu-Tawaststjerna.

tervikuna soovida. Küpsemana mõjus siin Eva Vorobjova mäng (TMKK), stabiilsust ja värskust jätkus Jaanus Vogelbergil H. Elleri nimelisest Tartu Muusikakoolist.

Kui esitustele jagus palju kiidusõnu, siis mõningate etteheidetena jäid kõlama tugev, kontrollimatu kõla, liiga kiire mäng, vähenenud muusikaliste fraaside liigendatus, artikulationiprobleemid barokkmuusikas. Siin sai konkursi lõppedes iga žüriiliige soovijatele ka konkreetset nõu anda.

Tulemused

Noorem vanuserühm

I koht – Daniil Gretšnev (Narva MK, õp L. Homjakova), Joosep Teppo (Keila MK, õp E. Teppo)

II koht – Damaris Ilves (TMKK, õp M. Roots)

III koht – Algis Pauljukaitis (Elleri kool, õp K. Leivategija)

Diplomid: Johan-Erik Kõlar (Vanalinna MK, õp K. Suss), Joonas Mattias Sarapuu (Vanalinna MK, õp K. Suss), Teele Maria Tuvi (Elleri kool, õp K. Leivategija), Anna-Madleen Poll (TMKK, õp M. Pakri), Madli Marje Sink (TMKK, õp M. Pakri), Leo Kaldas (TMKK, õp T. Gontšarova), Hindrek

Pärg (Nõmme MK, õp T. Kurik), Rasmus Raide (TMKK, õp E. Saviak), Liina Luht (Elleri kool, õp T. Konks).

Keskmine vanuserühm

I koht – Ruslan Strogit (Narva MK, õp I. Jakovleva)

II koht – Holger Marjamaa (TMKK, õp A. Sarrap), Sigrid Töldsepp (Nõmme MK, õp T. Kurik)

III koht – Joonatan Jürgenson (Elleri kool, õp K. Leivategija), Maria Zezjulina (Jõhvi MK, õp N. Kirilova)

Diplomid: Elsa Ridal (Sillamäe MK, õp E. Kondratenko), Grete Jädal (Elleri kool, õp I. Joamets), Georg-Mirek King (TMKK, õp M. Roots), Elle-Riin Volmer (TMKK, õp M. Roots), Andrei Vorobjov (Ahtme MK, õp A. Kill).

Vanem vanuserühm

II koht – Eva Vorobjova (TMKK, õp A. Kuuseoks), Jaanus Vogelberg (Elleri kool, õp P. Taniloo)

III koht – Olga Rassadkina (TMKK, õp M. Pakri), Kirke Karja (Elleri kool, õp T. Joamets), Liidia Ilves (TMKK, õp V. Roots)

Diplomid: Johan Randvere (TMKK, õp M. Jürisson), Jakob Teppo (TMKK, õp E. Saviak), Aleksandra Kamenskaja (TMKK, õp K. Sumera), Aleksandra Olenina (Narva MK, õp L. Jarovaja), Leila Röömel (Viljandi MK, õp M. Loik).

Vastuvõtt 2005/2006 järgmistele muusikaosakonna erialadele:

pop-jazzmuusika

spetsialiseerumisvaldkonnad: pilliõpetaja, muusikaõpetaja, muusik-tehnoloog

rahvamuusika

spetsialiseerumisvaldkonnad pilliõpetaja, folklooriõpetaja

kirikumuusik muusikaõpetaja

spetsialiseerumisvaldkonnad muusikaõpetaja, pilliõpetaja

Oluline teada:

- ERASMUS-vahetus õppimiseks Euroopa muusikakõrgkoolides
- 2004. aastast koostööleping Sibliuse Akadeemiaga
- 2005. aastast Euroopa Muusikakõrgkoolide assotsiatsiooni liige
- Traditsioonilise ettevõtmised "Muusikatriaad" (veebuar), kirikumuusik-muusikaõpetaja erialapäevad (mai)

Dokumentide vastuvõtt **27. juuni – 1. juuli**

Sisseastumiseksamid **4. – 6. juuli**

Info tel: 435 5239 / 526 2516
triinu@kultuur.edu.ee

Võru Muusikakool • Eesti Akordioniliit korraldavad

Võru Akordionimuusikapäevad

www.vorulin.ee/muusikakool

Toetavad: Võru Linnavalitsus • Eesti Kultuurkapital

3.–5. juunil 2005

kontserdid,
õpitoad,
võistumängud

Võru Muusikakool

3.06 kell 12.00 Avakontsert

kell 21.00 Bon Voyage - Tiit Kalluste

4.06 kell 11.00 Võistumängimine

5.06 kell 15.00 GALAKONTSERT

Kreutzwaldi muuseumi õues

muusikakoolide õpilaste kontserdid

3.06 kell 17.00

4.06 kell 14.00

5.06 kell 12.00

Katariina kirik

3.06 kell 19.00 Otsa ja Elleri koolide
akordionistid

Kreutzwaldi muuseum

4.06 kell 18.00 EMA akordionistid

Sõmerpalu mõis

4.06 kell 21.00 Sirje Möttus, Margus Laugesaar

POOGEN!!!

VILJANDI PÄRIMUSMUUSIKA FESTIVAL

28.juuli – 31.juuli 2005

Aastatoetaja:

BIG

Balti Investeeringute Grupp
Alates aastast 1992

Eesti Päevaleht

EESTI EKSPRESS

VILJANDI

VILJANDI KULTUURIKOLLEDŽ

Print Best

EUROPEAN
FORUM of
WORLDWIDE MUSIC
FESTIVALS

VILJANDI
FOLK
MUSIC
FESTIVAL

Eesti
Päriloomuusika
Keskus

www.folk.ee

www.piletilevi.ee

Noorte
pärimusmuusika
õppelaager

Eesti ETNO 2005

22.-28. juulil
Viljandimaal Sultsis

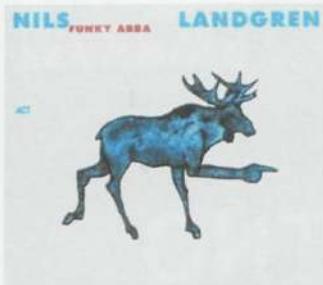
- Oskustele vastavad õpigrupid, lugude õppimine kuulmise järgi
- ETNO'l õpetavad Elo Kalda, Tarmo Noormaa, Kristjan Priks, Jaanus Põlder, Krista Sildoja, Raivo Sildoja ja Anu Taul
- Šoti viiulimuusika meistriklässid ans. BROLUM liikmete Eilidh Campbelli ja Sarah Wilsoni juhtimisel
- Lauldakse ja tantsitakse, peetakse lõkkeõhtuid, matkatakse, ujutakse jne.

Info:
www.rahvamuusika.ee
Projektijuht:
KAIIJA-LIISA TARAND
tarand@kultuur.edu.ee
tel: 5635 2152

Eesti
Päriloomuusika
Keskus

MELOMAAAN

Funky ABBA. Nils Landgren.
ACT 9430-2

ABBA muusikas on küll eitamatut meloodiaannet ja leidlikkust lihtsate, kuid lõõvate tekstikujundite rakendamisel, ent minu jaoks on ta alati olnud (sarnaselt Baccara või Boney Mga) teatud mõttes antidisko, eriti kui siia kõrvale panna Sister Sledge, Chic ja kas või Earth, Wind & Fire. Trombonist-laulja Nils Landgren on seevastu superanne, kelle käes muutub kõik kulaks, olgu siis tegemist intiimse kammerjazzi või ülimalt toimiva *funk*'iga. Väikese vaheaja järel taas kokku tulnud Funk Unit pakub oma ABBA-tõetlustega just viimast: olles bändi näinud kunagi "Jazakaarel" ja hiljem mitmel õhtul "Pori Jazzil", võin kinnitada, et see bänd mängib unistuste *funk*'i, muusikat erilisel energeetilisel platool.

Landgren kasutab uuel plaadil tegelikult üsna turvalist formaati, kus raugematu *soul/funk* gruuvile on lisatud jazz ja räppi. Viimane on kohati küll vaid formaalsus – Magnum Coltrane Price on ju ladus ja sõnaosav, kuid tema riimid mõjuvad pelga illustratsioonina ja ei ütle tegelikult midagi. Kõik muu aga on täpselt see mis vaja: elastne gruuv, head soolod, *soul*'ilik vokaal (lisaks Landgrenile veel Viktoria Tolstoy ja Sharon Dyal) ning põnevad leiud arranjeeringutes. "Funky ABBA" sisaldab rootsi neliku suurimaid hitte, selliseid nagu "Money, Money,

Money", "Dancing Queen" ja "SOS". Kõige rohkem paneb kuulama "Voulez-vous", kus ühinevad orientaalised noodid, *bebop*'ilikud liinid ja loomulikult hea gruuv. Tegelikult pole plaadil aga ühtegi nõrka lüli ja seda saab suurepäraselt kuulata ka taustamuusikana, kuid erinevalt ABBA originaalidest on Nils Landgreni *cover*'id ülimalt intelligentne taustamuusika.

Joosep Sang

I Have The Room Above Her. Paul Motian.
ECM 1902

Trummar Paul Motiani uusim album on salvestatud koos kahe jazzihüglase, kitarrist Bill Friselli ning saksofonist Joe Lovanoga, kes puurivad plaadiraamatu arvukatel fotodel mõtliku näoga noodilehtede ja helide maailma. Plaadi modaalse põhielemusega muusikas domineerib üks suur *ad libitum*, mis on seda tavatum, et projekti mootoriks ja peaaegu kõikide lugude autoriks on trummilööja. Motian elistab siin nii-öelda meloodilist trummimängu ja võib-olla sellepärast polegi ansambelis bassi, mis trumme ehk selgepiiriliseks sunniks. Mulle meeldiks siiski siinses muusikas tunneta da teatud raskuskeset – triivigu kolmik Motiani juhtimisel kui tahes vabades vetes, aeg-ajalt läheb tarvis ka kindlat ankrupai-ka. Iga muusiku individuaalne sooritus sellel albumil on suurepärase, kitarr ja saks teevad ka väga head koostööd ning arvestades nii Friselli kui ka Lovano

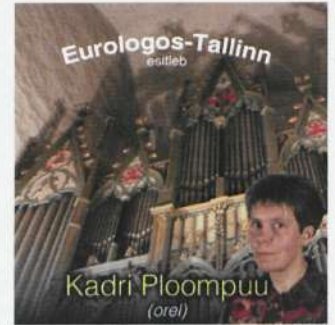
oskust kauneid liine vedada, võinuks see olla hoopis duoplaat. Pole kahtlust, et Motian taotleb oma ameerilise trummikangaga mitmeplaanilisust ja kohati selline kaaluta olekus hõljumine ka mõjub (näiteks hümnilikus palas "Harmony"), kuid siiski on hulk lugusid, mis oleksid rütmilisest sünkroonist palju võitnud (näiteks "One in Three"). Kahtlemata on "I Have The Room Above Her" arvukate voorustega album ning Friselli ja Lovano austajad leiavad siit palju ilusat. Siiski jääb hing igatsema seda täiuslikkust, mis selliste muusikute koostöös ju sageli nii kergelt sünnib.

Joosep Sang

Kadri Ploompuu.

Eurologos – Tallinn 2005

Mõni aeg tagasi ilmutas toomorganist Kadri Ploompuu oma esimese CD-plaadi. Juba esimesel kuulamisel jäi Tallinna toomkiriku orelil mängitust meeldiv mulje, mis teist korda kuulates üha enam ja enam süvenes. Toomorelit on viimasel ajal üldse üsna vähe salvestatud, minu teada oli viima-

ne Aare-Paul Lattiku ja Vox Clamantise Pärdi-plaati, enne seda ei teagi ühtki uuemat sooloplaati, Lepnurme ammune LP sarjast "Eesti orelid" muidugi välja arvatud. Käesolev CD pole küll mõeldud kommentaribimiseks, st poest seda ei saa, kuid nii ongi mõnes mõttes parem – väärt asja saavad vaid tõelised pühendunud, nii et küsige aga Kadri enese käest. Tallinna toomkiriku aadressi teavad loodetavasti kõik eesti keelt kõnelevad tallinlased (veel parem, kui kõik eestimaalased olenemata asukohast).

Plaat ise aga esitleb üht maailma parimat orelit (neid on vägagi piiratud arvul!): stiilipuhast hilisromantilist Ladegast-Sauerit, tõelist haruldust kogu

Lähiaastatel ilmuvast 6-köitelisest suurteosest

"Eesti kunsti ajalugu"

esimesena valminud

2. köide
NÜÜD MÜÜGIL

Peatoimetaja Krista Kodres.
Kujundaja Andres Tali.

2. köide kajastab
aastaid 1520–1770.

maailma mastaabis. Kava on koostatud arukalt ja pilliga arvestades, samas küllaltki "kõikesõvalt": Reger (ideaalautor sellele pillile), Bach, Bonnet, Franck (sobivaim lugu sellele autorilt ning seda orelit arvestades – Prelüüd, fuuga ja variatsioon), Süda, Karg-Elert. Selge see, et prantsuse romantiline muusika ei kõla sellel superorelil just ideaalselt, kuid ega muuseumlikku autentsust peagi taga ajama. See lastehaigus peaks küll lõpuks läbi põetud olema, pealegi jääb orel oreliks igal ajastul ning igas (kultuuri)kontekstis. Sama kehtib ka hästi esitatud Bachi teoste kohta. Kadriale aga eriline tänu just sobivaima repertuaari tõlgendamise eest (Süda, Reger, Karg-Elert). Ka muu oli esitatud nauditavalt ja mis peasi, muusikaalselt selle parimas tähenduses.

Toomas Trass

Taissia Filippova.
Eesti Raadio 2005

Taissia Filippova on energaetiliselt võimas pianist ja kunstnikuisiksus, kelle parimad muusikalised omadused kujunesid välja professorite Anna Klasi ja Boriss Zemljanski käe all, õppides Tallinnas ja Moskvas. Aastatepikkune töökogemus Muusikaakadeemia õppejõuna on lihvinud interpreedi muusikalist initsiatiivi, tahet ja mängustiili. Saabunud ümmarguste numbrite puhul eluaastates on meil hea võimalus kuulda kokkuvõtet Taissia Filippova elutööst – muusikast ja kirglikust pühendumisest klaverimängule. Plaat, mis koosneb koguni kolmest (!) CDst, näitab suurt armastust romantilise muusika vastu – Schumann, Schubert,

Chopin, lisaks veel Beethoven ning Bagdasarian ja Abramjan.

Plaadil kõlav repertuaar on pianistlikus mõttes ülinõudlik, rõõmustavalt ambitsioonikas valik. Inspireerivat artistlikkust õhkuval ettekandel on väärtusi, mida tänapäeva perfektsionismikultuses stuudiolindistustelt aina harvem kuuleb, – nimelt spontaansust, improvisatsioonilisust ja ootamatusi kõlavärvides või fraasikujunduses. Just fraasi mängimine hüüab tagasi professor Klasi aega, kus Fraas ja Meeleolu olid musitseerimise a ja o ... Aga ka teised väärtused, nagu faktuuri mitmekesisuse esiletoomine, pedaliseerimise kuldsed oskused, on kuuldav Taissia Filippova mängus. Säravaimad hetked on Chopini Ballaadides op 23 ja 52 ning haruldaset südamlukku tooni kuuleb Schuberti Klaverisonaadis op 78. Eraldi tahaks esile tõsta pianisti loodud karakterite paleti mitmekesisust – rahust ja õndsusest kirgliku meeleheiteni. Mitte kunagi hall ega igav, alati isikupäraselt ere. Beethoveni ülinõudlik sonaat A-duur op 101 ning Schumanni Fantaasia C-duur op 17 on esitatud heal tasemel ja hea energiaga. Eriti võimas mulje jäi sonaadi teise osa, *Vivace, alla marcia* rühikast, katkematu jõuga edasiviivast karakterist. Kolmas osa, üks keerulisemaid interpreedile, on plaadil õnnestunud suurepäraselt, eriti head kõlavärvid tabavad kuulajat fuugas, mis hästi ülesehitatuna pulseerib värelevalt ja jõuliselt. Kogu sonaat on mängitud tõelise üleoleku ja kunstilise vabadusega.

Õnnitlused suurejoonelise saavutuse puhul!

Piret Väinmaa

The Agents of Impurity.

Eri esinejad.

Sonic Arts Network

See on samavõrd sisukas kui kontseptuaalne sissevaade hääle-, kõne- ja tekstipõhisesse avangardi. Plaat algab "puristliku" modernismiga (täpsemalt Artaud' kraaksumisega), kuid muutub kohe väga "ebapuh-

taks", segades stiilivabalt kõike alates luulest ja lõpetades muusikaliste kompositsioonidega. Language Removal Services lõikab lindistatud kõnest välja kogu teksti. Tulemuseks suumaigutused, hingamine ja häählitsused sõnade alguses, vahepeal ja lõpus, mis on muidugi näide vokaalsest *glitch*'i esteetikast. Naljakaatest asjadest torkavad kõrva Vito Acconci nürimeelse tekstiga (suvalistes kombinatsioonides korduvad sõnad "baby", "come", "go" jms) "laul" tangokäigu saatel. Veidrates kompositsioonides miksitakse pealtnäha juhuslikke helisid oskuslikult kõne, muusika ja lauluga ("Ergo Phizmiz") või transformeeritakse häählitsusi muusikaks ("Jaap Blonk and Radbod Mens", "Dokaka"). Konkurentsitu kummalisim asi on Sean Landersi tunnustamata geniaalsuse "ülelunnistus" ülespuhutud hümnihelide saatel. Ja plaadi koostaja Kenneth Goldsmith palub teil lahkesti seda kõike toimetada, rüvetada ja remiksida.

Erkki Luuk

Kill the King. The Hafler Trio.
Korm Plastics

The Sea Org. The Hafler Trio.
Korm Plastics

Hafler Triol on ainult üks püsiliige, Andrew McKenzie. Isegi seda kurioosumit kõrvale jättes seda tegu olema maailma veidraima trio, või isegi üldse artisti. H3O, nagu ta oma nime kirjutada armastab, muusika keskmes on võimatus. See on muidugi kontseptuaalne termin ega ütle sellisena kuigi palju helikeele kohta, mida kirjeldavad paremini mõisted eksperimentaalne elektroonika, *ambient*, müra,

drone, "juhuslikud" lindistused ja helid, tekstikatted jms. Kuulu järgi varsti ehk Eestissegi jõudev H3O tegutseb juba 1982. aastast. Tema uusväljalase "Kill the King" kujutab endast rahulikult muutuvat, helilt hämmastavalt rikkalikku, kõlalt võrdlemisi sünget 73-minutist *ambient*'set, kohati *industrial*'iga piirnev kompositsiooni. Nii see kui ka teine vaadeldav album mõjub siiski pigem heliriba või *soundscape*'ina kui kompositsioonina selle sõna tavapärase mõttes. "The Sea Org" koosneb lühematest, ligikaudu niisama ebatavaliste ja konkreetsete helidega lugudest, mis jätavad kompositsioonilt (arvestades, et tegu on siiski kontseptuaalset võimatust aluseks võtva kompositsioonimudeliga) hämmastavalt sidusa mulje. Efekt saavutatakse ilmselt hägusa, musta ja kihilise kõla ning sumbe ja "huvitava" meeolelu ühtsusega, lisaks, nagu juba öeldud, teatavale programmilisele võimatusel.

Erkki Luuk

Juuni

Tallinnas

18. 05–19. 06 Festival "Tubin ja tema aeg"

1. 06 kell 19 Kaumanni lasteoper "Mina – Napoleon!" Rahvusooperis Estonia

2. 06 kell 18 Ansambel Resonabilis, Jandra Puusepp (saksofon), Madis Metsamart (löökpillid) Kadrioru lossis

2. ja 4. 06 kell 19 Tubina ooper "Barbara von Tisenhusen" Rahvusooperis Estonia

2. 06 kell 19.30 Kuningas Arthuri Gala: ERSO, RAM, Aleksandrs Antonenko (tenor), Laimonas Pautienius (bariton), Kristjan Möisnik (bass), Alberto Hold-Garrido (dirigent) endises Tallinna vineeri- ja mööblikombinaadi masinaaalisaalis

3. 06 kell 16.30 Kolmekesi! Muusikat plok- ja traaversflöötid: Heili Meibaum, Reet Sukk, Taavi-Mats Utt Ajaloomuuseumis

3. 06 kell 19 Balletiõhtu "Armas-tuse ja kirega" Rahvusooperis Estonia

3. 06 kell 21 Hingesügavustes Bach'i ja Händeliga: Kaia Urb (sopran), Uku Joller (bass), Heili Meibaum (barokkflööt), Kaido Välja (barokkviiul), Tõnu Jõesaar (barokktšello), Marju Riisikamp (klavessiin) Niguliste kirikus

3. 06 kell 22 Vanalinna päevade kontsert: Aare-Paul Lattik (orel), Villu Veski (saksofon) toomkirikus

4. 06 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus

4. 06 kell 12 Noortelt noortele: Kiili Kunstide Kooli vanamuusikaansambel Heili Meibaumi ja Kaili Lassi juhendamisel Ajaloomuuseumis

4. 06 kell 12 Balletikooli gala Rahvusooperis Estonia

4. 06 kell 16 Magistrikontsert: Vladimira Ljutova (klaver, interpretatsioonipedagoogika) Eesti Muusikaakadeemias

4. 06 kell 16.30 Kahekesi! Duosid *viola da gamba*'dele: Peeter Klaas, Imre Eenma Ajaloomuuseumis

4. 06 kell 23 Säravat itaalia barokkmuusikat: Heili Meibaum (barokkflööt), Terje Raidmets (barokkviiul), Kaido Välja (barokkviiul), Tõnu Jõesaar (barokktšello), Marju Riisikamp (klavessiin) raekojas

5. 06 kell 14 Kolme katku vahel: Studio "Vaikuse muu-

sika" Tõnu Sepa juhendamisel Ajaloomuuseumis

5. 06 kell 16 Magistrikontsert: Helen Normet (viul) Eesti Muusikaakadeemias

5. 06 kell 16.30 Neljakesi! Valik triosonaate: Heili Meibaum, Marju Riisikamp, Kaido Välja, Tõnu Jõesaar Ajaloomuuseumis

5. 06 kell 18 Tallinn Baroque Pirta kloostri kabelis

5. 06 kell 18 Gregooriuse laul ja Bruckneri motetid: Vox Clamantis, Jaan-Eik Tulve (dirigent), kammerkoor Voces Musicales, Risto Joost (dirigent), Aare-Paul Lattik (orel) toomkirikus

5. 06 kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvusooperis Estonia

8. 06 kell 18 Magistrikontsert: Hele-Riin Uib (löökpillid) Eesti Muusikaakadeemias

10. 06 kell 18 Magistrikontsert: Eva-Maarja Mägila (viul) Eesti Muusikaakadeemias

11. 06 kell 12 Orelipooltund: Ville Urponen toomkirikus

12. 06 kell 16 Doktorikontsert: Irina Zahharenkova (klaver) Eesti Muusikaakadeemias

12. 06 kell 18 Magistrikontsert: Liene Andreta Kalnciema (klaver) Eesti Muusikaakadeemias

12. 06 kell 19 Psalmid ja palved: Eesti Rahvusmeeskoor, Hille Poroson (orel), Andrus Siimon (dirigent) toomkirikus

13. 06 kell 18 Magistrikontsert: Natalia Ferrer-Calvo (viul) Eesti Muusikaakadeemias

14. 06 kell 19 Toomas Trass (orel) Niguliste kirikus

15. 06 kell 19 Uitamised: Heli Reimann (saksofon), Külli Kudu (akordion), Taavo Rimmel (kontra-bass) Niguliste kirikus

16. 06 kell 19 Margarita Voites (koloratuursopran), Tiia Tenno (orel) Niguliste kirikus

16.06 kell 19 Eduard Tubina koorimuusika kontsert Estonia kontserdisaalis

17. 06 kell 19 Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Toomas Siitan (dirigent), Ene Salumäe (orel) Jaani kirikus

17. 06 kell 19 Peterburi mungakloostri koor Optina Pustõn Niguliste kirikus

18. 06 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus

19. 06 kell 18 Läänetuule missa:

Ensemble Voces Musicales, Risto Joost (kunstiline juht), Pirta kloostri kabelis

21. 06 kell 19 Tiit Peterson (kitarr) Niguliste kirikus

21. 06 kell 19 Kõik need mu laulud...: Tajo Kadajas Jaani kirikus

22. 06 kell 17 Eesti Muusikaakadeemia lõpetajate pidulik kontsertaktus: EMA sümfooniaorkester, Paul Mägi (dirigent) Estonia kontserdisaalis

22. 06 kell 18 Hүүдja hääл kõrbes: ansambel Rondellus, Jüri Kuuskemaa raekojas

25. 06 kell 12 Orelipooltund: Rolf Uusväli toomkirikus

25. 06 kell 18 Helen Lokuta (met-sosopran), Piia Paemurru (klaver) Kadrioru lossis

28. 06 kell 19 Öhtukontsert: Heiki Mätlik (klassikaline kitarr), Andres Uibo (orel) Niguliste kirikus

29. 06 kell 19 Peeter Klaas, Mikko Perkola, Darius Dabinskas (*viola da gamba*'d) Niguliste kirikus

29. 06 kell 19 Arabesque: Jane Birkin Estonia kontserdisaalis

30. 06 kell 18 Village Voices Chorale (USA), Gloria Hilliard (dirigent) toomkirikus

30. 06 kell 19 Eda Peäske (harf), Raivo Peäske (flööt), Toomas Nestor (vioola) Niguliste kirikus

Tartus

1. 06 kell 18 Lastekaitsepäeva kontsert Oskar Lutsu majamuuseumis

9. 06 kell 19 Uitamised: Heli Reimann (saksofon), Külli Kudu (akordion), Taavo Rimmel (kontra-bass) Linnamuuseumis

9.–18. 06 Andrew Lloyd Webberi muusikal "Cats" Vanemuise suures majas

15.–19. 06 Tartu Jaani kiriku päevad

15. 06 kell 19 Psalmid ja palved: Eesti Rahvusmeeskoor, Hille Poroson (orel), Andrus Siimon (dirigent) Jaani kirikus

16. 06 kell 19 Peterburi mungakloostri koor Optina Pustõn Pauluse kirikus

18. 06 – 30. 07 kell 18 Kontserdisari "Jaani-Juuli-Jazz" Tampere maja hoovis

19. 06 kell 12 Orelimuusika pooltund: Anneli Klaus Peetri kirikus

29. 06 Jaani kiriku pidulik avamine: Eesti Filharmoonia Kammerkoor,

Tallinna Kammerorkester, Tõnu Kaljuste (dirigent)

30. 06 kell 24 Vooruste mäng: ansambel Rondellus, kammerkoor Jaani kirikus

Pärnus

27. 05 – 5. 06 Pärnu rahvusvaheline ooperimuusika festival

4. 06 kell 19 Gregooriuse laul ja Bruckneri motetid: Vox Clamantis, Jaan-Eik Tulve (dirigent), kammerkoor Voces Musicales, Risto Joost (dirigent), Aare-Paul Lattik (orel) Eliisabeti kirikus

18. 06 kell 20 Peterburi mungakloostri koor Optina Pustõn õigeusu kirikus

30. 06 kell 19 Kõik need mu laulud...: Tajo Kadajas Eliisabeti kirikus

30. 06 kell 20 Põhjamaade rahvuslik noorte sümfooniaorkester, Sveinung Bjelland (klaver), Okko Kamu (dirigent) Pärnu kontserdimajas

Kõikjal üle Eesti

25. 05 – 4. 06 Rahvusvaheline J. Mravinski nimeline muusikafestival Narvas

4. 06 kell 16 Hingemuusika: Aare Saal (bariton), Piret Aidulo (orel) Türi Püha Martini kirikus

4. 06 kell 19 Strauss-orkester, Maano Männi (priimas) Haapsalu kuursaalis

11. 06 kell 16 Hingemuusika: Aare Saal (bariton), Piret Aidulo (orel) Tapa Jakobi kirikus

11. 06 kell 17 Strauss-orkester, Maano Männi (priimas) Kohtla-Järve kultuurihoones

11. 06 kell 19 Jürmo Eespere Band Narva-Jõesuu Valges pargis

15. ja 16. 06 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi ja Kait Tamra Jüri ja Haapsalu kirikus

16. 06 kell 18 Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Toomas Siitan (dirigent), Ene Salumäe (orel) Valga Jaani kirikus

17. ja 18. 06 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi ja Kait Tamra Lihula ja Vana-Vigala kirikus

18.–23. 06 Suure-Jaani muusikapäevad

18.06 kell 16 segakooride laulu-päev "Eduard Tubin 100" Alatskivi lossi Hirveaias

TULE ELLERI-KOOLI ÕPPIMA!

Erialad:

**klaver, orel, keelpillid, klassikaline kitarr,
puhk- ja löökpillid, akordion,
klassikaline laul, koorijuhtimine,
kompositsioon/muusikateooria**

**Õppeaeg 4 aastat
Vastuvõtt nii põhi- kui keskhariduse baasil**

**Konsultatsioonid 27. juunil kell 11
Sisseastumiseksamid 28. - 29. juunil 2005**

18. ja 19. 06 kell 19 Kõik need mu laulud...: Tajo Kadajas Juuru Mihkli kirikus ja Rakvere Kolmainu kirikus

18. 06 kell 22 Taara avita: Eesti Rahvusmeeskoor, Ants Soots (dirigent) Lõhavere linnamäel

19. ja 21. 06 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi ja Kait Tamra Audru ja Nõo kirikus

19. 06 kell 21 Maailmast ja muusikast: Duo Resonabilis, Mikk Mikiver (tekst) Jõgeva linna kodus

19. 06 kell 22 Elavad klassikud: Jaan Arder (vokaal, mandoliin), Neeme Punder (flöödid, vokaal), Ants Nuut (tromboon, tuuba, vokaal), Allan Jakobi (akordion), Lembit Orgse (klaver) Jõgeva linna kodus

20. ja 22. 06 kell 19 Kõik need mu laulud...: Tajo Kadajas Keila Miikaeli kirikus ja Kuusalu Laurentsiuse kirikus

20. 06 kell 24 Teine Rootsi: Sofia Joons (viul, vokaal), Jaak

Johanson (kitarr, vokaal) Jõgeva linna kodus

22. ja 28. 06 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi ja Kait Tamra Kanepi ja Palamuse kirikus

23. 06 kell 13 Ristija Johannes: ansambel Rondellus, Jüri Kuuskemaa Suure-Jaani kirikus

25. 06 kell 19 Öhtukontsert: Heiki Mätlik (klassikaline kitarr), Andres Uibo (orel) Narva Aleksandri kirikus

27. ja 28. 06 kell 19 Kõik need mu laulud...: Tajo Kadajas Kärkla Johannese kirikus ja Haapsalu toomkirikus

29. 06 kell 19 Kõik need mu laulud...: Tajo Kadajas Kuressaare Laurentsiuse kirikus

29. ja 30. 06 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi ja Kait Tamra Põlva ja Kose kirikus

30. 06 - 3. 07 Muhi tulevikumuu- sika festival "Juu Jääb"

*EELK kirikupäev ja vaimulik laulupidu
10. - 12. juuni 2005 Tartus*

Tarkuse allikale

*Laulupeo kontsert
11. juuni, kell 17.00 laululaval*

Andmed on kontrollitud 14. mail.
Juulikuu kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 13. juuniks aadressil kristina@ema.edu.ee

Täpsem info kodulehekülgedelt:
Eesti Filharmoonia Kammerkoor: www.epcc.ee
Eesti Kontsert: www.concert.ee
Eesti Muusikaakadeemia:
www.ema.edu.ee
Eesti muusikafestivalid:
www.festivals.ee
ERSO: www.erso.ee
Jazzikontserdid: www.jazzkaar.ee
Kontserdid Tartus: www.tartu.ee
Kuningas Arthuri Gala www.hot.ee/kuningasarthur/
Pärnu kontserdimaja: www.concert.ee
Rahvusoper Estonia: www.opera.ee
Tartu Kontsert: www.kontsert.ee
Teater Vanemuine: www.vanemuine.ee
Vanemuise kontserdimaja: www.concert.ee
Üle-eestiline kultuuriürituste andmebaas: www.kultuuriinfo.ee

ERRATUM

Muusika mainumbris on lk 23 läinud vahetusse foto autorid.
Foto tegelik autor on Tiia Rõivas.

EESTI MUUSIKA AKADEEMIA

kuulutab välja vastuvõtu 2005/06. õppeastaks järgmistele erialadele:

BAKALAUREUSEÕPE

- klaver
- orel
- klavessiin
- keelpill
- puhkpill
- löökpill
- laul
- kooridirigeerimine
- puhkpilliorkestri
- kirikumuusika
- koolimuusika (koorisuund*; jazzmuusika suund)
- instrumendiõpetaja (klaver*, akordion, kannel, plokkflööti; EMA Tartu filiaalis - klaver, keelpill (sh. klassikaline kitarr), puhkpill, akordion)
- kompositsioon
- elektronmuusika (helilooja suund; helirežissööri suund)
- muusikateadus
- jazzmuusika

MAGISTRIÕPE

- klaver
- kammeransambel
- saateklass
- orel
- klavessiin
- keelpill
- keelpillikvartett
- puhkpill
- löökpill
- ooperilaul
- kammerlaul
- kooridirigeerimine
- orkestridirigeerimine
- koolimuusika
- interpretatsiooni-
pedagoogika
- kompositsioon
- muusikateadus

DOKTORIÕPE

- muusika (interpretatsioon, kompositsioon)
- muusikateadus

Vajalikud dokumendid: avaldus (vormistatakse kohapeal); eelmise haridusastme lõpetamist tõendav dokument koos hinnetelehe või akadeemilise õiendiga (originaal ja koopia); alates 1997. a gümnaasiumi lõpetajatest kehtib EV gümnaasiumi lõputunnistus ainult koos riigieksamitunnistusega; EMA samal aastal lõpetanult diplomi ja akadeemilise õiendi koopia ei nõuta; 3 fotot mõõtmetega 3x4 cm; isikutunnistus või pass koos vastavast dokumendist isikukoodiga lehekülje koopiaga; nime muutmisel nime muutmist tõendav dokument (originaal ja koopia). Dokumente võetakse vastu 13.-27. juunini tööpäeviti kella 10 -16-ni Rävala pst 16, ruumis A 103.

Sisseastumiseksamid toimuvad 28. juunist 2. juulini.

Konsultatsioonid toimuvad 13.-27. juunini.

Info telefonidel 6675 709, 6675 762 või e-posti aadressil vastuvott@ema.edu.ee

Lähemat infot vastuvõtutingimuste, sisseastumiseksamite ja eksaminouete kohta saab Teatmikust sisseastujale.

* Vastuvõtt toimub ka kaugõppesse.

Rävala pst. 16, 10143 Tallinn
Tel +372 6675 700
Faks +372 6675 800
E-post ema@ema.edu.ee
Internet <http://www.ema.edu.ee/>

18.-23. juuni 2005

Festival on pühendatud heliloojatele Kappidele
Kunstiline juht Andres Uibo

EESTI KONSERT

Suure-Jaani

MUUSIKAPÄEVAD

18. juuni KELL 16 HELILOOJATE KAPPIDE MAJAMUUSEUM **Avakontsert**
Neeme Ots (trompet), Jaan Ots (trompet, klaver), Aavo Ots (trompet), Klaveril Meeli Ots
Kontsert on pühendatud trompetiprofessor Julius Väksi mälestusele

KELL 18 SUURE-JAANI KALMISTU **Mälestushetk**

KELL 20.30 LÕHAVERE LINNAMÄGI **Taara, avita!**
Eesti Rahvusmeeskoor, dirigent Ants Soots. *Kavas Tormis, Sisask, Eespere*

19. juuni KELL 11 SUURE-JAANI KIRIK **Jumalateenistus-kontsert**
Maand Männi (viul), Aare Tammesalu (tšello), Andres Uibo (orel)

KELL 13 KOHVIK ARTURI JUURES **Müstiline ühinemine**
Lõunatud helilooja Peeter Vähiga
Harry Traksmann (viul), Neeme Punder (flööt), Ain Varts (kitarr)

KELL 15 SUURE-JAANI LINNAVALITSUSE SAAL
Rahvusvahelise Artur Kapi Ühingu üldkogu

KELL 17 ARTUR KAPI ÜHINGU MAJA (Kõleri 2) **Jaanus Siimu fotonäituse avamine**
Esihob Tobiasse-nimeline kvartett. Tuluühtu Kapi ühingu maja restaureerimise fondi toetuseks

KELL 22 SUURE-JAANI ÕIGEUSU KIRIK Peterburi munkaloostri koor **Optina Pustõn**
Kunstiline juht Aleksandr Semjonov. *Kavas vanavene kirikumuusika*

20. juuni KELL 13 KOHVIK ARTURI JUURES
Lõunatud trompetist Jüri Leiteniga
Klaveril Lea Leiten

KELL 21 SUURE-JAANI KIRIK **Tantsu litaania**
Ines Mäldre (orel). Tantsib primabaleriin Kaie Kõrb. Koreograafia Anu Ruusmaa

21. juuni KELL 13 KOHVIK ARTURI JUURES **Oboe, see on imelihtne!**
Lõunatud oboemängija Olev Ainomäega. Klaveril Ivo Sillamaa

KELL 22 SUURE-JAANI KIRIK **Õhtumissa**
Jüri Leiten (trompet), Andres Uibo (orel)
Gregooriuse ansambel Vox Clamantis. Kunstiline juht ja dirigent Jaan-Eik Tulve

22. juuni KELL 13 KOHVIK ARTURI JUURES
Lõunatud kontrabassimängija Mati Lukiga
Klaveril Signe Hiis. *Kavas Spberger, Bottesini, Juht, Raid, Berio jt*

KELL 17 SUURE-JAANI JAHIMAJA TERRASS
Mati Palm (bass), Aare-Paul Lattik (harmoonium). *Kavas Franck, Bellini, Grieg, Torelli, Bizet jt*

KELL 18.30 SUURE-JAANI JAHIMAJA **Linnapea vastuvõtt**

KELL 22 SUURE-JAANI KIRIK **Õhtumeelolud**
Sven Grünberg (klahvpillid), Lillian Langsepp (harfid, qu-cheng), Vambola Krigul (löökpillid)

23. juuni KELL 03 HÜPASSAARE **Päikesetõusukontsert Soomaal**
Soo-orkester, solist Jassi Zahharov (bariton). Mõtteid loodusest ja elust vahendab Jüri Aarma

KELL 13 SUURE-JAANI KIRIK **Hüüdja hääl kõrbes**
Vanamuusika ansambel Rondellus ja kunstiteadlane Jüri Kuuskemaa
Pühale Ristija Johannesele pühendatud muusika VIII–XV sajandist

KELL 19 SUURE-JAANI KIRIK **Taevamehaanika**
Urmas Sisaski autorikontsert. Viljandi Linnkapell Neeme Punderi juhatusel

KELL 21 SUURE-JAANI LAULULAVA **Jaaniõhtu** Jaanitule süütab Urmas Sisask

Muusikapäevade pass 175,- sooduspäss õpilastele ja pensionäridele 100,-
Passid müügil. Ostuvere infopunkts, Suure-Jaani infopunkts ning 1 tund enne kontserdi algust koha peal.
Info: 437 1386, 53435445, kmajaja@suure-jaani.ee. *Eelmised 18. ja 23. juuni kontserdid: Viljandi kultuurimajas, tel 4333992, Tallinna tn 5, Viljandi, Suure-Jaani infopunkts ja festivali keskuses, A. Kapi Ühingu majas (Kõleri tn 2)*
Toetajad: Kultuuriministeerium, Eesti Kultuurkapital, Kultuurkapitali Viljandimaa ekspertiisgrupp, Suure-Jaani Valtvaalitsus, Ostuvere Valtvaalitsus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandi Maavalitsus, Suure-Jaani kirik, Kohvik Artur-Juures, Suure-Jaani jahimaja, Heliloojate Kappide Majamuuseum, Suure-Jaani Kultuurimaja, Rahvusvaheline Artur Kapi Ühingu
Korraldajad: Suure-Jaani Linnavalitsus ja Eesti Kontsert
tel 614 7760 www.concert.ee

PRIKE Postimees KLASSIKA etv 1192 Hansa

EESTI
INTERPREETIDE
LIIT

Akadeemiline
kammermuusika

www.interpreet.ee / www.estonianmusician.com

Pühapäeval, 19. juunil kell 18 Kadrioru lossis

TOOMAS VAVILOV
KLARNET
PEEP LASSMANN
KLAVER

JOHANNES BRAHMS:
Klarnetisonaadid nr 1 f-moll ja
nr 2 Es-duur, op 120

Piletid 60 / 30 müügil Piletipunkti
müügikohtades ja tund enne
algust kohapeal.
www.piletipunkt.ee

EESTI KUNSTIMUUSEUM
Weizenbergi 37, Tallinn

Meid toetavad:

TUMM

sponsor:
antalis

EESTI
INTERPREETIDE
LIIT

Akadeemiline
kammermuusika

www.interpreet.ee / www.estonianmusician.com

Pühapäeval, 12. juunil kell 18 Kadrioru lossis

KLAVESSIINIDUO
IMBI TARUM
REINUT TEPP

JOHANN SEBASTIAN BACH:
Trionsaadid

WOLFGANG AMADEUS MOZART:
Sonaat D-duur kahele klavessiinile
Fuuga c-moll kahele klavessiinile

Piletid 60 / 30 müügil Piletipunkti
müügikohtades ja tund enne
algust kohapeal.
www.piletipunkt.ee

EESTI KUNSTIMUUSEUM
Weizenbergi 37, Tallinn

Meid toetavad:

TUMM

sponsor:
antalis

**Birgitta
Festival
2005**

**Pirita kloostriis
15.-20. augustil**
www.filharmonia.ee

**15.08. PIRITA KLOOSTRI PAEV
IN PRINCIPIO AVAKONTSERT**

DIALOOG: GREGOORIUSE LAUL JA INSTRUMENTAALSED IMPROVISATSIOONID
VOX CLAMANTIS, SCOLA SANCTAE SUNNIVAE, VILLU VESKI, TAAVO REMMEL,
kunstilised juhid ANNE KLEIVSET, JAAN-EIK TULVE ja HENNING SOMMERRO

**17.08. C. ORFF LAVALINE KANTAAT
CARMINA BURANA**

TAMPERE FILHARMOONIA KOOR, RAHVUSOOPER ESTONIA ORKESTER JA POISTEKOR, ANGELIKA MIKK,
URMAS PÖLDMA, JASSI ZAHHAROV, dirigent ERI KLAS, koreograafia TIINA OLLESK ja RENE NÖMMIK, FINE 5

**19.08. F. POULENC OOPER
LES DIALOGUES
DES CARMELITES**

ENNEOLEMATU LAVASTUS JA VALGUSREZII MOSKVA AVANGARD-OOPERITEATER "HELIKON",
lavastaja DMITRI BERTMAN, dirigent VLADIMIR PONKIN

**20.08. MULTIMEEDIAETENDUS
TALLINN POLE ENAM KAUGEL
EHK KOGU TÖDE LIIVI SÕJAST**

EVE KIVI, HANNA-LIINA VÕSA, PRIIT VOLMER, IVO LINNA, SEPO SEEMAN, rockband,
kammerorkester, lavastaja HARDI VOLMER, arranžeringud TONU NAISSOO

KONTSERDID ALGAVAD 21.00, VÄRAVAD AVATAKSE 20.00
VABAMÜÜGIS VAID PIIRATUD KOGUS PILETEID. PILETID JUUNIS SOODUSHINNAGA.

